

MASTEROPPGAVE

Emnekode: SO330S

Navn på kandidat: Lise Blix Olsen

---

*Hvem er soloterroristen?
En dokumentanalyse av kjennetegn ved fire
soloterrorister.*

Dato: 01.09.19

Totalt antall sider: 88

*« One person with a belief is equal to the force of 100,000
who have only interest – Anders Bering Breivik»
(Meloy et al., 2015:170).*

Sammendrag

Mellom 2014 og 2016 utgjorde ca. 55 prosent av terrorangrepene i Europa *soloangrep* (Nesser, et al., 2016:13). I takt med en økende trend av soloterrorisme har forskere forsøkt å identifisere hvem terroristene er. Forskning har introdusert hypotetiske profiler og kategorisert terroristene med en intensjon om å kunne forklare hvem de er. Denne oppgaven føyer seg inn i denne rekken og vil forsøk å belyse fire spesifikke soloterrorister. Teorien fremhever historiske trender og utviklinger som bekrefter at soloterrorisme er dynamisk og komplekst, samt høyst aktuelt i dagens terrorbilde. Etablert teori fremhever verdien av å analysere hvert individ opp mot spesifikke kjennetegn. Dette studie har valgt å se på kjønn, alder, utdanning, arbeid, sivilstatus, kriminell historikk og mental helse, i et forsøk på å belyse problemstilling: *Hva kjennetegner soloterrorister? Finnes det en entydig terroristprofil?* Oppgavens tilnærming er kvalitativ med dokumentanalyse som hovedverktøy. Oppgaven har et multicase-design og tar for seg soloterroristene Anders Behring Breivik, Mohamed Merah, Mohamed Lahouaiej-Bouhlel og Rakhmat Akilov. Casene ble valgt på bakgrunn av når terrorhendelsen skjedde, tilgjengelighet av kilder og terrorhandlingenes utfall. Til felles berørte alle fire soloangrepene primært Vest-Europa. Resultatene viser at data og kildetilgjengelighet kan være utfordrende i slike studier. Som eksempel er sensitiv informasjon, som mental helse og sivilstatus, vanskelig å finne data på.

Studiets resultater viser at alle soloterroristene er menn, men kun en av de fire terroristene passer inn i den internasjonale statistikk for alder. Ingen av terroristene var i arbeid under terrorhendelsene. To av fire har hatt vanskelige forhold i oppveksten. Tre av fire hadde en ideologisk retning, og alle fire casene hadde mentale utfordringer i ulik form og på ulikt nivå. På bakgrunn på de nevnte funn konkluderes det med at det finnes kjennetegn som er treffende for alle fire caser. Kildematerialet har ikke gitt nok informasjon til å konkludere på alle punkter, men har gitt nok informasjon til å skissere en profil som de fire casene kan beskrives under. Om det finnes en entydig profil som vil være generaliserbar, vil kreve mer data og forskning enn hva dette studiet dekker.

Forord

Vår masteroppgave utgjør siste del av masterstudiet Samfunnssikkerhet og terrorismestudier ved Nord Universitet, fakultet for samfunnsvitenskap. Masteroppgavens prosess har pågått fra høsten 2018 og fram til 1. september 2019. Oppgavens tema ble valgt på bakgrunn av nysgjerrighet og inspirasjon fra foreleser og veileder i terrorismefaget.

Jeg vil med det takke min veileder Tanja Ellingsen, førsteamanuensis ved fakultet for samfunnsvitenskap ved Nord Universitet, for god oppfølging, konstruktiv og ærlig kritikk, samt et godt samarbeid på tvers av fylkene.

Jeg vil også benytte anledningen til å takke min far, Lars Blix Olsen for god faglig diskusjon og ivrig tilbakemelding. Du har vært en god mentor og sparringspartner.

Til slutt vil jeg takke min tante Hanne Stenbakk for hus og varme, samt støtte og veiledning underveis i utdanningsløpet.

Studietiden har vært lærerik og givende med et godt støtteapparat.

Tusen takk!

Bodø, 1. september 2019

Lise Blix Olsen

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	ii
Forord	iii
1.0 Innledning	1
1.1 Studiets tema.....	1
1.2 Formål og problemstilling.....	2
Avgrensning.....	3
1.3 Oppgavens struktur.....	3
2.0 Teori	4
Terrorisme og soloterrorister.....	4
2.1 Hva er terrorisme?.....	4
2.1.1 Historisk utvikling.....	6
Ulike former for terrorisme.....	8
2.2 Hva er soloterrorisme og hvem er de?.....	12
2.2.1 Å definere soloterrorisme.....	12
Ulike aktører.....	14
Lone-wolves/wolf.....	14
Soloterrorist.....	15
Terrorister.....	16
2.2.2 Hvor aktuelt er soloterrorisme?.....	17
2.2.3 Radikalisering.....	20
2.3 Tidligere forskning.....	25
2.3.1 Kjennetegn ved solo-terrorister.....	27
Kjennetegn/kategorier.....	28
Alder.....	28
Kjønn.....	28
Utdanning.....	29
Arbeidsmuligheter.....	30
Familiære forhold.....	31
Sivilstatus.....	31
Ideologi.....	31
Kriminell historikk.....	32
Mentalt psyke.....	32
Oppsummering.....	35
2.4 Fire soloterrorister.....	35
Case 1. Anders Behring Breivik, 2011.....	36
Case 2. Mohamed Merah, 2012.....	36
Case 3. Mohamed Lahouaiej-Bouhlel, 2016.....	37
Case 4. Rakhmat Akilov, 2017.....	37
Oppsummering.....	37
3.0 Metode	38
3.1 Metodevalg.....	38
Forskningsspørsmål og tabell.....	38
Fra teori til oversiktstabell.....	38
3.1.1 Casestudie.....	39
3.1.2 Dokumentanalyse.....	41
3.1.3 Valg av case.....	42

3.1.4 Kildekritikk.....	43
3.2 Avveininger og endringer.....	44
3.3 Validitet og reliabilitet.....	45
Reliabilitet	45
Validitet	46
Overførbarhet	47
4.0 Analyse.....	48
4.1 Case sett i lys av teori.....	49
Anders Behring Breivik	50
Mohamed Merah	55
Mohamed Lahouaiej-Bouhlel	59
Rakhmat Akilov	62
Kategorisk oversiktstabell	65
4.2 En mulig profil	69
5.0 Konklusjon	71
5.1 Videre forskning	73
Litteraturliste	75
Artikler fra media	79

1.0 Innledning

1.1 Studiets tema

Lørdag 10. august ble en 17 år gammel jente drept av sin stebror Philip Manshaus, i en leilighet hvor begge skal ha hatt bo-adresse. 21 åringen skal så ha tatt seg inn i moskeen al-Noor Islamic Center i Bærum og fyrt av med skudd. Manshaus ble raskt stoppet av en eldre mann som var tilstede i Moskeen og ingen skal ha fått alvorlige skader av hendelsen (Hansen & Malm, 2019). Gjerningsmannen er siktet for drap, men også terror. Philip Manshaus skal ha vist høyreekstremistiske holdninger over nett, og PST (Politiets sikkerhetstjeneste) skal ha bekreftet at terror-siktede ikke var ukjent for myndighetene (Hansen & Malm, 2019). Hans tidligere medelever skal ha beskrevet 21 åringen som kvinnefiendtlig og ekstremistisk. De skal ha tipset ledelsen ved skolen om deres bekymring rundt terroristens holdninger. Samtidig blir han beskrevet som en snill og smart person, med god økonomi og en større vennekrets. Riktig nok skal Manshaus ha trukket seg mer og mer tilbake den siste tiden (Ording, et al, 2019) (Morgen, et al, 2019). PST sjef Hans Sverre Sjøvold forklarer i media at Manshaus ble vurdert som en «ikke-trussel» på det tidspunktet de ble tipset om hans adferd og holdninger (Elster, 2019).

21 år gamle Philip Manshaus er en av mange solo-terrorister i nyere tid som skaper frykt i samfunnet. Det er ofte snakk om mennesker som oppleves normale, men som også har noen uklare adferdsmønstre. Snill, men noe tilbaketrukket. Smart, men har noen skarpe og kanskje ekstreme holdninger. Herunder et individ som går fra å leve i en hverdag til å drepe uskyldige sivile. Mennesker med slike ytringer og handlingsevne som Philip Manshaus, oppleves ofte som statlige spøkelser og trigger spørsmålet; Hvem er soloterroristene? Ønske for å kunne identifisere solo-terrorister er kontraterrorismens kjerne, men har gjennom mange år vist seg å være svært problematisk. Dette studiet vil forsøk å belyse noen kjennetegn som ofte anvendes i terrorforskning, og drøfte muligheter rundt en enstydig terrorist profil.

Det er ikke vanskelig å forstå hvorfor ønsket etter å kunne identifisere soloterrorister er i vekst. Nyere statistikk fra 2016 viser at 57 prosent av de som begår solo-terrorisme ikke blir oppdaget i planleggingsprosessen. Gruppeaktører ligger på 26 prosent, noe som indikerer kompleksiteten bak soloterrorisme (Nesser, et al., 2016:13). De to ideologiene som representerer majoriteten av angrep i Vest-Europa, er Jihadister og høyreekstremister. Her alene står Jihadister for å ha drept 273 mennesker siden 2014 (Nesser, et al., 2016:3). Ideelt sett ville en terroristprofil kunne identifisere mennesker som Philip Manshaus, som noen forskere mener er nærmest umulig

(Maskaliūnaitė, 2015). Noen har likevel forsøker å tilnærme seg en teoretisk terroristprofil (Khan & Nhlabatsi, 2017). Nyere teori har i større grad valgt å se på soloterrorister som et eget fenomen, framfor gruppe- og organisert terrorisme. Å identifisere medlemmer i en organisasjon vil nødvendigvis ikke være forenelig med identifisering av enkelt personer (Rae, 2012). Som teorien senere vil vise er det et skille mellom de som handler *gjennom* organiserte grupper, og de som handler alene, men som kan være *inspirert av* en organisasjon eller et overordnet organ.

1.2 Formål og problemstilling

Formålet med denne oppgaven er å se om det er mulig å predikere en terroristprofil. Ut ifra teorien rundt hvem solo-terroristene er, vil en analyse av fire caser bli presentert. De utvalgte casene representerer fire forskjellige terrorangrep, gjennomført av fire ulike individer alene. Herunder Anders Behring Breivik (2011), Mohamed Merah (2012), Mohamed Lahouaiej-Bouhlel (2016) og Rakhmat Akilov (2017). Studiet vil drøfte hvorvidt det er mulig å predikere en terrorist-profil i henhold til de utvalgte casene. Eventuelle konklusjoner vil begrenses til studiets omfang og utvalg, men kan muligens bidra til videre forskning rundt identifisering av solo-terrorister.

Oppgavens problemstilling er som følge: *Hva kjennetegner soloterrorister? Finnes det en entydig terroristprofil?*

For å kunne belyse problemstillingen best mulig vil jeg i analysen først se på trekk ved hver enkelt av de fire soloterroristene. Deretter hvorvidt det finnes fellestrekk mellom disse, og på bakgrunn av dette forsøke å si noe om det er mulig å predikere en terrorist profil.

Når det gjelder oppgavens oppbygning vil jeg først presentere kort hvordan begreper innenfor fagfeltet har utviklet seg og terrorismefenomenets historiske utvikling. Herunder anses de historiske røtter som nødvendig kunnskap, for å kunne forstå defensjonsproblematikken som terrorismestudiet står ovenfor. Hva er egentlig soloterrorisme og hva skiller det fra andre former for terrorisme. Jeg vil deretter se på hva teori og tidligere forskning sier om kjennetegn ved og årsak til terrorisme. På bakgrunn av denne gjennomgangen ser man hvilken type kjennetegn en ofte ser etter i profilstudier. Jeg vil deretter presentere hver av de fire casene som denne oppgaven har valgt å analysere, for så presentere metoden og ulike metodiske avgjørelser før en videre analyse av individene bak angrepene presenteres. Avslutningsvis vil casenes analyse settes opp mot eksisterende hypotetiske profiler i et forsøk på å identifisere terroristene.

Avgrensning

Grunnet tid og oppgavens omfang er det her besluttet å begrense antall case til fire. Ved å supplere flere caser vil sannsynligvis mine funn bli styrket, eventuelt gitt nye resultater. Oppgaven baseres på fire caser som berører sensitiv informasjon og vil derfor begrenses i henhold til kildekritikk. Informasjon rundt solo-terroristene vil primært baseres på medier, herunder aviser, artikler og andre tilgjengelige kilder.

1.3 Oppgavens struktur

Oppgavens oppbygning vil følge en logisk struktur og oppbygning for å redegjøre og belyse på problemstillingen best mulig;

- Kapittel 1.0 Innledning: gir en presentasjon av oppgavens innhold og struktur, samt hva oppgaven ønsker å belyse.
- Kapittel 2.0 Teori: vil presentere teori rundt definisjonsproblematikk, historiske utviklinger, samt dagens teori rundt temaet solo-terrorisme og identifisering. De fire utvalgte casene vil her bli presentert.
- Kapittel 3.0 Metode: vil redegjøre for studiets valg av metode og valg av case, samt dens troverdighet.
- Kapittel 4.0 Analyse: gir en presentasjon av de fire ulike casene sett i lys av teorien. Videre vil analysens funn bli presentert i en kategorisk tabell, samt vise en drøftelse av en mulig terror-profil,
- Kapittel 5.0 Konklusjon: vil gi en oversikt over oppgavens funn og redegjøre for egen konklusjon, samt videre forskning.

2.0 Teori

Terrorisme og soloterrorister

Uavhengig av hvem som ønsker å forske på terrorisme som fenomen, eller terrorister som solo- eller gruppeaktører, er en bakenforliggende definisjon nødvendig. Hva og hvem er det vi ønsker å studere. Grunnet økende interesse har studiet fått et mangfold av definisjoner gjennom historien, men denne oppgaven vil kun presentere et utvalg grunnet oppgavens omfang.

2.1 Hva er terrorisme?

Det er de færreste tilfellene hvor vold rammer sivile i et samfunn, eller hvor en stat blir angrepet, som kategoriseres som terrorangrep (Tilly, 2004:7) Hva som kvalifiseres som terrorisme er med andre ord aktivt omdiskutert, og kan tolkes som et komplekst og omfattende tema i terrorismeforskning.

Grunnlaget for å forsøke å etablere en allmenn anvendelig definisjon kan plasseres i kontraterrorisme. Når en lærer å gjenkjenne elementer i terroristers handlingsmønster, vil en kunne bekjempe terrorisme mer effektivt (White, 2017:27). De nyere forskningsartiklene som drøfter definisjon av terrorisme, refererer ofte til Alex P. Schmid og Albert J. Jongmans forskning i verket *Political Terrorism*. Den første versjon av boken *Political Terrorism* ble publisert på 1980 tallet, altså før flere av de mer moderne terrorangrepene fant sted. Deriblant terrorangrepet på World Trade Center i New York 11. september 2001. Deres forskning har vektlagt en sammenligning av 109 definisjoner, der de framhever ord som de ulike definisjonene anvender likt. Formålet med forskningen var å vise hvilke ord som ble vektlagt og hva majoriteten anså som viktige elementer, som eksempelvis vold og organisert handling (Schmid og Jongmans, 2005:5 – 6). Forfatterne viser til den amerikanske professor Bruce Hoffmans definisjon:

Terrorism is a purposeful human political activity which is directed toward the creation of a general climate of fear, and is designed to influence, in ways desired by the protagonist, other human beings and, through them, some course of events – Bruce Hoffman. (Schmid og Jongmans, 2005:4).

Hoffman sin definisjon ble utarbeidet under en doktorgradsavhandling og blir omtalt som en konkret og kort definisjon (Schmid og Jongmans, 2005:4). Hoffman fokuserer på hva man ønsker å oppnå med terrorisme, som blant annet frykt. Voldelig handlinger, eller begrepet *vold*,

har en gjennomgående plass i terrorismens mangfold av definisjoner. Herunder skiller muligens Hoffmans definisjon seg ut fra flertallet. I en nyere utgave fra 2005 er noe av teoriene og definisjonene omdiskutert med hensyn til samfunnsutviklingen. Her poengterer forfatterne at forskning og diskusjon rundt terrorisme ofte har en tendens til å følge gamle spor. Som Jonathan R. White (2017) også framhevet uttaler eksperter seg ofte gjennom erfaring og kunnskap basert på tidligere forskning (Schmid og Jongmans, 2005:1 – 2).

Den anerkjente databasen, Global Terrorism, har i sin index-rapport fra 2018, poengtert kompleksiteten i å definere terrorisme. Ifølge deres rapport er det ingen internasjonal felles definisjon som stater anvender i felleskap. Det handler mer om hvem man definerer terrorisme for, og hva formålet med definisjon er (GTD, 2018:6). Siden Global Terrorism index er en internasjonal database har de egne kriterier som må oppfylles for å kunne være inkludert i dataen. Deres definisjon lyder slik; “(...) *The threatened or actual use of illegal force and violence by a non-state actor to attain a political, economic, religious, or social goal through fear, coercion, or intimidation.*” (GTD, 2018:6). Denne definisjon er nokså anvendelig da den åpner for flere aspekt og målgrupper ved terrorismens handlinger.

De internasjonale definisjonene som eksempelvis EU og FN vil, som GTD poengterer, kunne tolkes ulikt da praksis og erfaring i hvert land er forskjellig. FN-sambandet skriver blant annet at terrorisme er; «*intensjonelle, ulovlig og skadelige handlinger hvor målet er (...) å skremme en befolkning, eller å tvinge en regjering eller en internasjonal organisasjon til å gjøre eller frstå fra bestemte handlinger*» (FN-sambandet, 2019). Selv om FN er et internasjonalt organ er det ikke gitt at hver stat vil ha samme prosess i etterforskning og håndtering av terrorisme. Det vil derfor kunne oppstå situasjoner hvor definisjonen vil tilpasses situasjon, framfor at situasjon beskrives med en definisjon (White, 2017:17).

Uenigheter som ofte drøftes i henhold til definisjoner, handler oftest om definisjonen inkluderer statlige og ikke statlige aktører. Det drøftes også hvorvidt «(...) definisjonen kan ramme frigjøringsbevegelser som har rett til selvbestemmelse og rett til å gjøre voldelig motstand mot okkupasjon» (FN-sambandet, 2019). Diskusjon beveger seg mellom hvem som blir angrepet og hvilken målgruppe som blir berørt. Er det en nasjonal eller internasjonal terrorisme. Selv om det er ulikheter i de internasjonale definisjonene, er de nok så anvendelige på en felles internasjonal arena. Med unntak vil de fleste stater i den vestlige verden anerkjenne terrorisme på et overfladisk nivå som en; *ulovlig voldshandling rettet mot et spesifikt mål, i forsøk på å*

skremme et større publikum. Herunder vil enhver stat anvende den definisjon som er beskrivende for deres nasjon på et nasjonalt nivå. Definisjonsproblematikken kan forklares gjennom terrorismens historiske røtter. Som et dynamisk fenomen er det naturlig at en felles enighet på verdensbasis er mer komplisert å oppnå. De historiske utviklingene som har funnet sted er markante og teorien tenderer å dele opp fenomenet i ulike tids-bølger, som fortløpende vil bli redegjort for.

2.1.1 Historisk utvikling

I 2011 skrev David C. Rapoport en artikkel om hvordan terrorismens utvikling kan forklares gjennom fire bølger. Med bølger menes det å forklare sykluser med aktiviteter over en bestemt tidsperiode. Aktivitetens bevegelse og størrelse er dynamisk og endres i faser (Rapoport, 2011:1 – 2). De fire bølgene beskrives som *anarkistisk*, *antikolonialistisk*, *venstre-orientert* og *religiøs*.

Den første bølgen preges av samfunn med latent og ambivalent forhold mellom stat og borger. Den anarkistiske bølgen hadde sin storhetstid fra den franske revolusjon og fremover (Rapoport, 2011:7 – 9). I 1789 ble begrepet *Terror* brukt for å beskrive revolusjonistiske voldshandlinger, hvor deres formål var å endre på en politisk undertrykkelse fra statlige aktører (Wang og Zhuang, 2017:162). Videre blir 1890-tallet beskrevet som snikmordernes gullalder på et internasjonalt nivå. Monarkier, ministere, presidenter og andre statlige aktører ble angrepet på tvers av landegrenser. Også under den første bølgen startet kampen mot internasjonal terrorisme. President Theodor Roosevelt var tidlig ute med å bekjempe anarki og ønsket å ulovliggjøre anarkiske individer på begynnelsen av 1900-tallet (Rapoport, 2011:7 – 11).

Den andre bølgen, kjent som antikolonialistisk, har sitt utspring under første verdenskrig og Versailles-fredstraktat. Kampen om nasjonal selvbestemmelse ble et internasjonalt fenomen som fikk rask spredning. Basert på prinsippet om å være en selvstyrt nasjon fostret interne grupper i de ulike statene. Som et eksempel startet IRA (Irish Republican Army) å etablere en Irisk stat i 1921, som del av en politisk kamp. Lehi (israelsk terrorgruppe) var en paramilitær gruppe som, på lik linje med IRA, kjempet for et politisk mål. Lehi erklærte seg selv som «Freedom Fighters struggling against government terror» (Rapoport, 2011:13 – 14), som viste seg å appellere. Fra 1950 tallet fikk verden et bredt spenn av ulike terroraktører. Både organiserte grupper som ETA (Euskadi Ta Askatasuna/ Baskerlandet og Friheten), og statlige

aktører angrep sivile og statlige gjennom terror. En hendelse som ofte blir drøftet i lys av statligterror er gassangrepet mot det kurdiske folk i Halabja i 1988. Angrepet ble anerkjent som et statlig terrorangrep, gjennomført av Saddam Hussein regimet. Som resultat ble over 3500 personer drept av blant annet nervegass, og over 7000 ble skadet (Victoroff, 2005:5). Selv om krigen var slutt og brubyggingspolitikk ble satt på agenda, var terror ansett som et voksende fenomen på 1960 tallet. Det oppsto frekvenser med terror som berørte stater transnasjonalt og internasjonalt, og *Terror* utviklet seg i fagspråket til et politisk våpen – kjent som *terrorisme* (Rapoport, D. 1984:658). Den andre bogen fikk en større internasjonal ekspansjon enn den første, da gruppene fant støtte og inspirasjon i hverandre (Rapoport, 2011:15 – 16).

Den tredje bølgen som Rapoport (2011) beskriver er en venstreorientert bølge, som skal ha fått sitt utspring i Vietnamkrigen. Nasjonalistiske terrorgrupper skapte en trend av kidnapping og gisseltaking. Red Brigades (venstreekstremistisk terrorgruppe) fra Italia var en av de som gjennomførte en kidnapping. Den tidligere italienske statsministeren Aldo Moro ble tatt til fange som pressmiddel mot myndighetene. De valgte å ikke samarbeide, noe som resulterte i drap av Moro. Hans lik ble funnet på åpen gate som et symbolsk tegn ((Rapoport, 2011:18). På et internasjonalt nivå ble 49 kidnappinger gjennomført av venstre-orienterte grupper, hvor 951 mennesker totalt var tatt som gisler. I motsetning til den første bølgen var den venstre-orienterte opptatt av å straffe de skyldige statlige aktørene, gjerne gjennom familie og nære. Den anarkistiske terrorisme berørte mer direkte de som angrepet var rettet mot. På 1980-tallet fikk kontraterrorismen internasjonalt fokus og den revolusjonære terroren ble slått (Rapoport, 2011:23). Etter Sovjetunionens ble venstreorienterte grupper anerkjent som terrorister, og ikke som frihetskjemper som tidligere.

Den fjerde bølgen er kjent som religiøs terrorisme. Som Rapoport (2011) skriver var ikke religiøse og etniske konflikter et nytt fenomen, da hele den moderne terroren har hatt elementer av det. Islam beskrives som hjertet av bølgen, og verden fikk oppleve det som per dags dato anses som den mest dødeligste og ødeleggende internasjonale bølgen (Rapoport, 2011:26 – 27). Det er også pekt fram en utvikling i hvordan terrorangrep gjennomføres. Eksempelvis skal en Shia-muslimsk gruppe i Libanon ha anvendt selvmordsbombe som taktikk i 1982, som ble en internasjonal inspirasjon for andre terrorgrupper. En av de større terrorgruppene som hadde sin utvikling i denne bølgen er Abdallah Azzam, også kjent som al-Qaida under leder Bin Laden. Gruppen skal ha hatt over 5000 medlemmer og anses som en av de terrorgruppene som har vedvart over en lengre tidsperiode (Rapoport, 2011:25). PLO (Palestine Liberation

Organisation) er en terrororganisasjon som skal ha hatt over 25.000 medlemmer. En viktig forskjell mellom gruppene er hvordan PLO rekrutterer medlemmer gjennom blant annet grupper, hvor gruppetrening internasjonalt ligger i fokus. Al-Qaida har mindre fokus på internasjonal gruppesøking, men heller interesse i enkeltindivider (Rapoport, 2011:26). I den religiøse bølgen ble også fenomenet «leaderless resistance» og «lone wolf» mer kjent. Det poengteres også at den siste bølgen skiller seg fra tidligere, grunnet en økende trend av antall terrorangrep gjennomført av soloterrorister (Nesser, et al., 2016).

Det skrives at den fjerde bølgen skal vare fram til ca. 2026, om man skal tolke bølgenes historiske endringer. Periodene varer ofte gjennom en generasjon. Ofte ligger forklaringen i hvorvidt typen terrorisme er gjeldene for neste generasjon når konflikteten endrer seg i takt med verden. Det er også omdiskutert om man beveger seg inn i en femte bølge, som muligens vil treffe før den fjerde er over. Bølgen beskrives som en reksjon på økonomiske utfordringer på tvers av stater. Det vil også kunne sees i samsvar med de fire første, da alle har tilfelles å være stimuler av politiske endringer som preger samfunnet nasjonalt og internasjonalt (Rapoport, 2011:35 – 38).

Ulike former for terrorisme

Terrorisme fenomenet er bemerkelsesverdig organisatorisk og beveger seg mellom de tre ulike formene *innenlandsk-*, *internasjonal-* og *globalterror*. Innenlandsk terror omfatter gjerne terrorisme som oppstår av borgerkriger, politiske endringer og anvendes som strategi for å kontrollere et territorium. Kampen mellom myndighetene og terrorgruppene kan være avgjørende for om terrorgruppen får oppslutning hos folket til å gjennomføre sine angrep. Ofte brukes truende og fryktskapende strategier for å berøre myndighetene med sine synspunkter (Kydd & Walter, 2006:49, 66). Geriljaopprør og soloterrorisme er to av mange typer terror som ofte er å se blant nasjonal terrorisme. Eksempelvis har USA hatt flere bombeangrep mot abortklinikker, hvor individer ønsker å demonstrere deres uenighet i abortloven. I 1960 opplevde USA en rekke kirkebranner som var gjennomført som demonstrasjon på at afrcian-american påberopte seg rettigheter på lik linje med andre amerikanske borgere (Kydd & Walter, 2006:66 – 67). Lia og Skjølberg (2004) mener at en del av den nasjonale terrorismen handler om et ønske om å bli sett og hørt. Noen studier har også vist at terrorisme kan inntreffe ved økonomiske endringer i demokratiske land med god inntekt. Det er også drøftet hvorvidt forskjeller på makro og mikro nivå kan fremprovosere bølger. Heriblant blir det lagt vekt på at

betydelige forskjeller på minoritets- og majoritetsgrupper internt i en stat kan trigge fram terrorisme (Lia og Skjølberg, 2004:11 – 18).

Den internasjonale og globale blir ofte omtalt om hverandre i forskningsetikker. Lia og Skjølberg (2004) skrev blant annet at globalterrorismen ofte er direkte relatert til den internasjonaliseringen som verden står ovenfor. Det tolkes her at gjennom blant annet utenrikspolitikk og organisasjoner som NATO, er den internasjonale arena en viktig spillebrikke i politisk og sosioøkonomiske endringer. Globalisering i seg selv har også blitt ansett å være et triggerpunkt for terrorisme. Sosioøkonomiske ulikheter mellom stater synliggjøres, om ikke forverres, gjennom globalisering. Utviklingen av transnasjonal terrorisme må også ses i lys av en integreringspolitikk og modernisering, samt aggressive økonomiske endringer og kulturelle utfordringer (Lia & Skjølberg, 2004:50 – 53). Som tidligere nevnt er ikke internasjonal terrorisme et nytt fenomen. Det har røtter helt tilbake til den franske revolusjon, og har utviklet seg i takt med samfunnet. Global- og transnasjonalterrorismen anses her som et mer moderne fenomen, som tolkes som et mulig resultat av en politisk arena i et anarkistisk verdenssystem. Eksempelvis har flyktningbølgen i 2015 blitt ansett som en spredning for globalterrorismen. Kollapsen av Schengen sin grensepassasje-politikk under flyktningkrisen, resulterte i fri reisemulighet mellom 26 land i Europa. Det vil si at flere mennesker som ikke ville kunne beveget seg mellom stater, nå fikk mulighet til å spre seg i Europa (Nesser, et al., 2016:5 – 6).

Som det kort er presentert ovenfor berører terrorisme ulike former i den internasjonale arenaen. Stater kan angripes internt, men også eksternt. Det er også ulike typer terroraktører som står bak terrorangrepene. Her skiller teorien ofte mellom fem forskjellige aktører som har berørt terrorismens historie, og som er gjeldende i dagens utvikling. Det vil her bli gitt en kort presentasjon av hver med et eksempel som viser hva hvert fenomen innebærer.

Statsterrorisme

Statligterrorismen blir ofte assosiert med hendelser mellom første og andre verdenskrig. En spenningstid med maktkamper og politiske dragkamper. Eksempelvis i 1932 – 1933 ble det sovjetiske bondesamfunn i Ukraina utsatt for genocidal politikk, også kjent som et folkemord. Politikken førte til store dødstall blant annet på grunn av hungersnød. Denne humanitære tragedien, kjent som Holodomor, har blitt referert til som statlig terror fra den sovjetiske lederen

Joseph Stalin. Teorien antyder at den statlige terroren var gjenført for å utslette ukrainske motstandsgrupper (Laruelle, 2012: 236 – 238).

Geriljagruppe

Gerilja-opprør er en annen form for terror hvor det ofte er snakk om et geografisk område som grobunn i krigføringen. For geriljakrigere er ofte målet å beholde eller ekspandere et territorielt område. De opptrer ofte i mindre grupper enn det eksempelvis ETA er, men er ofte militært sterkere enn andre terrororganisasjoner. Deres mål er ofte å ødelegge for statlige aktører og styringsorgan, samt etablerer sine egne proto-stater. De er vanligst å finne i jungler eller i fjellregioner. Som klar kontrast er ofte terrorgrupper mer operativ i det skjulte (Sanchez-Cuenca, 2007: 290). Som et eksempel ble det på slutten av 1990-tallet gjennomført en opprørsituasjon, brutalt gjennomført av gruppen Allied Democratic Forces (ADF). Deres oppgjør med befolkningen i Rwenzori fjellregion i Vest-Uganda var ekstremt voldelig. Henrettelse og bortføring var blant de mange ulike praksisene som ble benyttet. For at ADF skulle klare å etablere og beholde sin maktposisjon ble terror benyttet som strategi. Herunder ønsket de å skape frykt hos folket for å kontrollere områder, samt eksport og import i landet (Tilly, 2004:10). Fra statens side ble angrepene anerkjent som terrorhandlinger (Wang og Zhuang 2017:162).

Terrorgruppe

Noen av de eldste og kjente terroristgruppene som har eksistert ble etablert på 1950- og 60 tallet. IRA (Irish Republican Army) og ETA (Euskadi ta Askatasuna, Basque Homeland and Freedom) var velorganiserte grupper som opptrådte på samme tid og gjennomførte flere angrep over en lengre tidsperiode (Sanchez-Cuenca, 2007:290). Som nasjonalistisk terrorismegrupper gjennomførte IRA og ETA flere angrep basert på politiske uenigheter. ETA alene skal ha drept mer enn 830 mennesker siden slutten av sekstitallet. Angrepene oppsto ofte i samsvar med demokratiske utvikling (Sanchez-Cuenca, 2007:291). Egyptian Islamic Jihad (EIJ), Moro Islamic Liberation Front, den algerianske gruppen salafister Pour la Prédication et le Combat (GSPC), Jemaah Islamiyah er noen av mange østlige religiøse terrorgrupper som preget mye av terrorhandlingen som forekom på begynnelsen av 2000-tallet. EIJ er en av flere terrorgrupper som ønsket å etablere en islamistisk stat med grobunn i deres ideologiske plattform (Victoroff, 2005). Terrorgrupper er en av to som dominerer dagens terrorbilde, og som står bak flere brutale og velorganiserte terroraksjonen i Europa. Frankrike er det tredje mest rammede landet i Europa, hvor 2015 skal ha stått for noen av de verste angrepene. Terrorangrepene som ble

gjennomført av IS (Den islamistiske state) i november 2015 i Paris, skal ha drept over 130 mennesker (GTD Index, 2018:40).

Lone wolf og Soloterrorisme.

«It is said that one man's terrorist is another man's freedom fighter» (Zeidan, 2003:491).¹ Som Zeidan sitt sitat sier er terrorister noe komplisert. Ofte forbinder man terrorisme med voldelige handlinger som rammer uskyldige mennesker, og snakker derfor sjeldent om hvem personene er og hvorfor de handler slik det gjør. Dette har riktig nok fått mer fokus etter som fenomenet soloaktør har økt. Rapoport (2011) drøfter hvordan terrorismefenomenet har blitt mer kjent som soloterrorisme, der religiøse og politiske aktører handler alene framfor i grupper. Det vil fortløpende under kapittel 2.2 bli redegjort for hvordan man definerer denne type terrorisme. Det vil også bli redegjort for hvordan forskning skiller mellom lone wolves/wolf og soloterrorister.

Utgangspunktet med underkapitlet (2.1.1) er å vise at det er en omfattende historie knyttet til begrepene terror, terrorist, og terrorisme. Uavhengig om en ønsker å belyse terrorister i det forrige århundre eller i dagens samfunn, er begrepsforståelse et viktig element. De historiske bølgene kartlegger dynamikken og endringene som terrorismefenomenet står ovenfor. Selv om man gjennom historien har anvendt begrepet terror og terrorisme i felleskap, er det ikke gitt at definisjon er allment akseptert over tid. Ifølge professor Jonathan R. White er terrorisme en sosial struktur som håndteres ulikt, da formålet og utgangspunktet for de som definerer også er ulikt. Det er med andre ord mange ulike definisjoner, hvor man mangler en felles aksept for hva terrorisme er, men som felles anser terrorisme som nedsettende og problematisk (White, 2017:3). Det er flere elementer ved definering av terrorisme som dominerer den mer moderne forskning. Flere forskere ønsker å skille mellom terrorisme som fenomen og terrorister. Jeg vil derfor her gå soloterrorist-begrepet mer i sømmene.

---

¹ Sami Zeidan jobber som diplomat ved den Libanesiske ambassade I New York og har skrevet et essay om hvordan USA har forhold seg til terrorisme-begrepet gjennom historien. Samt drøfter han hvilke utfordringen man står ovenfor internasjonalt når man ønsker å finne en felles situasjonsforståelse rund fenomenet terrorisme.

2.2 Hva er soloterrorisme og hvem er de?

Definisjon til Hoffman beskriver terrorhandlinger og målgrupper bak angrepene, men sier ingenting om individet bak handlingen. Dette er mer generelt for definisjoner rundt terrorisme i dag. Deriblant skiller teorien mellom terrorismedefinisjon og solo-terroristers definisjon. Flere studier har forsøkt å forklare hvem menneskene bak terrorhandlingene er. Herunder skiller mangfoldet av litteraturen mellom ulike begreper for å kartlegge individene på best mulig måte. Det vil her redegjøres for ulike definisjon, for så se på hvordan litteraturen skille mellom begrepene; *Lone-wolves/wolf* og *Soloterrorister*. Det vil avslutningsvis bli redegjort for hvor aktuelt fenomenet er i det 21 århundre.

2.2.1 Å definere soloterrorisme

Å definere terrorisme vil nødvendigvis ikke gi en klar definisjon på hvem terroristene er. Forskning har vært opptatt av å kunne definere soloterrorister på lik linje med terrorismefenomenet. Deriblant er det noen likheter i definisjonsproblematikken. Det er et mangfold av definisjoner da hvert studium har sitt formål. Det vil her bli presentert noen definisjoner som ofte drøftes i lignende studier, men som nødvendigvis ikke lar seg anvende her.

USAs regjering definerer soloterrorisme slik; «US Government defines terrorism as “premeditated, politically motivated violence perpetrated against noncombatant targets by subnational groups or clandestine agents» (Moskalenko & McCauley, 2017:115). Det argumenteres for at lone wolves verken tilhører en gruppe eller er agenter og de ekskluderes derfor fra definisjonen. Det argumenteres for at lone wolves kan være et eget fenomen, enn det vi anser å være terrorister i dagens samfunn. Herunder er ikke USA sin definisjon nok beskrivende til denne oppgaven, da lone wolves implementeres i studiet av soloterrorisme og dens kjennetegn.

PST (Politiets sikkerhetstjeneste) bruker blant annet begrepet solo-aktører for å fange opp flest mulig av de som begår en terrorhandling. Deres tilnærming av begrepet lyder slik:

Med soloaktør menes her en person som utfører et terrorangrep på egenhånd, enten på eget initiativ, eller på oppdrag fra en ekstrem politisk, religiøs eller ideologisk organisasjon eller gruppe. Ved å bruke begrepet solo-aktør fremfor soloterrorist fanger man opp høyreekstreme angrep som klassifiseres som hatkriminalitet eller generelle voldshandlinger. (PST:4)

De har på lik linje med flere forskere i dag implementert ulike typer voldshandlinger for å dekke et større bilde. En breiere begrepsforståelse vil også være mer hjelpelig når man ønsker å avdekke tilsiktede uønskede handlinger. Rapporten forklarer hvorfor deres definisjon velger å implementere flere typer handlinger. Herunder er praksis rundt registrering av høyreekstremistisk voldshandlinger i Europa noe ulik. Det vil si at noe data vil falle utenfor og gjerne registreres som kriminalitet fremfor terrorisme (PST:4). Anslagsvis vil derfor en slik tilnærming til begrepet være mer dekkende og effektivt i kontraterrorisme. Ved dette studie vil en mer spesifisert definering av hvem solo-terroristene er være nødvendig, for å kunne foreta en så god analyse som mulig. Eksempelvis vil hat-kriminalitet, som PST inkluderer i sin solo-aktører definisjon falle utenfor i denne oppgaven.

En mer internasjonal definisjon publisert av ICCT (International Center for Counter-Terrorism) defineres solo-terrorisme som et eget fenomen i studie av terror, og lyder slik;

The threat or use of violence by a single perpetrator (or small cell), not acting out of purely personal-material reasons, with the aim of influencing a wider audience, and who acts without any direct support in the planning, preparation and execution of the attack, and whose decision to act is not directed by any group or other individuals (although possibly inspired by others). (Zuijdewijn & Bakker 2016:3).

ICCT skriver at definisjonen deres er best beskrivende for Jihadister og høyreekstremister, men den inkluderer også noen tilfeller av skoleskyting. Ofte ekskluderes skoleskyting i terrorist-definisjoner, men den inkluderes når hendelsesforløpet er mer omfattende enn eksempelvis en spontan hevnaksjon. Dette forklares ofte med at terrorhandlinger krever mer planlegging og strategisk gjennomføring enn hva de fleste skoleskytingsepisoder utspiller (Zuijdewijn & Bakker, 2016:3) Med utgangspunkt i ICCT (2016) sin definisjon på solo-terrorisme handler fenomenet om individer som gjennomfører ekstremistiske handlinger ut fra egne ønsker. De samarbeider ikke med andre aktører, men kan være inspirert av andre til å gjennomføre sine

handlinger. Med andre ord er motivet ofte personlig, men muligheten for å være inspirert fra omverden er ikke fraværende. Deres definisjon anses som passende og beskrivende for mange ulike terrorhandlinger. Den vil derfor være utgangspunktet i denne oppgavens definering. Det vil videre redegjøres for ulike typer aktører som er å finne i dagens terrorbilde.

Ulike aktører

Lone-wolves/wolf

Ett av flere studier som ønsker å skille soloterrorist og Lone Wolf begrepet er Ramón Spaaij (2010) sitt. I sin artikkel *The Enigma of Lone Wolf Terrorism (...)* er det poengtert at for å forstå disse terroristene må en skille mellom handling og ideologi. Hvordan de velger å gjennomføre terrorangrep sier noe mer om deres agenda, enn det å se på de ideologiske motiv. Herunder skriver Spaaij;

The term “lone wolf terrorism” will be used to distinguish terrorist activities carried out by lone individuals from those carried out on the part of terrorist organizations or state bodies.

The element of terrorism highlighted in this distinction is the subjects of terrorist acts (...) rather than, for example, their specific political, religious, or social aims. Lone wolf terrorism involves terrorist attacks carried out by persons who (a) operate individually, (b) do not belong to an organized terrorist group or network, and (c) whose *modi operandi* are conceived and directed by the individual without any direct outside command or hierarchy. (Spaaij, 2010:856)

Lone wolves opererer alene, men kan være inspirert av andre. Det vil si at deres inspirasjon kan hentes fra tidligere angrep, eller andre aktører som har planlagt soloangrep (Spaaij, 2010). Som et klassisk eksempel i lignende studier, på hvem de ensomme ulvene er, blir Oklahoma City bombing i 1995 ofte referert til. Bombingen har hatt stort media dekning, da terrorangrepet kostet 168 menneskeliv (Nesser, 2015). Angrepet ble gjennomført av to menn, hvor Timothy McVeigh er hovedpersonen bak angrepet. Han har på tross av sitt samarbeid med Terry Nichols blitt definert som politisk ideologiske lone-wolves (Taylor, 2016). I begrepet Lone-wolves vektlegges det ideologiske motivet, hvor individer ofte handler på bakgrunn av politisk misnøye i sitt eget land. Et annet eksempel er Mr. Luke, hvor han skal ha skutt tre svarte immigranter etter valget av Obama i 2009 som president (Taylor.la, 2016:20 – 30). Mr. Luke beskrives som

en lone-wolves basert på samme grunnlag som Oklahoma City bomberne. Det tolkes her at Taylor sitt poeng med eksemplene er å vise til handlinger med politisk sinne og hevn.

Flere forskere har gjennom sine definisjoner konkludert at lone-wolves er mer alene enn mange jihadister og andre soloterrorister. Joel Brynielsson (et al. 2013) definerer lone-wolves slik: "A lone wolf terrorist is a person who acts on his or her own without orders from or connections to an organization". Brynielsson og medforfatterne refererer til tidligere forskning der lone-wolves ofte anses som en person som handler ut fra egne traumer og i form av hevn ovenfor noen. Det er ingen overordnet organisasjon som kontrollerer eller bidrar i deres handlinger (Brynielsson et al., 2013)

Soloterrorist

Noe teori poengterer at det er grunnleggende forskjeller mellom soloterrorister og lone-wolves. Teorien går ut på at solo-terrorister oftest kan knyttes til en organisasjon eller grupper. De tilhører et nettverk som gjerne skaper inspirasjon og gir ressurser til å gjennomføre et terrorangrep (Nesser, 2015). *Jihadi* har sitt utspring på 1980-tallet og fremstår som arabiske fremmedkrigere. De er avhengige av å kunne ha soloterrorister som opererer i vesten grunnet geografiske og teknologiske utfordringer (Nesser, 2015). Ofte faller Jihadistiske soloterrorister inn under et top-down system, der de mottar ordre eller annet fra et overordnet organ, som eksempelvis al-Qaida. Det kan også gi en motsatt funksjon, der man får et bottom-up system. Da vil aktører rådføre seg og søke hjelp hos overordnede organer (Nesser, 2015: 253) Man får altså en type terrorister som gjennomfører handlinger for andre overordnede organer.

Herunder er det drøftet i hvor stor grad individene handler på bakgrunn av anerkjennelse eller egne meninger (Gill, 2015). Det er også diskutert om gruppene anerkjenner soloterroristene. Selv om individer handler på bakgrunn av et motiv, hvor de støtter større organisasjoner som IS, er det ikke gitt at IS som organ er ansvarlig. Noen av soloterroristene kan gjennomføre egne soloangrep, i ønske om en større innflytelse og representasjon (Corner & Gill, 2015).

Nesser (2015) har eksemplifisert med en terrorhendelse fra 2004, for å vise hvordan man kan analysere et angrep som er gjennomført av en soloterrorist; 2. november ble filmskaperen Theo van Gogh drept på åpen gate i Amsterdam. Angrepet startet under en sykkelturné, hvor Gogh skal ha blitt skutt gjentatte ganger i ryggen av den tysk-marokkanske Mohammed Bouyeri. Etter skytingen stoppet skal Bouyeri ha forsøkt å halshugge Gogh, noe som minnet om ritualiserende

oppførsel, hvilket ofte relateres til kultur/religion. Etterforskning i senere tid har vist at Bouyeri hadde tilhørighet til terrorgruppen al-Quaida. Hadde det bakenforliggende motivet til Mohammed Bouyeri hatt politiske formål, dyrket av egen interesse og meninger, ville Bouyeri vært beskrevet som en lone-wolves og ikke en soloterrorist.

Terrorister

Skillet mellom soloterrorister og lone-wolves er noe mer glorifisert. Loner-Wolves blir ofte beskrevet som en mer selvstendig aktør i terrorismen, og tilegner seg kun inspirasjon fremfor gruppetilhørighet. Solo-terrorister beskrives her som individer som gjennomfører handlinger for å blant annet få annerkjennelse hos en gruppe eller organisasjon. Det er et skille som kanskje virker mer betydningsfullt enn det faktisk er i praksis. Ifølge Gill (2015) må skillet ses i henhold til det sosiologiske, og psykologisk. Det kan drøftes at Gills poeng er viktig da enhver terrorhandling oftest er personsbetiget handling (Gill, 2015: 10 – 11).

Noen studier er opptatt av å skille mellom gruppedynamikk eller individualisme, framfor begrepene lone-wolves og religiøst-inspirerte soloterrorist (White, 2017). Det vil si at soloterrorister her inkluderer individer som begår terrorhandlinger på eget initiativ og motiv, og de individer som gjennomfører terrorhandlinger i ære for en større gruppe eller organisasjon (White, 2017). Om det er et klart skille mellom de to tilnærmingene er her uvisst. Både Taylor (2016) White (2017) og Spaaj (2010) har poengtert at soloterrorist er et bredt begrepet som omfatter flere voldshandlinger, og legger vekt på at handlingen er begått av et enkelt individ. Selv om det er et skille mellom begrepene soloterrorist og Lone Wolves så vil ikke dettes studiet gå nærmere inn på temaet. Skillet kan ikke utelukkes, men framstår ikke som betydningsfullt med tanke på hva som kjennetegner de ulike typene terrorister. I lignende profilstudier er ofte gruppeaktører og de ulike soloterroristene sett i samme lys, uavhengig av deres ideologiske perspektiv og bakenforliggende motiv (Rae, 2012).

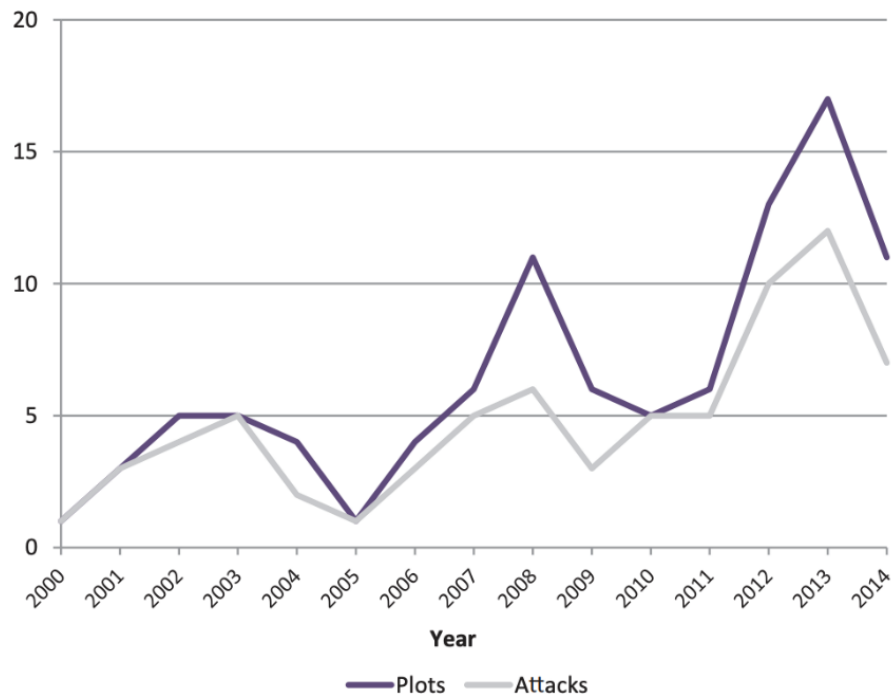
Uavhengig av hvem soloterroristen er, er det nærliggende å tro at fenomenet soloterrorist ikke er på tur til å forsvinne. Det vil derfor være interessant å se hvor aktuelt fenomenet er i nyere tid. Studiet vil forsøker å belyse noe data som viser hvilke utviklinger soloterrorisme har hatt i de siste årene. Overraskende nok er oppgavens tema godt dekket i media, og statistikken nok så overbevisende om at soloterrorisme er en økende trend.

2.2.2 Hvor aktuelt er soloterrorisme?

Solo-terrorisme er ikke et nytt fenomen, men heller et fenomen som har vært under utvikling siden 1800-tallet. Metoden terrorisme blir gjennomført på, hvem som står bak angrepene og hvordan de blir gjennomført, har hatt en historisk utvikling i takt med den industrielle revolusjon (Appleton, 2014:129). Som et moderne tilskudd til forskning har databaser som Global Terrorism Databas (GTD) og International Center for Counter- Terrorism- The Hauge (ICCT) blitt etablert. De registrerer terror på et internasjonalt nivå og bidrar til et globalt oversiktsbilde av hendelser, samt forskning rundt fenomenet.

I Global Terrorism index 2018 ble det gjort rede for antall forsøk og gjennomførte terrorangrep i en bestemt tidsperiode. I 2011 døde 79 mennesker i angrep, hvor da 77 av det totale antallet drepte døde under et og samme angrep. Angrepet var fordelt på to forskjellige hendelser, men gjennomført av samme mann. I 2013 var det registrert seks forsøkte, gjennomført av høyreekstremistiske individer. I 2017 økte antallet forsøk til 28 av samme kategori, og antall døde hadde en varierende endring. Samlet ble det registrert over 30 angrep, hvor 16 av de skal ha resultert med dødelighet i USA. I UK ble det gjennomført 12 angrep, mens i Sverige ble det gjennomført seks. Ifølge GTD skal det fra 2013 og fram til 2017 ha økt i antall tilfeller, mens antall døde har er synkende statistikk. Det er konkludert med at antall døde ikke har hatt noe vekst, men antall forsøk har en stabil økning (GTD, 2018:47). Den globale databasen viser også til en endring i aktørene bak angrepene. Generelt i Europa representeres majoriteten høyre ekstremistiske terrorister og Islam ekstremistiske terrorister (GTD, 2018:3). ICCT har gjennom flere år forsøkt å kartlegge soloterrorister og har gjennomført en omfattende forskning i henhold til temaet.

I det 21. århundre har det vært flere titalls angrep gjennomført av solo-terrorister. Databasen til CLAT (The Countering Lone-Actor Terrorism) har samlet inn 120 caser, som inkluderer gjennomførte angrep og planlagte angrep. Deres datamateriale dekker hendelsene mellom år 2000 – 2014;

Figur I) Antall planer og angrep mellom 2000 – 2014. (Ellis et al.,2016:7)

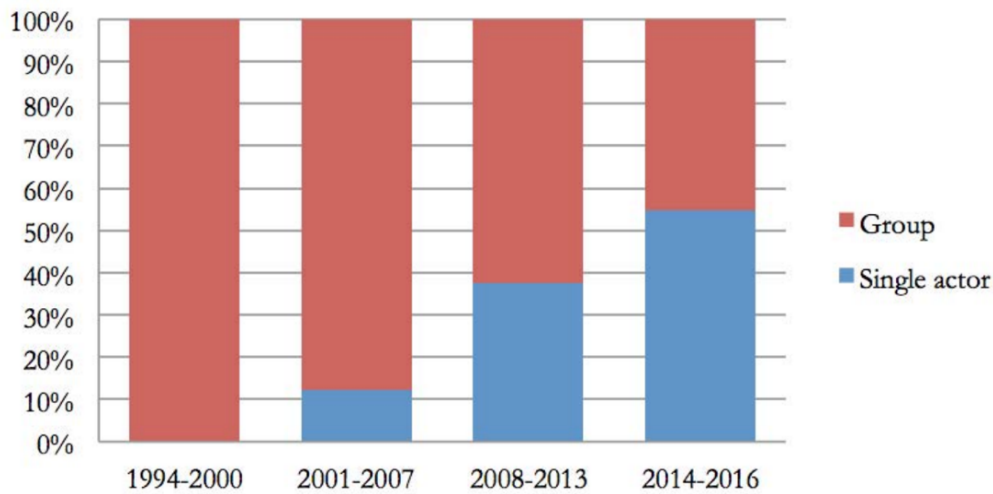
Tall fra 2000 til 2014 viser at mellom 2012 – 2014 skal majoriteten av angrepene ha funnet sted, men hvor det totale antallet lå under 20 angrep (Ellis, et al.,2016:6 – 7). Det vil si at antall angrep er nok så lavt, men økende. Samtidig viser statistikken at antall forsøk er høyere enn antallet gjennomførte angrep. Herunder kan både kontraterror og andre årsaker være forklaringen på hvorfor noen terrorangrep ikke ble gjennomført.

Et nyere studie enn Ellis (et. al., 2016) viser en videre utvikling av soloterrorister fra 2014 i Vest-Europa. Petter Nesser, Anne Stenersen og Emilie Ofterdal² skrev en artikkel om IS-effekten i Europa, hvor de blant annet inkluderte all soloterrorisme. Deres statistikk går utover Ellis (et. al., 2016) og viser en utvikling fra 1994 og fram til 2016.

² Petter Nesser, Anne Stenersen og Emilie Ofterdal skrev en artikkel, Jihadi Terrorism in Europa: The Is-Effect. for Perspectives on Terrorism, hvor de så på IS sin innflytelse og utvikling på Jihadister i EU. Herunder ses likheter og ulikheter mellom IS og al-Quaida. Deres studie tar for seg case som er av nyere tid.

Single-actor terrorism

Figur II) Tabell over antall angrep gjennomført av solo-terrorister og gruppeaktører (Nesser, et al., 2016:13).

Tabellen til Nesser (et al., 2016) viser en utvikling hvor gruppeterror har dominert i lang tid, med en betydelig økning i antall soloangrep. Fra 2001 til 2007 var ca. 13 prosent av angrepene gjennomført av soloterrorister. Sammenlignet med de 55 prosentene i 2014 til 2016, er det nærliggende å tro at soloangrep er et økende problem. Herunder poengterer forfatterne at forskjellen på metoden som anvendes i angrepene i dag, av grupper- og soloterrorister, er marginal. De kan fort sammenlignes i henhold til valg av våpen. Ut fra GTD (2018), Ellis (et. al., 2016) og Nesser (et al., 2016) sine statistikker er soloterrorisme et økende problem for samfunnet. Med en 55 prosent i 2014 – 2016 er de fleste angrep gjennomført av enkelt individer og ikke grupper. Det bekreftes at soloterrorisme er relevant forskningstema under endring. Med ICCT sin definisjon på soloterrorisme og oppgavens aktualisering vil fenomenet terrorist bli drøftet videre.

Før jeg går mer spesifikt inn i de ulike faktorene som teorien drøfter som kjennetegn, er det imidlertid viktig å gå begrepet radikalisering og radikaliseringsprosessen mer i sømmene. Hva er egentlig radikalisering? Hvordan kan man forklare utviklingen av å tenke ekstreme tanker, til å gjennomføre ekstreme handlinger? Nyere terrorhendelser har vekket interessen og fokus på temaet radikalisering. Det kan forklares med at mye av årsaken for hvorfor terrorisme skjer, ligger i radikaliseringsprosessen.

2.2.3 Radikalisering

I en artikkel for forskning på forebygging for politihøgskolen skrev professor Tore Bjørgo, i samarbeid med Ingvild M. Gjelsvik, om hvordan man må forstå radikalisering som to forskjellige begreper. Den ene siden handler om «radicalisation/deradicalisation», hvor man får en endring over tid til verdier og holdninger til å anvende vold som politisk virkemiddel. Den andre berører engagement/disengagement», som forteller noe om hvordan man utviklinger og endrer adferd, samt deltagelse rundt voldelig aktiviteter. Studier har funnet en løs sammenheng mellom holdning og adferds-endring og vil derfor ikke kunne si noe om hver enkelt prosess (Bjørgo & Gjelsvik, 2015:15 – 17). Definerings av begrepet lyder slik;

«Det innebærer at de aller fleste personer som blir radikalisert (i betydningen av å se det som legitimt å bruke vold for å oppnå politiske, religiøse eller ideologiske mål), aldri selv involverer seg i voldelige aktiviteter. (...) finnes det sterkt forskningsmessig belegg for at mange av de som deltar i voldsektremistiske grupper og aktiviteter, går inn i disse miljøene ut fra sosiale grunner og behov, og ikke på grunn av ideologisk overbevisning. De ble gjerne radikalisert som følge av sin deltakelse, ikke som årsak til deltakelsen. (...) også sett mange eksempler på at personer som avslutter sin deltakelse i voldsektremistiske grupper og aktiviteter, likevel fortsetter å ha ekstremistiske holdninger. De er «disengaged without being deradicalised»» (Bjørgo & Gjelsvik, 2015:16).

Det er ingen enkel forklaring på hvorfor mennesker lar seg radikalisere. Som Bjørgo og Gjelsvik (2015) skriver er det flere måter å bli radikalisert på, og gjerne gjennom nettverk eller ekstern inspirasjon. Nettsiden Utveier³ har publisert flere artikler rundt temaet radikalisering. Herunder skriver Gerd Vidje om religioners ekstremistiske trekk og utviklingsmuligheter (Vidje, G. 2015). Vidje refererer til, førsteamanuensis i religionshistorie, Kari Vogt sin definering; «(...) grupper, individer og organisasjoner fremhever vold som legitimt og at volden blir fremstilt som villet av Gud». Det vektlegges her historiske trekk som en mulig årsak for fostring av ekstremisme og dyrking av motiv. Her eksemplifiseres det med vestlig undertrykkelse og urette handlinger ovenfor muslimske stater over tid, som etablering av Guantánamo, krigføring i Irak og Afghanistan med mer. Ifølge Vidje (2015) mener Kari Vogt at man får en utvikling som handler om å bekjempe det urette med noe urett. Videre har

---

³ Utveier.no er en portal utarbeidet av RVTS Øst (Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk tress og selvmordsforebygging). Formålet med portalen er å hjelpe mennesker ut av vanskelige radikaliseringsprosesser i samarbeide med andre offentlige samfunnsaktører.

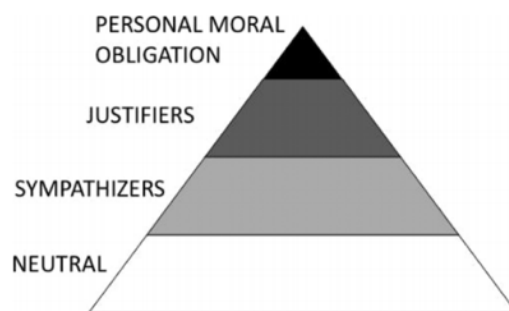
forskning over tid forsøkt å forklare i dybden hvordan radikaliseringsprosessen utvikler seg hos den enkelte.

En omfattende studie som ofte refereres til, når man ønsker å forstå individers radikaliseringsprosess, er Clark McCauley og Sophia Moskalenko (2014) og (2017). Her skriver de at; «Research in social psychology has long established that attitudes do not easily translate to actions.» I en lengre tidsperiode har forfatterne forsøkt å forklare hvordan radikaliseringsprosesser kan tolkes. I artikkelen *Toward a Profile of Lone Wolf Terrorists (...)* (2014) forklarer de hvordan radikalisering kan foregå på to forskjellige måter. Her skiller de mellom det å tenke radikale tanker, og det å gjennomføre en radikal handling. Figur I viser til, det forskerne kaller «war of ideas» mellom myndigheter i en stat og terroristen. Her utvikler meningene seg fra nøytrale meninger, til sympatiserende tanker. Etter å ha etablert sympatiserende meninger kan man utvikle et behov for å utrykke seg høyt til andre. Oftest ser man slike tilfeller over internett. Et dynamisk mønster som flere mennesker i et samfunn vil kunne kjenne seg igjen i. Man får altså en utvikling av meninger som nødvendigvis ikke er dominante eller harde til mer sympatiserende. Videre ser man utviklingen fra å mene noe og forsvare det, til å presse fram en konklusjon eller mening gjennom ulike virkemidler/handlinger. Figur II viser de ulike stadiene som utspringes i handling. Nederst i pyramidene representeres de som går fra å gjøre *ingenting* til *noe*. Altså fra å observere fra sidelinjen til og tale høylytt. Neste nivå er de som går fra å gjøre noe lovlig til noe ulovlig. Man får en utvikling fra de som skriver sterke meninger over nett til å ytre de i offentlighet gjennom vold. Siste steget ender med det de definerer som terrorist. Kort oppsummert viser pyramidene hvordan individer går fra ulovlig politisk handling, til å drepe sivile (Moskalenko & McCauley, 2014:72 – 73)⁴.

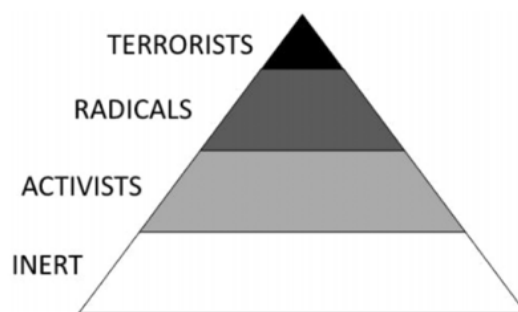
⁴ Forfatterne skiller også her mellom jihadister og lone-wolves i forhold til pyramidemodellen. De argumentere for at jihadister oftest kan analyseres opp mot modellen, mens lone-wolves vil utfordre modellens prinsipper. Jihadister følger ofte en form for gruppe identitet, hvor de handler i religiøs tro. Lone-wolves handler ofte på mer personlige motiv og ikke gjennom, eller for, gruppeidentitet. Det medfører at radikale meninger utvikler seg til radikale handlinger uten noe form for «myk overgang» (McCauley & Moskalenko, 2017:208 – 212). Man får med andre ord en kortere prosess hos lone-wolves, hvor tanker raskere går over til handlinger. Det poengteres også at det er en psykologisk forskjell mellom radikalisering og ekstremistiske meninger (jihadister) og dyrking av ekstremistiske meninger til deltagelse i politisk vold (lone-wolves) (McCauley & Moskalenko, 2017:2012).

What Moves an Individual From Radical Opinion to Radical Action

Figur III) Pyramiden over radikalisererte meninger (Moskalenko & McCauley, 2014:71)

What Moves an Individual From Radical Opinion to Radical Action

Figur IV) Pyramiden over radikalisererte handlinger (Moskalenko & McCauley, 2014:71, 73)

Proessen ser lineær og statisk ut, noe Moskalenko og McCauley poengterer at den oftest ikke er i virkeligheten. Pyramidene anses som illustrative modell som kan forklare noen caser, da radikaliseringsprosesser er ulike og dynamiske. De kan starte med et utgangspunkt som pyramiden viser, eventuelt avsluttes slik den forklarer, men nødvendigvis ikke følge den stegvis. I en nyere artikkel fra 2017 har Moskalenko og McCauley forsøkt å forklare pyramidens utfordringer, når man ønsker å forklare og forstå politisk radikalisering. Her presenteres en kronologisk utvikling for terrorister. Så tidlig som 1980-tallet skal forskning ha tatt avstand fra å erklære ekstremistiske individer som gale (McCauley & Moskalenko, 2017:205).

McCauley og Moskalenko (2017) refererer til Sageman sin artikkel om terroristers nettverk publisert i 2008. Her drøftes de fire bakenforliggende selv-radikaliseringsprosessene som lederløse jihadist gjennomgår. De anses som mulige forklaringer på hvorfor ekstremistiske

muslimer reiser til vesten med et voldelig motiv; 1) den første er et resultat av kontraterrorisme, også kjent som krigen mot terror, som oppleves som en krig mot Islam. 2) Her poengteres personlige opplevelser som eksempelvis diskriminering, når individer er i vestlige land. 3) Som tidligere nevnt kan internett skape reaksjon og provosere fram negative holdninger. Oftest handler dette om medias negative fremstilling av Islam og muslimsk kultur. 4) Sist nevnes direkte kontakt som et element ved selv-radikalisering. Her kan individer skape relasjoner og finne støtte samt motivasjon til å handle. Gruppedynamikk, vennskap og tilhørighet er nøkkelord i radikaliseringsprosesser (McCauley & Moskalenko, 2017:208).

En annen måte å forklare radikaliseringsprosesser på er gjennom ulike temaer. Maskaliūnaitė (2015) fokuserte på fire ulike måter å forstå radikaliseringsprosesser på; konseptualisering av begrepet, hvorfor skjer radikaliseringsprosesser, ulike forklaringsmønstre og rasjonelle valg. I studiet sammenfaller gruppedynamikk og enkelt individer inn under samme mønstre. Det poengteres her at skillet er noe mindre betydningsfullt i de fleste tilfeller. Maskaliūnaitė (2015) skriver at gruppepress og dynamikk ikke må undervurderes. Studiet hennes konkluderte med at;

- Radikalisering er en dynamisk prosess for individer som foregår over lengre tid.
- Den vil nødvendigvis ikke følge et bestemt mønster.
- Det vil variere hvilket utfall hver prosess får, da motivasjon og omstendighetene ofte er ulike for hver enkel.
- Det er også et mangfold av faktorer som kan påvirke enkeltindivider, som gjør et profilstudiet umulig. Det vil si at observasjoner av dannelse og dynamikk i de rette nettverk kan være nyttig.
- Studier viser ofte en sammenheng mellom rasjonelle valg og radikaliseringsprosesser, framfor ukontrollerte og spontane valg.
- Sosiale nettverk i et oppsøkt miljø vil også kunne gi innblikk i de valg som blir tatt rundt radikaliseringsprosesser.
- Avslutningsvis poengterer Maskaliūnaitė at ideologi er mer sjeldent omdiskutert i studier framfor samfunnsfrustrasjon, når man ønsker å studere radikaliseringsprosesser (Maskaliūnaitė, 2015:23 – 24).

På lik linje med McCauley & Moskalenko (2017) blir radikaliseringsprosessen beskrevet som en prosess som ikke nødvendigvis følger klare retningslinjer, men som forekommer over tid. Det er vanskelig å generalisere en radikaliseringsprosess grunnet dens personlige mønster som oftest dominerer prosessen. Nettverk og dynamikk har en sentral rolle i prosessene, sett i lys av samfunnsfrustrasjon. Maskaliūnaitė (2015) mener at en terrorist profil nærmest er umulig, da alle terrorister oftest er komplekst sammensatt av personlig motivasjon.

Både Maskaliūnaitė (2015) og McCauley & Moskalenko (2017) beskriver hvordan prosessen hos enkeltindivider kan forekomme. Begge studiene berører styrken i gruppedynamikk, relasjonsbygging som ofte vil finne sted gjennom felles nettverk (internett), og inspirasjon gjennom andre (media). Som et interessant innskudd har Petter Nesser et al. (2016) forsøkt å forklare den nye bølgen med Jihadister i Europa. Herunder kan rekruttering ha forekommet gjennom flyktningkrisen som rammet hele Europa i 2015. Det argumenteres for at krisen muligens har muligens bidratt til rekruttering og radikalisering, grunnet problematiske integreringsprosesser og lite jobbmuligheter (Nesser, et al., 2016:5 – 6.) Flyktningbølgen ble beskrevet som en arena for frustrasjon og sinne, med kulturelle utfordringer, som burde få mer plass i diskusjonen rundt radikalisering. Det argumenteres også for at, selv om noen flyktninger velger å rekruttere til Jihadister, er det ingen enstydig Jihadist-profil i Europa (Nesser, et al., 2016). Selv om man finner beskrivende retningslinjer og prosesser for hvordan man lar seg radikaliseres, vil andre elementer være nødvendig å supplere for å kunne belyse hvem disse individene er.

Både Lia og Skjølberg (2004) og Rae (2012) har sett på mer patologiske- og psykologiske tilnærminger til en profil. Ønsket er å se sammenhenger mellom utvalgte kategorier og radikaliseringsprosesser. Studier som dette motbeviser ofte påstander som har historiske røtter. Eksempelvis kan man gjennom psykopatologisk innfallsvinkel belyse om terrorister er gale mennesker i flertall. FFI-rapporten fra 2004 poengterer at solo-terrorister oftest er friske, men hvorvidt det utvikles depresjon eller lignende under selve angrepet er uvisst (Lia og Skjølberg, 2004:9) For å kunne forske på lignende påstander (se den ovenfor) etableres ofte en parameter (Rae, 2012). Her vil både utdanning, seksual legning, oppvekst, mentale lidelser med mer, være typiske kategorier som inkluderes i et identifiseringsforsøk. I praksis finnes det flere ulike studier som tar for seg oppgaven med å identifisere soloterrorister. Studiene er nok så forskjellige, men intensjon er å finne felles kategorier som vil gi en indikasjon på hvem soloterroristen er. På starten av 2000-tallet skal blant annet Sagemann ha funnet en link mellom

vennskap/familie og radikaliseringsprosess (McCauley & Moskalenko, 2017:207). Det forklares at emosjonell tilhørighet, uavhengig av årsak, burde bli sett i sammenheng med radikaliseringssteori.

Ønsket om å predikere en terroristprofil er mer en enigma enn en realitet for kontraterroreren i dag (Rae, J., 2012) Selv om det i realiteten er komplekst å forklare fenomenet, finnes det interessante funn i forskningen. Herunder har flere forskere plassert individene i kategorier, i et forsøk på å finne svar på spørsmål som; hvordan ser en terrorist ut? Hvilken personlighet har de? Hvordan bor og jobber de? (Rae, 2012:64). Før det vil bli redegjort for hvordan kjennetegn denne oppgaven vil anvende i analysen, vil det her bli introdusert noen lignende terroristprofilstudier. To av studiene vil her vektlegges mer enn andre, grunnet oppgavens formål. Det ene studiet har forsøkt å finne to hypotetiske profiler i et forsøk på å identifisere flest mulig. Det andre studiet er en kategorisk studie hvor et utvalg av soloterrorister er sett i lys av seks forskjellige kategorier.

2.3 Tidligere forskning

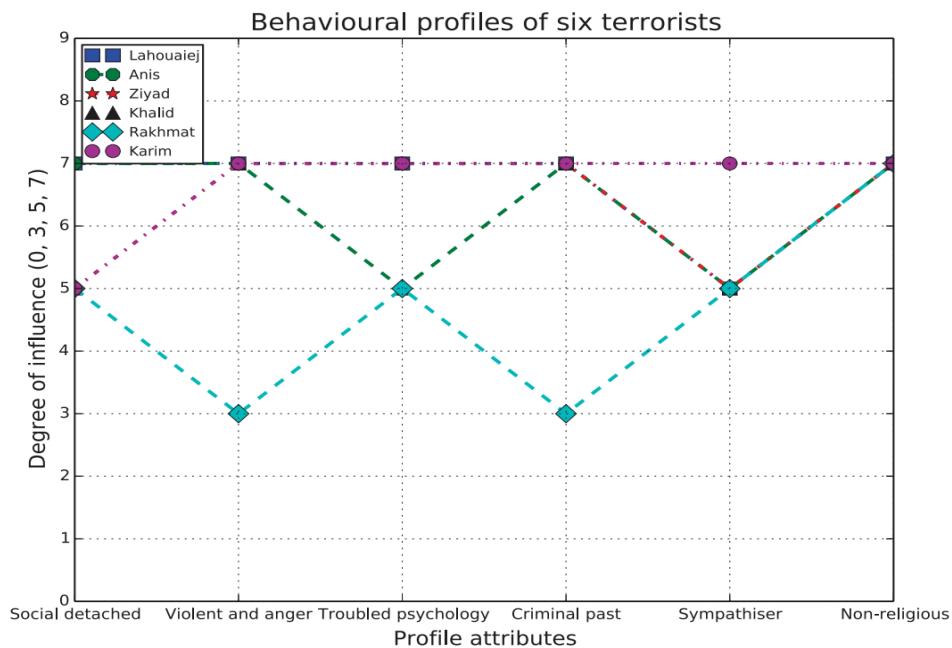
McCauley og Moskalenko (2014) skrev i sin artikkel *Toward a Profile of Lone Wolf Terrorists* (...) (2014), om flere anerkjente forskere som har forsøkt å profilere soloterrorister gjennom casestudier. Her ble blant annet tre forskjellige studier sammenlignet for å se om det er noe felles trekk og konklusjon.

I et mer omfattende casestudium ble 88 forskjellige caser fra 15 ulike vestlige land sammenlignet, hvor begrepet lone-wolves ble anvendt. Her konkluderes det med at terroristene tenderer blant annet til å ha få venner, samt at de kan lide av psykiske forstyrrelser (Spaij, 2012). Gill, Horgan og Decker (2014) har gjort et lignende studium med 119 caser. Både soloterrorister og de som kan ha tilhørighet til terrorgrupper er inkludert i deres casestudium. Her ble det pekt fram tydelige fellestrekk på å være sosialt isolert, men samtidig er det ingen tydelig profil. Det siste casestudie, også kjent som det mest metodologiske og sofistikerte studie gjort fram til nå, ble gjennomført av Gruenewold, Chermak og Freilich. Deres studie var geografisk basert på USA sine høyreekstremer, solo-terrorister og de som tilhører en terrororganisasjon. I alder var populasjon ung og hadde ofte en tilknytning til militæret. Flere hadde opplevd en form for separasjon, skilsmisse eller mistet en partner. Samtidig ble det ikke bekreftet at casene representerte en klar positiv relasjon til psykiske lidelser (McCauley et al., 2014:82 – 83). Videre skriver de at det er grunn å tro at terroristene, med tilgang til midler er

en større trussel, samtidig som det poengteres at radikale meninger er hyppigere enn radikale handlinger.

Med en slik tilnærming til tidligere casestudier har McCauley og Moskalenko (2014) lagt fram en hypotese hvor det finnes to typer profiler ved solo-terrorister. Den første profilen beskrives slik, «Statistical studies indicate what may be called a disconnected-disordered profile: individuals with a grievance and weapons experience who are socially disconnected and stressed with a psychological disorder» (McCauley & Moskalenko, 2014:83). Den andre profilen lyder slik; , (...) had social skills, solid social connections, and no sign of mental disorder. Rather these individuals have a caring-consistency profile: they felt strongly the suffering of others and a personal responsibility to reduce or revenge this suffering (McCauley et al., 2014:83). I drøftingen deres har de konkludert, på grunnlaget av manglende data rundt solo-terrorister sin voldelige opptreden, at den sistnevnte profilen er mest beskrivende og passende. Konklusjon poengterer at, uansett teori en skaper ut fra en hypotesetesting må enhver være klar over dens begrensninger. Teorier må testes i bredde og over lengre tid.

I et annet omfattende studium av Khan og Nhlabatsi (2017), ble det forsøkt å predikere en terrorist-profil. Utgangspunkter var å forklare seks ulike soloterrorister gjennom å plassere de i seks forskjellige kategorier.

Figur V) Komparativ profil av de seks solo-aktørene. (Khan & Nhlabatsi, 2017:1822)

Studiet til Khan og Nhlabatsi (2017) har sett på sosial adferd, voldelighet, psykiske vansker, kriminell historikk, sympatiserende (ovenfor andre sologrupper/terrorister) og religiøs tilhørighet. Generelt fikk de dekket hver av kategoriene godt, men størst avvik hos Rakhmat. Deres utvalgte terrorister hadde en felles beskrivelse som isolerte individer. Med få unntak hadde alle en kriminell historikk som bekreftet at individene var voldelig eller hadde vanskeligheter med temperamentet (Khan og Nhlabatsi, 2017:1824).⁵ På lik linje med deres studie vil min oppgave også baseres på subjektive tolkninger, i henhold til hvordan kategorien skal anvendes. Jeg ønsker å henge meg på studiet til Khan og Nhlabatsi (2017), men vil også gå systematisk igjennom andre faktorer, i forhold til å kunne bygge opp en profil. Det vil også her forsøke å sammenligne de utvalgte casene med McCauley og Moskalenko (2014) sine to profiler.

2.3.1 Kjennetegn ved solo-terrorister

Å profilere terrorister har blitt et bredt forskningsfelt i kontraterrorismen i dag. Samarbeid på tvers av stater er et resultat av blant annet den Europeiske Union, hvor det forsøkes å etablere en felles forståelse og grunnlag i kampen mot terror (Ojanen, T., 2010:296) I dette samarbeidet foreligger det et ønske om å utvikle kunnskap om psykopatologi og samfunnsmessig forhold, samt adferd og personalia. Med utgangspunkt i de representerte definisjonene rundt solo-terrorister, er det snakk om individer som gjennomfører voldelige handlinger, i mindre og større betydning. De handler gjerne ikke spontant, men mer målrettet med hensikt i å berøre et større publikum. Samtidig planlegger de og handler på egenhånd, uten noe form for finansiert støtte eller direkte støtte fra andre. Innenfor forskningen omkring hva som kjennetegner den typiske terrorist er det en rekke faktorer som ofte nevnes, uavhengig av hvilken form for terrorisme eller hvilket geografisk område det er snakket om. Noen av disse er, ideologi/motiv, mental helse, utdanning/jobb, alder og kjønn, tidligere kriminell historikk, samt familiære faktorer og sivilstatus.⁶ Det vil i denne oppgaven begrenses ned til de nevnte kategoriene for å gi oppgaven en nødvendig avgrensning, utvalget er heller ikke tilfeldig.

---

⁵ Se også måten forfatterne av artikkelen Identifying Common Behavioural Traits of Lone-Wolves in Recent Terrorist Attacks in Europe, valgte å formulere kategoriene slik at det ble dikotome variabler (Khan og Nhlabatsi, 2017:1822).

⁶ Det finnes også andre kategorier, som eksempelvis språk og etnisk historie, som forskes på i forbindelse med å kategorisere kjennetegn for hvem terroristene er.

Kjennetegn/kategorier

Alder

Paul Gill har alder som et av flere elementer når han drøfter solo-terrorister. Hans forskning viser til et skille mellom solo-terrorister og terrorgrupper. De som opptrer alene har ofte høyere snittalder enn de som begår terrorangrep gruppevis. Ifølge statistikken synker også kurven med kriminelle handlinger ettersom personene blir eldre (Gill, 2015:29 – 31). Ut fra Gills data kan en tolke at solo-terrorister er eldre enn andre kriminelle, men at det er færre angrep totalt.

ICCT har representert et datasett som viste hvor stor prosentandel deres utvalg utgjorde i de forskjellige aldersgruppene. Her skiller de også mellom alder og ideologi. De med religiøs ideologi hadde et representativt flertall i aldersgruppen 25 eller yngre. For høyreekstreme var flertallet i en alder av 40 eller eldre. De resterende fordelte seg fra 25 år eller yngre og 40 år eller eldre. Her poengteres det i analysen at de med høyreekstrem- eller religiøs ideologi representerte over 70 prosent av det totale antallet (Ellis, C. et al., 2016:15). Videre ble det representert i datasettet at, av de 120 aktørene som var inkludert i studie ble snittalderen 29.7 år. Resultatet representerer alderen terroristene skal ha hatt på det tidspunktet de gjennomførte angrepet, eller planla det (Ellis, et al., 2016:14). Målt i verdi ble standardavviket 9.9, som indikerer på at det er tydelige forskjeller mellom de ideologiske retningene (Ellis, et al., 2016:14).

Kjønn

Gill poengterer at i U.S er den kriminelle statistikken betydelig høyere for menn enn for kvinner. Her viste statistikken at i 2010 var 93.2 prosent av de kriminelle i varetekt og fengsel menn. Litteraturen rundt terrorismefenomenet har i nyere tid forsøkt å utvide og dekke mer av forskningen rundt kvinners rolle i terrorisme (Gill, 2015:31 – 32).

I en forskningsartikkel, publisert av ICCT fra 2015 blir kunnskap rundt kvinners rolle i terrorisme poengtert som et mangelfullt tema. De fleste eksemplene og casene på ulike solo-terrorister er i høyest grad representert av menn. Selv om menn er dominerende, er ikke kvinner fraværende. Rundt 550 kvinner fra vestlige land skal i 2015 ha vervet seg til IS-kontrollerte grupper.⁷ Det er ingen tydelig profil over hvem disse kvinnene er. I forhold til menn er det

---

⁷ Siden 1960-70 tallet skal kvinner ha reist til blant annet Jemen for å delta i militær opptrening til kampen om palestinsk frigjørelse. Blant flere var den tyske kvinnen Lidwina en av flere som sluttet seg til jihadistiske grupper (Bakker & Leede, 2015:2).

mindre informasjon om kvinners roller som fremmerkrigere. Eventuelle kilder som kan forklare noe om dem er ofte familie, venner eller kvinnes bruk av sosiale medier. Det er blant annet gjort forsøk på å forklare kvinners valg og motiv for å dra til Syra, gjennom disse kildene. Det er riktig nok ingen klar profil, men både unge og eldre, de med barn og familie, samt de med utdanning og jobb velger å reise. Forskningen er et pågående fenomen og frem til nå er det få kvinnelige solo-aktører. De relateres ofte til grupper og representerer et høyt tall som selvmordsbombere (Bakker, E. & Leede, S., 2015:2 – 8).

Terrorgruppen Boko-Haram er blant de som har rekruttert flest kvinnelige selvmordsbombere. Av sine 432 angrep i perioden april 2011 til juni 2017, var 244 tilfeller gjennomført av kvinner. Dataen inkluderer også barn som gjennomfører angrepene (GTD, 2018:21). Dette er riktig nok kvinner som samarbeider med andre grupper, men gjennomfører terrorhandlingene sammen og alene. Det finnes noen eksempler på kvinner som har begått solo-angrep i moderne tid. Roshonara Choudry ble dømt for å ha forsøkt å drepe parlamentsmedlemmet Stephen Timmes. Case ble sett på som et lone-wolves angrep, da hun ønsket hevn for hans politiske ståsted til Irak-krigen (Gill, 2015:31 – 32). Riktig nok skiller denne casen seg fra flere definisjoner som påpeker at sivile ofte er målet i et solo-aktør angrep. Det finnes data over begge kjønn, men de sangrepene som berører den vestlige verden er ofte gjennomført av menn. Kvinner tenderer å reise til mer østlige land, og anerkjennes som fremmedkrigere framfor solo-terrorister.

I studiet til Gill, Horgan og Deckert (2014) ble det lagt fram data som viste at menn var overrepresentert i terrorisme-studier. Menn representerte 96.6 prosent, mens kvinner representerte de resterende 3.4 prosentene. Kvinner omtales sjeldent som terrorister (Gill, et al., 2014:427). Ofte handler de på veggen for en større organisasjon og blir betydelig sjeldent assosiert med lone-wolves begrepet.

Utdanning

I Gill sitt datasett presenteres en statistikk over hvilken type utdanning soloterroristene hadde før terrorangrepene. I henhold til hans data skal over 60 prosent ha en form for universitetsutdannelse. I lignende studier blir Theodore Kaczynski⁸, «Unabomberen» i USA, ofte anvendt som et eksempel på samfunnsaktører med høyere utdanning som velger å begå en

---

⁸ Theodore Kaczynski er mann som står bak tre en rekke bombetrusler og angrep fra slutten av 1970 tallet og fram til 1995

terroristisk handling. I henhold til Gill sine studier skal 26 prosent ha gjennomført en form for bachelor-utdanning, og 18 prosent en master eller høyere. For de som har falt ut av skolegang, enten i videregående nivå eller høyere, utgjør kun 12 prosent (Gill, 2015).

Bakker og Leede (2015) viser også i sin tekst at man ofte assosierer solo-terrorister, eller terrorister generelt, med mennesker som har lav grad av utdanning. I deres data er de fleste kvinnene som reiser som fremmedkrigere høyt utdannet. De viser ikke til direkte tall eller statistikk slik Gill representerer, men det tolkes her at utdanning er gjeldene for solo-terrorister. Det som er bemerkelsesverdig er neste kategori, deres arbeidsmuligheter. Gill sine 60 prosent bekrefter at solo-terrorister har, i ulik grad og på ulikt nivå, en utdanning etter videregående skole.

Arbeidsmuligheter

Temaet arbeidsledig og terrorisme er et mindre berørt forskningsfelt enn terrorismedefinisjon i seg selv. I en studie fra 2014 ble det publisert bearbejdet data, i henhold til denne kategorien (Gill, et al., 2014). Deres resultater viser at på tross av høyere utdanning er det høy arbeidsledighet hos solo-terroristene. Dataen har basert seg på deres arbeidssituasjon i tidspunktet terrorhandlingene ble planlagt, gjennomført eller når det ble gjort forsøk på å gjennomføre. Av det totale 119 caser falt noen utenfor, og 112 ble representert i denne kategorien (Gill, et al., 2014:428). Dataen viste at 40.2 prosent skal ha vært arbeidsledig på det gjeldende tidspunktet. I service bransjen skal 23.2 prosent ha hatt noe form for arbeid. De med fagutdanning representerer 10.7 prosent, mens de resterende er fordelt på bygg og anlegg, samt salg og annet. I et senere studie viser Gill til endringer i datasettet, men disse er av liten betydning. I 2015 viser han til en endring fra 40.2 til 44 prosent i det totale antallet av arbeidsledighet før terrorhandlingene (Gill, 2015:32).

Generelt er det lite data å anvende rundt temaet *arbeidsmuligheter* og Gill anses her som en av de fremste i forskningen rundt arbeidsliv og utdanning. Hans forskning blir ofte referert til i andre studier og har på det grunnalet blitt anvendt som eneste kilde.

Familiære forhold

Familiære forhold og sivilstatus blir ansett som relevante elementer når en ønsker å undersøke terrorister. Med familiæredata menes det ofte å innhente informasjon om terroristenes oppvekst. Det har blant annet blitt diskutert i teorien om hvordan barndom kan være en belysende kategori å inkludere, når man ønsker å forklare individers utvikling. Denne type informasjon er nok så problematisk å dekke på grunnlag av dens sensitivitet (Gill, 2015:33). Et annet element ved å se på barndom og oppvekst er dens mulige tilknytning til mental helse. Ofte ser forskere etter korrelasjoner mellom mentale utfordringer og individers oppvekst. Herunder inkluderes vennskap, familie og bekjentskap (Olsen, A., 2017).

Sivilstatus

Sivilstatus er noe lettere å dekke gjennom offentlige kilder, da media ofte ønsker å vite hvilke relasjoner solo-aktører hadde på arbeidstidspunktet. Gills har presentert data som viser at over 59 prosent av de som begår soloterrorisme har aldri vært gift. Dataen viser også at 20 prosent var gifte på et tidspunkt, og 15 prosent var skilt eller separert (Gill, 2015:33 – 34). Det finnes lite data som forteller noe om hvorvidt soloterrorister er i noe form for samboerskap eller kjæresteforhold. Det er nærliggende å tro at data fokuserer på giftemål og separasjon. Det er nærliggende å tro at giftemål og separasjon er enklere data å samle inn, da det registreres i det offentlige.

Ideologi

Paul Gill, Horgan og Deckert sin datasamling omfattet 119 solo-terrorister i som prosentvis fordelte seg på ulike ideologiene. Som tidligere diskutert under definisjon er det flere forfattere som skiller mellom begrepene lone-wolves, solo-aktører og soloterrorister. Herunder inkluderes alle ideologien under solo-terrorister. Fordelingen i diagrammet viser at 34 prosent tilnærmet seg den høyre ekstremistiske ideologi. Som sterkest representert hadde 43 prosent tilhørighet i Al-Qaeda, en religiøs tilnærming. Videre utgjorde 18 prosent en gruppe aktører som hadde personlige motiver, som kan eksemplifiseres med de som kjemper hardt mot abort. Med lavest prosentdel utgjorde de som faller utenfor de nevnte kategoriene 5 prosent.

I analysen av Lone-Actor Terrorisme, skrevet av Clare Ellis med flere, ble noe ulik data representert. Direkte oversatt har deres forskning delt mellom religiøs inspirert, høyreekstrem, andre, enkelt problemer, venstreekstreme og anarkisme, samt etnonationalistisk og

separatistisk. Av de 120 ble de religiøst inspirerte høyest representert med 46 prosent. Som nummer to ligger de høyreekstremer med 40 prosent. Videre er de med andre ideologiske perspektiver (andre) representert med 23 prosent. De som beskrives som individer med enkelt problemer representerte 6 prosent. Som nest lavest på prosentskalaen har du venstreekstemister og anarkister med 3 prosent, som er nok så lavt. Til slutt er etnonationalistisk og separatistisk lavt representert med sine 2 prosent.

Som tallene viser er det høyt representativt tall for religiøst inspirerte og høyreekstremistiske solo-terrorister hos begge datasamlingen. Riktig nok er begge undersøkelsene gjort fram til 2014. Nyere forskning har ennå ikke blitt publisert, så utgangspunktet vil da være de eksisterende tall som her representeres. Samtidig kan GTD sin Index-rapport, som indikerte på en svak økning i antall forsøk, men nedgang i antall dødelige angrep, være supplerende. Det kan gi en oversikt over hvilke endringer i nyere tid som burde være inkludert i vurderingene når man anvender slik data.

Kriminell historikk

Flere forskere mener at terrorister ofte har kriminelle bakgrunner og er kjent for myndigheten uten å kunne vise til data. Gill, Horgan og Deckert publiserte en statistikk ut fra sitt utvalg, som da inkluderer 119 solo-aktører. I deres data har 41.2 prosent av utvalget hatt en form for tilknytning til straffesystemet (Gill, et al., 2014:428). De kriminelle handlingene er svært ulike i omfang og alvorlighetsgrad, hvor det inkluderes både tagging og voldshandlinger. Av de som hadde begått noe form for kriminell handling fikk 63.3 prosent fengselstid som straff. Det vi ser at noen slapp unna med mildere dom enn fengsel. Av de 63.3 prosentene som sonet tid ble 32.3 prosent radikaliseret og skal ha adoptert sitt ideologiske standpunkt i fengselsoppholdet (Gill, et al., 2014:428). Soning for kriminelle handlinger har med det anslått å være veien til radikalisering for noen, ifølge deres statistikk.

Mentalt psyke

I en offentlig evaluering i 2011, fra USAs daværende president Barack Obama, ble solo-terrorister ansett som landets største trussel. I evalueringen ble terroristene karakterisert som sinnsforvirrede mennesker. I en artikkel av Stephane J. Baele (2017), ble evalueringen brukt som et eksempel på utfordringen rundt temaet *mental psyke*. Flere forskere har valgt å stille spørsmålsteget ved forskning og teori, der det konkluderes med at det er positiv og negativ

korrelasjon mellom mentalt psykisk og solo-terrorister. Samtidig omtales temaet som et «enigma» i terrorismens forskningshistorie (Baele, 2017:450). Forskere har derfor poengtert at det er behov for akademisk granskning i den eksisterende teorien rundt mental helse.

Når man snakker om soloterrorister ligger det en naturlighet i det å kategorisere individene som psykisk syk. Interessant nok endres holdningene når mennesker assosieres med grupper, eller handler representativ for en organisasjon. Her tenderer det ofte til at man anser individet som «mer normal», på grunnlag av gruppedynamikkens makt (Baele, 2017). Tidligere forskning har tendert i å diagnostisere solo-aktører og gruppeterroreister som mentalt syke narsissister. Datamaterialet som ofte ble brukt er blitt kritisert i henhold til validitet. Kritikken rettes spesifikk til hvordan forskning har benyttet seg av diagnoser uten og stille seg kritisk til forklaringene. Dette har ledet til spørsmål som blant annet hvor representativt forskningen og teorien for populasjon er. Baele (2017) argumenterer at man muligens har fått en stereotype med mentalt syke mennesker, grunnet medias framstilling og overfladisk forskning. Corner, Gill og Mason (2016) stiller seg også kritisk til tidligere forskning, samt poengterer de at mentalt psyke ikke kan behandles som en dikotom variabel i kvantitativ forskning. Det vil si at man risikerer å utelukke relevante informasjon ved å lage en dikotom variabel av mental helse. Når man anvender slik data må man være bevisst på hvilke begrensninger dataen kan gi, samt spesifisere hva man faktisk finner ut. Med andre ord kan en dikotom variabel være svak og sterk. Samtidig forteller ikke slike studier noe om hvordan mentalt syk individet er, og hvorfor akkurat dette individet er mentalt syk. Det kan tenkes at en del supplerende informasjon, om deres adferd og mentale helse, vil da falle utenfor.

Noen viktige elementer som går igjen i forskningen er, hvem er solo-terroristene i angrepet eller planleggingen. Det er betydelig forskjell på de som finansierer et angrep og de som planlegger, samt de som gjennomfører et angrep. Det er forskjeller blant de som kategoriseres som solo-terrorister og de som i grunn tilhører en gruppe, eller handler i tro om å hedre en gruppes standpunkter. Corner (2016) skriver at et klart skille for hvem man ønsker å studere er svært viktig for analyse og funn. Hvis det er utydelige grenser på hvem man studerer, kan validiteten i analysen svekkes. Her viser Corner blant annet til forskjeller mellom de som ønsker å rekrutteres til grupper eller organisasjoner. Ofte anses dette som en selektiv prosess, hvor individer med mental psyke ofte ekskluderes. Mennesker med psykisk ustabilitet anses ofte som upålitelige. Det vil si at de som søker terror gjennom organiserte grupper ikke burde studeres likt som solo-terrorister, når man ønsker å avdekke mental helse (Corner et al., 2016:561).

Tross for uenigheter rundt historiske data og hypoteser, er det ikke tatt avstand til det faktumet at det kan være en sammenheng mellom terrorister og mentalt psyke. Det argumenteres for at schizofreni blant terrorister, spesielt solo-aktører, er vanlig sammenlignet med den vanlige befolkning. Schizofreni har ofte blitt sett i sammenheng med voldelig oppførsel og vrangforestillinger. Autisme (ASD) er også sett i sammenheng med solo-aktører. Autisme i seg selv er ikke en voldelig diagnose, men gir sosiale utfordringer (Corner et al., 2016:564). Ved siden av enhver diagnose ligger også personlighetstrekk som vil være viktige elementer i mental psyke. Baele (2017) skriver at ofte ligger det følelser bak handlinger. Individer som har følt på stress, svik og som ofte anerkjenner hat tilknyttet samfunnet, tenderer å utvikle radikale tanker til radikale hendelser.

På lik linje med Baele (2017) har Moskalenko og McCauley (2012) også drøftet solo-aktørers mentalitet, sammenlignet med gruppedynamikk. Det teoretiske grunnlaget her handler om at terrorister anses som irrasjonelle individer når de handler ut fra noe de mener selv er reelt og riktig. Her ønsket Moskalenko og McCauley å vise en mulig sammenligning som kan forklare terroristens valg. De peker frem soldater og deres solidaritet og lojalitet til landet sitt, men vektlegger det sterkere i henhold til medsoldater. Etter andre verdenskrig ønsket amerikanske forskere å finne ut hvorfor og hvordan US soldatene kunne handle slikt de gjorde. Resultatet viste at for individene handlet det ofte mer om å hjelpe sin sidemann fremfor å kjempe for sitt eget land. Ofte kunne det være behjelpelig å støtte seg til grupper, men for de som handlet alene har forskere forsøkt å forklare gjennom altruisme og gjensidighet. Alle velger å ofre noe i hverdagen, noen mer enn andre, for noe de tror på. Dette er en menneskelig prosess som ofte skjer ubevist og kategoriseres ikke som en sinnslidelse. Det argumenteres også for at evolusjonsteorien rundt samarbeid og juks, forklarer godt hvordan menneske søker straff som metode. I situasjoner som oppleves urettferdige er 40 – 60 prosent villige til å straffe seg selv for å straffe andre (Moskalenko et al., 2012:121).

Emily Corner og Paul Gill skrev sammen artikkelen *A False Dichotomy? (...)* i 2015. Her testet de blant annet hypotesen om, er det en større sammenheng mellom solo-terrorister og mentalt psyke, enn grupped medlemmer? De refererer til Gruenewald et al. (2013) sitt datasett og gir støtte til hypotesen, da grupped medlemmer ofte må gjennom en seleksjon. Videre drøfter de hypoteser der de forsøker å verifisere eller falsifisere om, solo-terrorisme med en mental historikk er mer voldelig, eller tenderer i å planlegge angrep på lik linje med de uten mental

historikk. Konklusjon viser til sannsynlighet for at solo-terrorister med mental historikk vil tilslutte seg en type oppførsel, som anerkjennes som truende. Ifølge Corner og Gill vil da myndigheter lettere identifisere de i samfunnet. Avslutningsvis blir det poengtert at en signifikans mellom psyke og tidligere kriminelle er ikke å anerkjenne, da det fortsatt mangler nok representativt data som kan representere populasjon. Det tenderer at solo-terrorist begrepet assosieres direkte med personer som er ensomme eller har en form for mental sykdom (Baele, 2017:451). Som tidligere representer (se 2.2.1) diskuterte Lia og Skjølberg (2004) at konklusjoner ofte trekkes på bakgrunn av samfunnets reaksjon av handlingen, og ikke de faktiske forhold som er. Man ønsker ofte å kategorisere terrorister som syke mennesker på bakgrunn av deres handling.

Oppsummering

Som vi ser er det en rekke faktorer som vil være mulig å inkludere i et profilstudium. Noen forskere velger å anvende hypotetiske profiler, mens andre ønsker å gå mer i retning av kategorisk analyse. De faktorene som her presenteres som kjennetegn, anses som relevante da de ofte assosieres med terrorisme. Som teorien poengterer er noen kjennetegn mer problematisk å studere enn andre. Informasjon rundt terroristenes alder, kjønn og sivilstatus er oftest offentlig informasjon, men som analysen vil vise er mental helse og barndom noe mer problematisk å dekke. I analysen ønsker jeg å drøfte hvorvidt de ulike kategoriene kan ses i lys av de fire utvalgte casene. Det vil eksempelvis drøftes hvorvidt personene er psykisk syke, eller ideologisk rasjonelle individer som handler på bakgrunn av urettferdigheter i samfunnet. Det vil også bli presentert en kategorisk oversiktstabell som vil vise hvilke funn analysen gjør. De utvalgte soloterroristene vil fortløpende bli presentert, hvor selve terrorhandlingen vil være i fokus.

2.4 Fire soloterrorister

De fire soloterroristene som her er anvendt, har alle begått terrorhandlinger inne de siste 10 årene. Det vil si at de fire casene er relativt nye og berører primært Vest-Europa. Det vil også her poengteres at alle terroristene i de fire casene fikk gjennomført sine terrorplaner. Totalt mistet 176 mennesker livet som følge av disse fire terrorangrepene.

Case 1. Anders Behring Breivik, 2011

22.juli 2011 opplevde Norge sitt verste terrorangrep i historien. Dette har blitt omtalt som et «målrettet angrep på regjeringsapparatet og det norske samfunn» i rapporten fra 22.julikommissjonen utgitt i 2012. 77 mennesker mistet livet denne dagen, og over 30 mennesker fikk livstruende skader.

Terrorangrepene fordelte seg over to ulike plott, hvor åtte mennesker omkom av det første bombeangrepet på regjeringskvartalet. Angrepet skjedde i form av at en bilbombe ble plassert like utenfor regjeringskvartalet sin hovedinngang. Gjørnv-kommisjon (2017) beskrev Breiviks bevegelsesmønster detaljert. Etter å strategisk plassere en varebil utenfor regjeringskvartalet skal Breivik ha tatt seg fram til Utøya med et nytt kjøretøy. Utøya ble her terroristens andre mål, og hvor de resterende 69 som omkom representerer i stor grad ungdom. De oppholdt seg på AUF-sommerleir på Utøya i Hole Kommune, og ble utsatt for en planlagt masseskyting (Gjørnv, 2012:17 – 37). Begge angrepene ble gjennomført av nordmann Andres Behring Breivik, som i senere tid blir omtalt som en høyreekstremist og narsissist. Hans angrep har i etterkant vekt stor oppmerksomhet av flere grunner. Angrepet var nøye planlagt over lengre tid, uten av å bli avdekket av myndighetene. Han klarte samtidig å gjennomføre to, nok så velorganiserte, angrep på en og samme dag. Å kunne identifisere et slikt individ vil derfor være en omfattende oppgave for myndighetene..

Case 2. Mohamed Merah, 2012

Fra 11. mars opplevde Frankrike et terrorangrep som pågikk i over flere dager. Selve angrepet har blitt omtalt av flere nyhetskanaler som et politisk og religiøst angrep, som bærer preg av hevn (BBC 22. mars 2012). Over syv dager ble både barn og voksne brutalt drept med ulike intensjoner.

Første personen som ble drept i angrepene var 30 års gamle Imad Ibn-Ziaten, den 11 mars 2012. Han skulle selge et kjøretøy over nett. Han hadde presentert seg selv som soldat ved møte med kjøper og skal ifølge BBC blitt funnet skutt og drept noe tid etter møtet skal ha funnet sted. 15. mars skal det andre angrepet funnet sted utenfor et kjøpesenter i Montauban. Her skal tre personer fra det franske forsvaret blitt skutt. Den 24 år gamle korporal Abel Chennouf og 26 år gamle Mohamed Legouad døde, mens korporal Loic Liber havnet i koma. Alle tre var fra Nord-Afrika region (BBC 22. mars 2012). Den 19. mars ble Ozar Hatorah, en jødisk skole i Toulouse angrepet. Jonathan Sandler, en 30 års gammel rabbi, fire år gamle Gabriel og fem år gamle

Arich ble drept i en åpen skyting mot skolegården. Avslutningsvis ble syv år gamle Myriam skutt i hode og en 17 år gammel gutt skadet (BBC 22. mars 2012). Terrorangrepene har blitt beskrevet som et brutalt angrep på Frankrikes religiøse mangfold og politikk.

Case 3. Mohamed Lahouaiej-Bouhlel, 2016

14. juli 2016 ble 86 mennesker drept og over 300 skadd i et av Frankrikes verste terrorangrep (Craik, 2017). Angrepet fant sted ved promenaden i Nice, hvor en større folkemengde hadde samlet seg for å se på fyrverkeriet i forbindelse med landets nasjonaldag. Mohamed Lahouaiej-Bouhlel, mannen bak terrorangrepet, skal ha leid en lastebil av et fransk leiefirma like før angrepet. Lastebilen ble brukt som et *våpen* i angrepet, hvor han da skal ha kjørt langs promenaden og siktet seg inn på menneskene. Både barn og voksne ble berørt av angrepet. Etter flere forsøk på å stoppe lastebilen med skudd, klarte politiet å stanse bilen ved å drepe Lahouaiej-Bouhlel (Craik, 2017), (Nettavisen, 18. august 2017). I skrivende stund er terrorangrepet i Nice omtalt som det angrepet med flest døde og sårede, gjennomført av et individ i Vest-Europa (Nettavisen, 18. august 2017). Etter terrorangrepet forsøkte myndigheten og media å dekke hvem terroristen var. Hvilken elementer i livet hans kunne være drivkraft til en slik handling og hvorfor valgte han å gjennomføre denne handlinger.

Case 4. Rakhmat Akilov, 2017

Den 7. april 2017 ble hovedstaden i Sverige utsatt for et terrorangrep, hvor fem mennesker mistet livet og 14 ble skadet. Det yngste offeret av de fire var 11 år gamle Ebba. Angrepet fant sted fredag 7. i en av de mer befolkede handlegatene i Stockholm, Drottninggatan (Walnum, 2018). En stjålet lastebil skal ha kjørt i stor fart ned over gaten før den traff en bygning og stanset. I bilen ble det funnet sprengstoff, med bomber lagt av spiker, glass og annet hardt materiale. Av ukjent årsak skal ikke bomben ha detonert, men gjerningsmannen skal ha rømt fra stedet (Expressen, 2018). Terroristen bak angrepet var den 39 år gamle Rakhmat Akilov. Politiet skal ha lokalisert Akilov og arrestert han uten noe protest, ifølge den svenske avisen Expressen. Han skal også erklært seg skyldig i angrepet uten noe fornektelse.

Oppsummering

De fire representerte casene har både likhetstrekk og fremstår som svært forskjellige. Et overordnet fellestrekk som er generelt, er at alle terrorangrepene var omfattende, brutale og målbevisste. Casene representerer ulike årstall noe som kan være utslagsgivende for

datamaterialets anvendelighet og tilgjengelighet. I kapittel 5) vil det bli drøftet i hvor stor grad hver solo-terrorist kan plasseres inn under teoriens typiske kjennetegn. Videre vil det bli gjort en drøftelse rundt studiets funn og dens validitet. Før analyse delen vil det være nødvendig å forstå studiet muligheter og utforinger metodisk. Kildematerialet som casene baseres på er noe utfordrende og vil fortløpende bli representert.

3.0 Metode

3.1 Metodevalg

Oppgavens utgangspunkt er å redegjøre for relevant teori angående solo-aktører og deres profil. Som teorien har framhevet er fristelsen stor, både hos forskere og i samfunnet generelt, for å kunne forklare motivasjonen og drivkraften til terrorister (Corner & Gill, 2015:23). Med ønske om å forklare et slikt sosialt fenomen, ble det i dette studiet valgt *kvalitativ casestudie* med *dokumentanalyse* som forskningsmetode. Når empirien var samlet inn og casene var gjort rede for, var formålet å kunne analysere og drøfte, samt verifisere eventuelle funn. Valget av caser og metoder, samt verktøy og kildekritikk er her, som i annen forskning, valgt ut fra hvilke muligheter og ressurser som var tilgjengelig. Samtidig ble det vurdert stegvis i prosessen hva som ville egne seg best for å gi en så presis og konkret analyse som mulig.

Forskningsspørsmål og tabell

Ved innsamling av data ble det tatt utgangspunkt i de to forskningsspørsmål;

- Hvem er solo-terrorist og hvordan gjenkjenner man disse?
- Kan man predikere en mulig terrorist-profil?

Fra teori til oversiktstabell

Da mangfoldet av forskning berører kjønn, aldrer, utdanning, sosial status og den mentale helse, åpner det for en bredere analyse grunnet kildetilgang. Det er andre faktorer som kunne vært like nyttig og interessant, men som har lite- og utilgjengelige kilder. Tidligere studier poengterer ofte problematikken ved å identifisere en «terrorist-profil». Man ønsker å omgjøre sosiale fenomener til begrensede kategoriske og dikotome variabler (Baele,2017). Det vil derfor være nødvendig å være bevisst på hva man ønsker å kategorisere, og drøfte i hvor stor grad det lar seg gjøre med hver enkelt faktor.

For å kunne anvende de nevnte kategoriene (se 2.3) i en analyse, kreves en avgrensning som sier noe konkret om terroristene kan plasseres innenfor kategorien eller ikke. Avgrensningen vil gi en ja/nei-kategori. Det vil si at tolkningene er basert på nåværende tilgjengelig kilder, og vil derfor kunne endres ved å supplere andre kilder i senere tid. De to førstnevnte kategoriene, *Alder* og *Kjønn*, faller utenfor den kategoriske tabellen som vil bli representert i analysen (se 5.2). De to kategoriene vil bli presentert i en egen tabell (se 5.1)

- *Utdanning* er her kategorisert som at solo-terroristene har gjennomført noe utdanning etter videregående skole, kjent som høyere utdanning.
- *Arbeidsmuligheter* anses her som at solo-terroristen ikke hadde jobb under selve angrepet.
- *Familiære forhold* vil her bli sett i lys av mulighet for en sannsynlig kobling mellom oppvekst og radikalisering. Det vil si at det her inkluderes om familie eller andre mennesker har en sentral rolle i oppveksten, for hvordan solo-terroristene har utviklet seg.
- *Sivilstatus* forteller om solo-terroristene er separert. Det vil si at analysen ser på giftemål og ikke samboerskap og forhold.
- *Ideologi* vil her fortelle om personene hadde en tydelig intensjon og motiv i deres angrep. Herunder inkluderes både religiøs, politisk, samt andre ideologiske motiv.
- *Kriminell historikk* vil her fortelle noe om solo-terroristene var kjent for myndighetene før terrorangrepet. Alvorlighetsgraden på de tidligere kriminelle handlingene vil ikke være avgjørende for om de inkluderes eller ikke her. Det vil her være et fokus på om vedkommende har begått tidligere kriminell handling eller ikke.
- *Mentalt psyke* vil her bli vurdert slik: er det nærliggende å tro at vedkommende lidte av en form for mental lidelse. Eller hadde de opplevd noe traumatisk, eventuelt gitt uttrykk for at de ikke hadde det bra til mennesker rundt seg før angrepet.

3.1.1 Casestudie

Teorien fremhever at en casestudie avgrenses naturlig, da man velger et bestemt utvalg av situasjoner, hendelser eller personer (Tjora, A. 2017:40 – 41) I denne studie ble det, som Yin beskriver som cases-studiedesign, anvendt et *fler-case-design med flere analyseenheter*. Et fler-case-design innebærer at en ser på flere analyseenheter samtidig. I dette tilfellet er analyseenheten de ulike kjennetegn som tidligere forskning redegjør for. Fler-case-designet blir

her de fire forskjellige individene som studeres. Sammensatt blir dette et «multi case-design med vekt på utvalg av begrensede delfelt og/eller personer» (Johannessen, et al. 2007:86).

Case-design beskrives hva en ønsker å se på og hva en ønsker å finne svar på. Asbjørn Johannessen, Per Arne Tufte og Line Kristoffersen har beskrevet casestudie som et studieobjekt eller forskningsdesign. Om en velger studieobjekt ønsker man ofte å belyse et system, en aktivitet eller et program. Med forskningsdesign menes det at man oftest benytter seg av flere caser samtidig og over en lengre tidsperiode. Hensikten er å kunne tilnærme seg mer detaljer og omfattende informasjon. Det settes bestemte retningslinjer for hvilke kilder som vil være anvendelig og hvilken sammenheng man ser casene i. Eksempelvis å se på noe fysisk eller historisk over en bestemt tidsperiode, og som er sett i kontekst av et bestemt sted eller område. Ofte anvendes forskjellige metoder, som statistikk, spørreskjema, intervju og lignende, for å kunne gi analysen utfyllende omfang (Johannessen, et al., 2007:84). I dette studiet blir forskningsdesign utgangspunktet i oppgavens oppbygning. Det vil her gåes i dybden på fire caser for å gjennomføre en så god analyse som mulig.

Samfunnsviteren Robert K. Yin er kjent for sin forskning rundt casestudie. Som mangfoldet i kvalitativ forskning har Johannessen nevnt Yin sine fem komponenter som ofte anses som viktig når man arbeider med- og videreutvikler en teori (Johannessen, et al., 2007:84 – 85). Det tolkes at i praksis vil dette kunne gi en rød tråd i forskningen. Fra «hva ønsker du å finne ut – til hvilke funn har du, og er det generaliserbart og/eller representativt». I dette studiet ble de fem komponentene anvendt slik; 1) *Forskningsspørsmålet* i dette casestudiet handlet om hvilke kjennetegn som berører teorien rundt soloterrorister. For videre å se på hvordan de er representative i de utvalgte casene. 2) *Teoretisk antagelser* er her basert på tidligere forskning. Som tidligere diskutert har flere forskere som Gill, Mason, Corner, Baele med flere valgt å se på psykososiologiske- og samfunnsmessige faktorer. 3) *Analyseenheter* er i dette tilfellet soloterrorister. Videre representerer hver case et enkelt individ som er en del av analyseenheten. 4) *Den logiske sammenheng mellom data og antagelsene* er i denne studie sett i lys av Yin sin første analysestrategi, kjent som teorigyrt⁹. Som de teoretiske antagelsene er spørsmål og teori utarbeidet på bakgrunn av tidligere forskning og antagelser rundt solo-terrorister og de utvalgte kjennetegn. 5) *Kriterium for å tolke funnene* ble her gjennomført ved å anvende tidligere

---

⁹ Yin opererer med to ulike analyseredskaper; teorigyrt og beskrivende casestudium. Den første handler om hvordan man bruker tidligere antagelser til analysen og den siste er anvendelig om man ikke har noe teoretisk antagelse. (Johannessen, et al. 2007:85)

forskning som både drøftet terroristers kjennetegn og muligheter for å lage en terrorist-profil. Det ble også redegjort for tidligere forskning som har gjennomført lignende studier, hvor individer er analysert i henhold til utvalgte kjennetegn (Johannessen, et al. 2017:84 – 85).

Med et utgangspunkt i de fem komponentene som vist ovenfor vil det være nærliggende å tenke at en analyse, basert på teoretisk antagelser, er oversiktlig. Generelt kan kvalitativ data oppleves som uoversiktlig data da man ofte håndterer store mengder av erfaringer og observasjoner. Med dette menes det at godt forarbeid med å definere forskningsspørsmål, med nøyaktighet i henhold til hva en ønsker å finne, vil være avgjørende for analysearbeidet. Ifølge Johannessen har Yin delt opp tre ulike måter å operere på når man skal knytte teoretisk antagelser til den innsamlede dataen. Den første kalles mønstermatching, den andre forklaringskjede, og sist tidsserieanalyse (Johannessen, et al., 2017:187 – 188). I dette studiet vil mønstermatching være anvendelig. I praksis vil dette kunne bekrefte om det er intern validitet i de eventuelle funn som dette studiet eventuelt verifiserer eller falsifiserer. Eksempelvis kan det tenkes at det er intern validitet i den empiriske teorien, hvor menn er høyt representert blant soloterrorister. Argumentet ligger i den eksisterende teorien som gjennom data viser at menn er overrepresentert i antall soloterroristers, og de utvalgte casene i dette studiet passer i det eksisterende mønsteret. *Forklaringskjeder* handler om å finne teori som kan forklare casen. Dette skaper nødvendigvis ikke en endelig forklaring som vil være universell eller generaliserbar til enhver tid, men skape noe supplerende teori til temaet som forskes på. Den siste *tidsserieanalyse* handler om å kunne plassere teori under et bestemt tidsperspektiv eller med et bestemt mønster. Dette vil belyse endringer over tid og dynamiske mønster, men krever presisjon (Johannessen, et al., 2017:188). Som tidligere nevnt anses mønstermatching som treffende og belysende. Ofte anvendes en slik strategi når man ikke har rikelig med kilder eller kunnskap om et individ eller subkulturer.

3.1.2 Dokumentanalyse

I dette studie ble dokumentanalyse hovedverktøyet for innsamling av informasjon. Før studiet landet på dokumentanalyse som metode ble andre alternativer for kvalitativ metode vurdert, herunder intervju. Ønsket var å gjennomføre intervju med forskere som har fordypet seg i temaet, eventuelt statlige aktører som aktivt forsker på temaet. Tidsperspektivet ble her en utfordring, og er en årsak for at det ble gjennomført dokumentanalyse fremfor intervju. I nyere tid har forskere argumentert for at dokumentanalyse burde få mer plass og anerkjennelse i samfunnsvitenskapen. Kvalitative metoder som observasjon og intervju kan ofte oppleves påtrengende og utfordre sensitiviteten ulike temaer berører. Ved å eksempelvis anvende

diskursanalyse kan man granske i kildematerialet og få en virkelighetsforståelse for dokumenter (Tjora, et al., 2017:186 – 187).

3.1.3 Valg av case

Del to av studiets innsamling av datamaterialet omhandler casene. Her ble det representert fire ulike terrorhandlinger som har forekommet på en syvårs periode. De utvalgte casene er i stor grad valgt på bakgrunn av tilgjengelig data. Som både Gill og ICCT skriver er det noe komplisert å drive forskning i casestudier, da mye av informasjon rundt terrorister og terrorangrep ikke er offentlig informasjon. Informasjon som er tilgjengelig er ofte i form av resultater fra avansert forskning over tid. Som betyr at data ikke alltid er innenfor det tidsperspektivet en ønsker å forske på. Samtidig har stater forskjellig kulturer og praksiser rundt registrering av de ulike tilfellene av terrorhandling (Ellis, et al., 2016: IV).

Det er nærliggende å tro at det er en sammenheng mellom definisjonsproblematikk og innfallsvinkel. Ofte er informasjon sensitiv og unndratt offentligheten i slike caser som terrorangrep, og de hendelsene som er av nyeste dato er ofte mer klassifisert, og muligens under etterforskning (Ellis, et al., 2016: IV). Khan og Nhlabatsi (2017) gjorde en casestudie på det de refererte til som «hendelser fra nyere tid», som da berørte terrorangrep fra 2016 til 2017. Den nyeste casen var over to år gammel, men anses i forskning som relativ ny. Dette bekrefter at diskresjon og kildetilgang er utfordrende i et slik studiet. Casene i dette studie har i vektall vært dekket fra forskjellige medier, som artikler og nyheter. Noen fagtekster har også blitt anvendt, men avisartikler er størst representert. Ikke overaskende hadde Anders Behring Breivik flest og bredest dekning i kildematerialet. Det var heller ikke vanskelig å finne avisartikler eller fagartikler om Mohamed Merah. Eksempelvis har brorens biograf, i etterkant av hendelsene, vært en rikelig kilde for hvordan oppvekst og familiære forhold har hatt innvirkninger på gjerningsmannen senere valg i livet.

Utgangspunktet var å finne kilder som kunne bekrefte de ulike teoriene rundt kjennetegn for de utvalgte casene, samt gi en forståelse om hvem de utvalgte terroristene var før terrorangrepet. Det er derfor gjort et kriterieutvalg i henhold til casene. Det vil si at casene på forhånd er valgt ut, på bakgrunn av hvilken informasjon som var tilgjengelig. I praksis betyr det at, finnes det nok kilder rundt forskningsspørsmålene (kjennetegn), er det mulig å inkludere casen. Et kriterieutvalg vil da være med på å optimalisere muligheten for å finne sammenhenger mellom casene og den representerte empirien (Tjora, 2017:40 – 41). Det vil her presiseres at det

fremdeles ikke er noe garanti med en slik avgrensning, om man vil kunne trekke konklusjoner eller generalisere eventuelle funn.

3.1.4 Kildekritikk

I teoridelen ble det primært anvendt fagtekster og databaser. Kildenes validitet er interessant i forhold til både forskningens reliabilitet, validitet samt generalisering for videre forskning. Kildematerialet som dette studiet legger vekt på er blant annet ulike medier. Det vil derfor kreve en nøye refleksjon over hvilket material en sitter med, og hvem som forteller historien eller legger fram fakta. Media som kilde er en temperert debatt både i skolegang og hos forskere. Uenighetene handler primært om hvordan media vinkler informasjon etter sine lesere, og deres maktposisjon i samfunnet. Dette studiet vil ikke gå inn i debatten selv, men ønsker å vise hvilke kriterier og elementer som er tatt med i betraktning under anvendelse av medier som kilder.

For analysen av casene er aviser (media) anvendt som primærkilde, i et forsøk på å kartlegge solo-terroristenes egenskaper, personalia og generell informasjon. Primærkilden her er valgt på bakgrunn av at mange av casene er av typen «nyere historie», og har derfor ikke blitt redegjort for i forskning. Med utgangspunkt i aviser som primærkilde ble første kriterie å sammenligne så mange aviser som mulig, for å styrke artikkelens troverdighet. Her ble det gjort komparativt forskning av artiklene. Det ble laget en sjekkpunktliste som hver artikkel måtte analyseres gjennom. Herunder ble det sett på; når ble artikkelen skrevet, for hvem og hvilke hendelsesforløp var trolig artikkelen knyttet opp mot (Kjeldstadlig, K. 2013:180). Det ble vurdert hvem som var forfatter av artikkelen(e), og om artikkelens informasjon stemte overens med andre artikler som skrev om samme sak/tema. Dette ble gjort for å sikre at opplysningene var mer troverdig. Denne framgangsmåten fungerte godt for Anders Bhering Breivik og Mohamed Merah, da det var rikelig med mediedekning rundt deres angrep. For Lahouaiej-Bouhlal og Rakhmat Akilov ble det en større utfordring å finne flere aviser enn fransktalende, som kunne bekrefte deler av teorien. Blant annet var tidligere straffehendelser og familiære forhold lite dekket i media. Som et forsøk på å styrke informasjons validitet anvendte jeg tidligere forskning som har brukt både Mohamed Lahouaiej-Bouhlal og Rakhmat Akilov i en lignende studie.

I undersøkelsen av hvilke medie-aktører som belyste de utvalgte casene ble det gjennomført en seleksjon av hvilke medier som her anses som representative kilder. Bakgrunn for seleksjon handler om folkets tillit. Noen medier som, VG og Expressen med flere, er både internasjonale

og nasjonale. De nevnte avisene er fra forskjellige land, og er anerkjente kanaler som ofte blir kritisert og rost for sine innfallsvinkler. De eldste avisene som VG (Verdens Gang) har politiske røtter i sin etablering. Deres formidling og vektlegging av saker var ofte politisk orienterte med en høyre- eller venstreside i front. Det vil derfor være nødvendig med en selektiv tilnærming av informasjon (Knudsen, E. et al., 2018:4 – 7).

3.2 Avveininger og endringer

Ved kvalitativ metode er flere forskere opptatt av å understreke forskningens dynamiske prosess. Det er vanskelig å finne en fasit som vil være tilpasset enhver studie. Det poengteres derfor at sammenligning og kontrastering av resultater fra de individuelle funn vil være betydningsfull. Om en velger å ikke se på tidligere forskning i samme tema, vil man muligens risikere å miste nyttig informasjon for eget studium (Berg & Munthe- Kaas, 2013: 133). De fire utvalgte casene ble, som tidligere nevnt, utvalgt på bakgrunn av sammenligningsmuligheter og dekning av kilder. I forsøk på å finne kildemateriale rundt nyere hendelser ble språk og tilgjengelighet en hindring, som både krevde tid og ressurser. Ideen om å bruke nyere hendelser ble derfor utfordret, og valg av caser begrenset seg deretter. Deler av empirien som eksisterer for profilering av soloaktører i dag, er ofte gjennomført i samarbeidsprosjekt.

I *oversiktsstudier*, også kjent som *Meta-studie*, vil man kunne tilegne seg informasjon og oversikt rundt hvilken empiri som er eksisterende og hva som er aktuelt for deg. Å kunne grave dypere i forhistorien til et fenomen kan gi forståelse for hvordan relasjoner utviklet seg. Normalitet og avvik innenfor et fenomen kan undersøkes, men over tid (Tjora, 2017:162 – 168). I praktisk betydning har dette studiet basert seg på dokumentasjon som primærdata, som casestudier, avisartikler og tidligere empirisk data. Dette gir en god oversikt for hvilke typer kilder en har å anvende og hvordan en kan benytte seg av informasjon. Et videre forskningsspørsmål er validiteten og reliabiliteten til en slik type dokumentanalyse. Hvordan behandler man kilder som er skrevet med et formål? All forskning er tolket og fortalt videre gjennom egne tolkninger, så hvordan anvender man kilder som ikke er primære, men sekundære i henhold til informanten(e)?

3.3 Validitet og reliabilitet

Som studier flest ønsker man å enten falsifisere eller verifisere en hypotese, så langt som det lar seg gjøre, for å skape mer sannhet eller troverdighet i analysen. For å kunne representere så god data/analyse er det her vektlagt fire ulike temaer, som hver er med på å styrke studiet. Første er studiets *reliabilitet*, - har ting blitt gjort på en anstendig måte? Neste tema er studiets *validitet*, - Er det en sannhet i forskningen? For både lesere og de som forskningen omhandler? Er forskningen autentisk med utgangspunktet? Som nest siste ser man på studiets *overførbarhet*, - Hvordan passer studiet inn i kontekst? Er det mulig å forske videre på dette, samt er det generaliserbart? Og sist, - *kildekritikk*. Hvilke etiske vurderinger er viktig? (Miles, M. et al., 2014:312 – 314)? De utvalgte utfordringene er ikke de eneste vurderingen som burde inkluderes under en kvalitativ studie, men de er ofte vektlagt og tydeliggjort for å gi forskningen en forsterket troverdighet. På dette grunnlaget er det valgt å fremheve prosessen i dette studiet, i henhold til de fire representerte temaene. Det er også andre aktuelle temaer, som *objektivitet* og *etikk*. Her vil blant annet nøyaktighet og presisjon være sentralt. Som tidligere nevnt, er det viktig her å reflektere over egne spor i forskningen (Miles, et al. 2017:310 – 311).

Reliabilitet

For å kunne gi casene en så lik tilnærming og innfallsvinkel som mulig, er det laget et fast skjema over hva som er ønsket å finne i henhold til teorien. I praksis ble det først laget en liste med alle kjennetegnene som dette studie ønsket å belyse. Videre ble en lignende liste over underspørsmål til kjennetegnene laget for å kunne gi klare retningslinjer til hva som faktisk er aktuelt og irrelevant. I dette studiet ble det riktig nok noen utfordringer ved kildemulighetene. Selv om retningslinjene var tydelig ble det utfordrende å samle inn en lik mengde data for alle casene. De to eldste casene, Breivik og Merah, var relativt godt dekket i både faglitteratur og medier. De to resterende ble mer komplisert da det ikke var like mye data å hente. Det vil si at praksisen rundt casene ble ulik selv om forskningsspørsmålene hadde klare retningslinjer.

Datainnsamlingen rundt casene har vært tungt basert på media. Dette innebærer kilder som nettaviser som var nasjonale og internasjonale, nettartikler, samt nettforum. Intensjon ved å selektere medier som kilde, ved å ekskludere sosiale medier, var ment som et forsøk å kontrollere kildene. Herunder forsøke å finne nokså like aviser for de ulike casene. Det vil under kildekritikk bli drøfte om media her ble en pålitelig kilde eller ikke. Utgangspunkter var å finne noe tidligere forskning som kunne bekrefte media, eller omvendt. Her var det ønskelig å finne mest mulig kvantitativ data da tall ofte er mer konkret informasjon, enn noen sin tolkning av et

intervju. Tallene er også berørt av forskeren og formidles videre gjennom en tolkning, men tall gir noe konkret i kombinasjon med tolkning. Behandling av kilder i et slikt sensitivt tema som terrorisme, uansett hvilke kilder det er, er betydningsfull for forskningens overførbarhet. Når man ønsker å drive etisk forskning er det viktig å holde fakta og følelser adskilt hos forsker og objektet, individet eller det en forsker på (Miles, et al. 2017:312). I dette studie var det noe utfordrende å ikke bli knyttet til egne meninger når man presenterte mennene bak angrepene. Anders Behring Breivik er et kjent navn i Norge og vekker følelsesspekteret hos mange i samfunnet. Måten andre artikler og beretninger framstiller informasjon på kan også være avgjørende for hvordan neste person formidler videre. I praksis vil dette bety at man må forsøke å bringe videre så objektiv informasjon som mulig. I dette tilfellet betydde dette å ikke beskrive samfunnets holdninger til terroristene etter angrepet, men før. Hvordan opplevde naboer, venner og familie terroristen før angrepet, før verden fikk et bilde som brakte fram hat og fortvilelse.

Validitet

Et relevant spørsmål til kvalitative studier er om slutningene er tentative eller relativt sikre. For at en forskning skal gi noe og være troverdig, både for de som forskes på og ovenfor de som leser forskningen, må det være validitet. Her skille litteraturen ofte mellom intern og ekstern validitet (Pripp. H., 2018). Et annet viktig element er begrepsvaliditet og operasjonalisering (Johannessen, et al. 2007:71 – 72).

Intern validitet sier noe om hvilken grad resultatene er gyldig for det utvalget og det fenomenet som er undersøkt (Pripp, 2018). Sett i lys av dette studiet betyr dette i praksis at både de utvalgte individene som casene berører skal kunne gjenkjenne eller godta det som skrives. Dette er nokså problematisk da studie berører caser der individer er døde eller fengslet, hvor da direkte informasjon fra individene ikke er mulig. Her vil derfor en etisk vurdering være avgjørende for om dataen er representativ eller ikke. Ekstern validitet handler om i hvilken grad resultatene en får kan overføres til et annet utvalg (Pripp, 2018). I praksis vil det betyr for dette studiet hvor generaliserende funnene er ovenfor casene seg imellom, men også andre lignende studier. Dette vil riktig nok bli drøftet i eget avsnitt (se overførbarhet)

«Begrepsvaliditet dreier seg om relasjonen mellom det generelle fenomenet som skal undersøkes, og de konkrete dataene. Er dataene gode (valide) representasjoner av det generelle fenomenet?» (Johannessen, et al., 2007). Sett i lys av dette studiet vil det si at det er viktig å

reflektere over egne funn og teorien som funnene sammenlignes med. Er teorien (empirien) som anvendes valide for mine utvalgte caser? Det som viser seg å være en utfordring i henhold til studiet er operasjonaliseringen. I teorien ønsker man da å gjøre begreper eller definisjoner om til målbar data (Johannessen, et al., 2007:353). Sårbarheten her er eksempelvis når man gjør mental psyke om til verdier. Det er mulig å må definere hvilken diagnose individer har, men når en begynner å plassere en sykdom i verdi med stigning kreves mer omfattende datainnsamling. I en studie som dette vil en slik problematikk nødvendigvis ikke la seg løse, da slik informasjon anses som personlig og konfidensiell. Det vil nødvendigvis ikke bety at man ikke kan operasjonalisere kjennetegnene i dette studiet. Eksempelvis vil da mental helse fortelle noe om de har en diagnose eller ikke, men den vil ikke kunne forklare i hvor stor grad.

Overførbarhet

I hvor stor grad kan man generalisere kvalitativ data? Marja Nadim (2015) skrev følgende i sin artikkel for sosiologisk tidsskrifter:

Ett aspekt ved generalisering som sjelden tematiseres, er hvordan det henger sammen med vår bruk av kategorier. Hvilke kategorier vi bruker for å forstå det vi har studert, definerer samtidig hvilken populasjon av mennesker eller fenomener vi mener funnene våre kan tilbakeføres til. I tillegg bestemmer de sentrale analytiske kategoriene i en studie hvordan vi forstår og forklarer det vi finner. (...) altså hvilke forklaringer og prosesser vi ønsker å generalisere til andre kontekster enn den vi har studert. (Nadim, 2015:130)

I henhold til forskning i dette studiet ble Nadim sitt argument treffende, som i praksis vil si at operasjonalisering av kategorier er avgjørende for hvilke mulige funn som vil kunne generaliseres. De utvalgte kategoriene, også referert til som kjennetegn, vil faller inn under *sosiodemografiske variabler* (Nadim, 2015:137). De er her anvendt som en ramme for å definere hvilket utvalg som inkluderes i undersøkelsen. De sosiodemografiske variablene er her kjønn, alder, yrke, sivilstatus/familieforhold, tidligere kriminell historikk samt motiv/ideologi. Mental helse ble i dette studie inkludert som en kategori, men som tidvis viser seg å være mer komplisert å kategorisere. Generelt er det flere av kjennetegnene som anvendes her, som vil være problematisk å forsvarer. Eksempelvis er det vanskelig å plassere mental helse i en dikotom variabel, hvor man enten er mentalt syk eller frisk. Om man ønsker å anvende en slik kategori vil det krever en omfattende definering. Hva mener forskeren burde ilegges det å være

mentalt syk og det å være frisk, i akkurat sitt studiet. Slik defineringsproblematikk og etiske utfordringer kan knyttes til kvalitativ metode. I en slik tilnærming er det ingen generell fasit for hvordan en studie med kvalitativ metode skal gjennomføres (Miles, 2017:134 – 135).

For å da kunne anvende en kategori som i praksis skal kunne generaliseres vil framstilling og forståelse ovenfor utvalget være elementært. Med andre ord vil den «logiske styrken i studiets argumenterer» muligens åpne dører for å slutte relasjoner fra en case til en populasjon (Nadim, 2015:133). Det vil være enklere å forsvare en kategori som omhandler kjønn, alder, sivilstatus eller yrke. Enten er du mann eller kvinne, og alder er et reelt tall. Yrke her vil fortelle om individet har skolegang eller ikke, samt om individet jobber eller har jobbet. Ekstern informasjon kan anvendes som supplerende informasjon, men da må alle casene ha lik mulighet. I praksis betydde dette at noe informasjon vil ekskluderes da det ikke dekkes like godt hos alle fire casene. Hensikten er å lage et så likt grunnlag som mulig.

Som analysen vil vise kan mitt studium, i den grad en ønsker, gjøre en moderat generalisering. I praksis betyr dette at en klar definering av hver kategori er nødvendig for å kunne anvende de likt i case-analysen. Det vil også kreve en moderat tilnærming til styrken og rekkevidden om eventuelle funn og påstander. Når en ønsker å generalisere, eller skape supplerende data til videre forskning, må data forstås som forslag og ikke en fasit. Dette er også gjeldene for funn i dette studiet. Her kan en videre empirisk testing hvor verifisering eller falsifisering av min analyse være givende. Intensjon her vil heller være å teste generelle funn opp mot de utvalgte casene som studiet representerer.

4.0 Analyse

I dette studie er det anvendt diskursanalyse, hvor tilnærmingen til casene er basert på avisa som primærkilde. Tilgjengelighet til kildemateriale har her vært en utfordring. Som Tjora (2017) skriver er begrensninger i kildematerialet en gjennomgående problemstilling i diskursanalyse. I dette studiet ble det derfor viktig å ikke tilpasse casene til teorien når man setter casene opp mot teorien (Tjora, 2017:185).

Som studiets teoridel viser er det flere forskere som mener at det finnes ulike kategorier en kan bruke for å belyse en terroristprofil, som eksempelvis patologisk, psykologisk, og adferd. Rae (2012) og Ojanen (2010) skriver at ideen om å skape en profil ofte henger sammen med kontraterrorismens terrorbekjempelse. Ideelt ville en terrorist-profil avverget de mer komplekse

angrep, da gjennomført av solo-terrorister. Det tolkes her at teorien påpeker mangelen på en felles profil for selv-radikaliserte solo-terrorister (Rae, 2012:64). Som det fortløpende vil bli drøftet under 5.1 er det komplisert å plassere casene inn i hver kategori. Til tross for at teorien viser til problematikk ved å identifisere en felles profil, er det noen fellestrekk ved solo-terroristene som vil være mer beskrivende enn andre i et forsøk på å identifisere de.

4.1 Case sett i lys av teori

Khan og Nhlabatsi (2017) har gjennomført en omfattende profilstudie, hvor hensikten var å identifisere felles trekk for noen utvalgte solo-terrorister¹⁰. Det var ønskelig å gjennomføre noe lignende studie her, men grunnet vagt kildegrunnlag på to av de yngste casene lot det seg ikke gjennomføre. Det er her valgt å se på hver enkelt kategori i forhold til hver enkelt case i tekst formasjon framfor statistisk modellering. Kjønn og alder var blant kategoriene som var mindre komplisert å finne resultater på. I tabell V ser man at for alle mine caser er det menn som er solo-terrorister og de befatter 23, 32, 32 og 30 år. Dette betyr at mine caser sammenfaller i stor grad med mer kvantitative studier som representerer kjønn og alder.

Person	Alder	Kjønn
Breivik	32	Mann
Merah	23	Mann
Lahoualej-Bouhleh	31	Mann
Akilov	39	Mann

Tabell VI) Oversikt over alder og kjønn i alle fire caser.

I henhold til ICCT sin statistikk, hvor snittalderen var 29.7 år for solo-terrorister uavhengig av ideologi, er avviket minimalt. Med et gjennomsnitt på 31.25 er de utvalgte casene nok så representative for ICCT sin statistikk. Det er høy grad av spredning i alder da det er 15 år forskjell mellom Merah og Akilov. Det tolkes her at en mer normalfordeling med lav grad av avvik ville vært oppnåelig med mer spesifisering av kategori innenfor ideologi. Som Ellis (2016) poengterte var det et høyt standard avvik, med 9.9, mellom politiske og religiøse motiv som indikerer at ideologisk presisjon vil være nødvendig. Av de utvalgte casene var det mulig å si noe om tre av soloterroristene. Breivik var 32 år på det gjeldende tidspunktet og går inn under høyreekstremistisk ideologi. Ifølge ICCT er han ca. åtte år yngre enn det gjennomsnittet

¹⁰ Studiet var basert på nyere hendelser i Europa.

som presenteres. Tallene er relative, men ICCT påpeker at de er enten 40 år eller eldre. Det vil si at Breivik er under gjennomsnittsalderen for når man begår høyreekstremistisk terrorangrep. Merah og Akilov er her tolket som tilhengere av religiøs ideologi. Merah ble 23 år gammel og passer godt inn i ICCT sin statistikk. Herunder beskriver de at terrorister med religiøs ideologi ofte er 25 år eller yngre. Tallene er relative, men passende for Mohamed Merah. Rakhmat Akilov var 39 år på det gjeldende tidspunkt og passer ikke inn i ICCT sin statistikk. Siste terroristen hadde for svakt kildegrunnlag til at noe konklusjon ble trukket. Det vil si at i henhold til statistikk er det en av tre som er mulig å plassere.

I henhold til kjønn var det i dette utvalget et fravær av kvinner. Som teorien fremhever der det få kvinnelige solo-terrorister i nyere tid. Dette studiet var også avgrenset til terrorangrep begått i Vest-Europa, hvor kvinnelige solo-terrorister har vært mer fraværende. Dette gir, som ICCT (2015), GTD (2018) og Gill (2014, 2015) poengterer, en klar indikasjon på at solo-terrorister representeres i betydelig grad av menn i Vest-Europa. ICCT og GTD viser også at det er menn som dominerer generelt på verdensbasis. Kjønn er en nominal variabel som gir en ja eller nei verdi. Riktig nok kunne sivilstatus også vært en nominal variabel, men grunnet begrenset kildematerialet ble denne kategorien noe uklar.

Anders Behring Breivik

Anders Behring Breivik ble født 13. februar 1979 i England. Det vil si at under angrepet 22.juli var Breivik 32 år (Anders B. B. Biography, 2014).

Utdanning og arbeidsmuligheter

Flere medier som BBC, VG og Dagbladet, drøftet i sine artikler hvilken utdanning Breivik skal ha hatt før angrepet. Etter å ha fullført videregående skole skal han ha studert ved handelsgymnaset i Oslo. I følge Biography.com skal han også ha fullført noen mindre kurs over nett som omhandlet business management. Samtidig er det kilder som har fremlagt at Anders Behring Breivik aldri fullførte videregående skole, og hans arbeidsliv består av korte yrkesengasjementer (Schjetne, 2015). I 2006 skal firmaet Breivik etablerte gått konkurs og han skal ha flyttet hjem til sin mor. I denne tidsperioden skal han ha utviklet noen mønster, hvor han ble oppfattet som tilbaketrukket. Det anslåes i flere kilder at planlegging av terrorangrepet begynte i denne sammenheng. I 2009 etablerte Breivik Geofarm for å kunne handle materialet han trengte til å lage bomben som ble plassert utenfor regjeringskvartalet, herunder for å ikke bli mistenkeliggjort og synlig for myndighetene. De 15.000 timer med utdanning som

terroristen selv påberopte deg i manifestet sitt, har aldri blitt formalisert. Han fremstilles her som en mislykket Fremskrittsparti-politikker som mistet troen på endring gjennom det demokratiske systemet (Schjetne, 2015). Det er med andre ord uklarheter rundt Breiviks utdanningsforløp og historikk i noe av det offentlige kildematerialet. Uansett hvilken utdanningsbakgrunn Breivik hadde, publiserte han et manifest på over 1500 sider som han gav tittel «2083 – A European Declaration of Independence». Dette skal han selv ha skrevet, men som i senere tid er omdiskutert som klipp og lim- samling av andres verk. Videre kanaliserte han sitt manifest over flere internettsider og sosiale arenaer i forkant av angrepene (Brynielsson, J. et al.,2013).

En klar framstilling av hvilken utdanning terroristen har er ikke oppnådd i dette studiet. Aviser som her blir den primære kilden har lite fokus på Breiviks utdanning. Det er på dette grunnlaget vanskelig å trekke en entydig konklusjon på hvilken utdanning Breivik faktisk hadde før terrorangrepene. I henhold til jobb og arbeidsledighet viser Gill (2015) at nesten halvparten av terroristene i hans datamateriale var arbeidsledig under terrorangrepene. Herunder passer Breivik med tanken på at hans firma gikk konkurs i 2006.

Familiære forhold

Familiære elementer og psykisk helse kan drøftes hver for seg, men også om hverandre i denne casen. Hans oppvekst har ofte blitt omtalt i media i sammenheng med hans utvikling av psykiske lidelser. Etter terrorangrepene har Breiviks familie fått en del medieoppmerksomhet. Flere aviser, som eksempelvis BBC, har redegjort for terroristens oppvekst som skilsmissebarn (BBC 12.april 2012). Hans far skal, ifølge Biography.com ha mistet kontakt med sønnen som tenåring, da sønnen skal ha bodd fast hos sin mor Wenche Behring. I henhold til det å redegjøre for familiære forhold har blant annet TV2 og VG publisert detaljert fakta og historie om hans oppvekst. I en artikkel fra TV2¹¹ (2017) het det i overskriften «historien om Anders Behring Breivik er historien om en varslet katastrofe». Artikkelen forklarer hvordan terroristen som toåring allerede var skadet på grunn av sin oppvekst. SSBU (Statens senter for Barne- og ungdomspsykiatri, på 1980-tallet skal ha lagt fram en rapport der psykologer ønsket å ta vekk Breivik med tvang fra sin mor. Her skal barnevernet ha stoppet psykologene, og spekulasjonene rundt om Breivik kunne vært «berget» fikk rot. Videre skriver TV2 at i en observasjonsbarnehage ble det rapportert at det ikke var noe galt med fireåringen, men

---

¹¹ Artikkelen til TV2 ble originalt publisert i 2016 og redigert i 17. januar 2017

problemene lå hjemme hos hans mor. Ord og setninger som «syndebukk for mors frustrasjon», var blant noe av det som ble formidlet. En av spesialpedagogene fra barnehagen sa de kjente igjen trekkene til Breivik fra da han var fire år, «mangler følelser, har svakt forhold til venner, er tilbakeholden» (Olsen, 2017). Som flere nettartikler og aviser skriver, er det ingen tvil om at det er en sammenheng med Anders Behring Breivik sin familiære situasjon i oppveksten og hans videre utvikling som voksen.

Som tidligere nevnt i teoridelen ønsker man, i profilering og identifisering, å kartlegge hvilken oppvekst individene har hatt. Herunder om fostring, familie og relasjoner er medvirkende elementer. I Breivik sitt tilfelle har nettaviser gjort en omfattende dekning av hans forhold til sin mor Wenche Behring. Oppveksten hans anses her som en mulig medvirkning for Breiviks radikaliseringsprosess. Det vil på dette grunnlaget konkluderes at det er en plausibel effekt mellom hans oppvekst og mentale helse. Temaet vil muligens kreve fagdisiplinen psykologi og den innfallsvinkel for å kunne gi bredde i drøftingen.

Sivilstatus

Ifølge medier var ikke Breivik i noe forhold under terrorangrepene. I en artikkel i Dagbladet skal Breivik ha møtt en kvinne fra Hviterussland over tid, men som ble avsluttet i 2006. Året som også i artikkelen omtales som starten på Breiviks negative utvikling sosialt (Sandli. et. al., 2012). Han skal under soning ha vært i kontakt med en annen kvinne gjennom brevveksling. Den svenske kvinnen refererer til seg selv som Breiviks kjæreste, selv om de aldri har møttes (Lofstad, 2017). Ingen av de utvalgte kildene her bekrefter noe giftemål eller eventuelle barn. Meloy (2015) skrev at Breivik ga opp romantiske forhold på grunn av sin ideologiske utvikling. Samtidig utviklet han et begrenset sosialt forhold til omverden for å ikke tiltrekke seg uønsket oppmerksomhet.

I Sageman (2008) sitt datamateriale er det en nok så lik statistikk for de som ikke har barn og for de som har barn på tidspunktet av terrorhandlingen. De offentlige kildene beskriver Breivik som ugift og barnløs. Han har riktig nok hatt forhold, men på det tidspunktet han begikk terrorhandlingen skal han ha vært singel.

Ideologi

I henhold til ideologien og motivene bak terrorangrepene har Meloy (2015) blant annet skrevet at troen på det demokratiske systemet ble mer og mer fraværende for terroristen. Breivik sin handling var blant annet rettet mot Islamiseringen av Europa, og en reaksjon på liberale politikkeres flerkulturelle støtte og dominans. Breivik skal selv ha opplyst om at han møtte flere «likesinnede menn» i sin ideologiske kamp, herunder «Nnight templar» og «spesial forces». Disse påstandene har ikke blitt bekreftet med bevis, men det mistenkes at Breivik har studert andre aktører som eksempelvis Theodore Kaczynski (Meloy et al., 2015:168 – 169). Det tolkes derfor at Breivik ble inspirert fra noe eller noen. Anders Behring Breivik er også eneste case her som har etterlatt seg en førstehåndskilde til sin ideologiske bakgrunn. Han publiserte et manifest på over 1500 sider hvor han «forklarer» sin tro og handling som har ført til terrorangrepene 22. juli 2011 (Gill, 2015:136 – 37).

Som overskriften sier er det ønskelig å se på solo-terroristens motiv. Hva er motivet til å gjennomføre handlingen og hvilke ideologiske tro ligger til grunn ved individenes handling. I henhold til Anders Behring Breivik er det tydelig indikasjon på at terrorangrepet er politisk målrettet. Sett i lys av Gill (2015) sitt datasett og ICCT (2015) faller Breivik inn i den andre høyst representerte gruppen av solo-terrorister, kjent som radikale høyreekstremister.

Kriminell historikk

Verken media eller forskere har skrevet nevneverdig informasjon om Breiviks tidligere rulleblad. I en artikkel fra TV2 (2017) ble det skrevet at hans forsvarsadvokat, Geir Lippestad, hadde fortalt i sin prosedyre at det var ingen handlinger før 22. juli som indikerte på at Breivik var en voldelig person. Kriminelle handlinger av mindre betydning som offentlig tagging og promillekjøring på en moped ble ikke ansett her som viktig. Lite tyder på Anders Behring Breivik hadde noe form for kriminelt rulleblad. Sturla Haugsgjerd skrev i en kronikk for dagbladet (2012) at Breivik ikke er den letteste å plassere i henhold samfunnet. Han skal ikke ha begått noe grov kriminalitet før terrorangrepet 22. juli. Hans historikk berører ikke mindre enn «rampestreker» som hærverk på offentlig plasser. Det skal like vell ha vært noen stereotypiske trekk som her beskrives som forfengelighet og konservativ.

Det tolkes her at det ikke er noe rød tråd mellom Breiviks tidligere kriminelle historie og 22.juli. Hans historie med promillekjøring og hærverk kan sammenlignes med svært mange borgere i et samfunn og vil derfor her anses som et svakt grunnlag for en eventuell hypotese.

Mental Psyke

Under rettsaken til den terrordømte ble temaet mentalt psyke hyppig diskutert i både media og blant det norske folk. Ifølge Wessely (2012) skal den psykiatriske dommen ha ment at Breivik led av Schizofrenia. Dette bekreftes i flere medier i etterkant av terrorangrepet. Riktig nok skal seks ulike diagnoser ha vært diskutert, som blant annet dys-sosial personlighetsforstyrrelse, narsissistisk personlighetsforstyrrelse, samt Asperger syndrom med mer (Meldalen, et. al., 2012). Det ble poengtert at å finne en endelig diagnose er komplisert da ekspertene var uenige om flere diagnoser (Wessely, 2012:1563). Breivik selv hadde, i følge Meloy, brukt narkotikastoffer før og under terrorangrepene. Eksempelvis brukte han 50mg Stanozolo om dagen, sammen med Dianabol. Dette skal ha startet et år før angrepene ble gjennomført, med hensikt om å bli en «sterkere kriger». Det ble blant annet påvist medikamenter i blodet dagen etter terrorangrepene (Meloy, 2015:167). Lippestad skal ifølge TV2 ment at Breiviks handlinger måtte sees i kontekst med høyreekstremisme, da hans handlinger og væremåte må tolkes som en del av hans ideologi. Psykiaterne gikk mot denne påstanden og mente hans handlinger og væremåte var resultat av vrangforestillinger og voldsforherligelse. Hans ideologi og motiv var mer en staffasje (Persen, 2012). Her var det også noe uenigheter rundt konklusjonene og meningene til psykiaterne.

Schizofreni er en av de mer vanlige symptomene som anses å være aktuelle i forhold til solo-terrorister (Baele, 2017) Denne diagnosen er en av flere som ble drøftet i henhold til Anders Behring Breivik etter 22. juli. Det ble også poengtert at Breivik hadde medikamenter i kroppen som inkluderes i den totale vurderingen av hans mentale helse. Flere forskere som Baele (2017 og Corner m.f. (2016) ønsker å vise til flere typer diagnoser som vil være nødvendig og inkludere i en slik drøftelse. Herunder hvilke effekter følelser, som sinne, frustrasjon og svik, kan ha på prosessen fra å tenke radikalt til å handle radikalt. Det tolkes her ut fra de offentlige kildene at Breivik har en form for mental psykisk lidelse, men uvisst i hvor stor grad og av hvilken type, og at medikamenters effekt ikke må undervurderes.

Oppsummering

Anders Behring Breivik er relativt omtalt i medier i dag. Aviser på internasjonalt nivå har forsøkt å kartlegge hans liv før selve terrorhandlingene, i et håp om å forstå hvorfor nordmannen valgte å ta 77 liv 22. juli. Som studiets analyse viser er det noen temaer som er mer dekt enn andre i det kildematerialet som her er anvendt. Det er vanskelig å forklare hvilken utdanning Breivik hadde da aviser skriver noe ulikt. Det tolkes her at det ikke grunnlag for å kunne drøfte hans utdanning under terrorangrepet. I forhold til jobb har flere aviser skrevet om Breiviks egne firma, som på sikt gikk konkurs og resulterte til arbeidsledighet. Han skal ikke ha hatt noe jobb under selve angrepet. Det som har fått mest oppmerksomhet er hans oppvekst og familierelasjoner. Både fagartikler og aviser redegjør for hans vanskelige barndom og kompliserte familiære relasjoner. Det tolkes derfor her at hans familie og oppvekst har en sannsynlig betydning for personlige utvikling. Det blir også bekreftet i flere aviser at Breivik ikke hadde barn eller forhold under terrorangrepet. Det er heller ikke noe tvil om hvilke ideologiske momenter som lå til grunn for terroristens handlinger. Breiviks aktive politiske liv er ansett som grobunnen til hans handlinger. Samtidig er det ingen kriminell historikk av betydning, som igjen gjør terroristen noe mer kompleks. Det er en lang vei mellom offentlig tagging og henrettelse av mennesker. Det er nok så oppsiktsvekkende med tanken på hans andre målgruppe, som da var barn og ungdom. I tråd med hans brutale handlinger ble det konstatert, ifølge avisa, at Breivik har mentale lidelser og var under en form for rus 22. juli. Som oversiktstabellen (se tabell VII) i neste underkapittel viser er Breivik en av de fire casene som dekkes godt av aviser og forskning. Det vil videre i kapittel 4.2 bli gjort rede for hvilke mulig profil Anders Behring Breivik kan plasseres i med studiets funn, i henhold til McCauley og Moskalenko (2014) sine to profiler.

Mohamed Merah

Den 10. oktober 1988 ble Mohamed Merah født i Toulouse i Frankrike. Hans familie har Algerisk opphav og han var den fjerde av fem søsken (Akerhaug & Skjærli, 2012). Under selve angrepet i 2012 var Mohamed 23 år gammel og bodde i egen leilighet. I samme leilighet ble han skutt og drept av fransk politi 24. mars i et arrestasjonsforsøk (BBC, 2012.1).

Utdanning og arbeidsmuligheter

På skolen skal Mohamed ha blitt beskrevet av sosialarbeidere som en smart elev, men slet med å tilpasse seg. Han skal ha droppet ut av skolen på et tidspunkt, men hatt hjemmeundervisning. Far mente at det var bedre med hjemmeundervisning framfor å la barna gå på offentlig skole,

da den franske republikksskolen bestikket muslimske barn (Andre & Harris-Hogan, 2013:311) Det er med andre ord lite informasjon om Mohamed Merah sin utdanning, men BBC (2012, 2) skrev i sin artikkel at han skal ha arbeidet som mekaniker på et tidspunkt. Merah skal ha arbeidet her fram til han ble beskyldt for tyveri og fikk en dom tilfølge. Han skal heller ikke ha fått noe jobb etter sistnevnte fengselssoning og levde på dette tidspunktet av stjelning. På slutten av 2011 skal han ha vært mer tilbaketrukket sosialt og endret blant annet klesstil til noe mindre islamsk (Andre & Harris-Hogan, 2013:311 – 316). Dette har Andre og Harris-Hogan beskrevet som en manøver for å unngå myndighetenes oppmerksomhet.

Det er tydelig at utdanning, kanskje generelt skole, er mer fraværende hos Merah. Hans karriere og jobbmuligheter er trolig bygd på relasjoner og interesse for det mekaniske fagfeltet. Det tolkes her at hans vanskelige livssituasjon også var gjeldene i jobbsammenheng. Det er for lite offentlig informasjon rundt hans utdanning og jobbsituasjon til å kunne trekke paralleller. Det tolkes her at Merah var arbeidsledig og kan kategoriseres som en av to utfall i Gill (2015) sitt datamateriale.

Familiære forhold

Ifølge Andre og Harris-Hogan (2013) skal foreldrene ha skilt lag da Mohamed var rundt fem år gammel. Allerede her skal problemer i oppveksten ha startet. Som åtteåring ble Merah for første gang satt i midlertidig fosterhjem. Dette har blitt beskrevet som en hendelse der Merah følte seg forlatt og skal ha utviklet voldelig oppførsel og uttrykk (Andre & Harris-Hogan, 2013:308 – 309). Merah og sine søsken valgte forskjellige retninger i henhold til sine foreldres ønsker og oppfostring. Faren til barna skal ha dyrket Islamsk Salafisme fra tidlig 1990 tallet. Sammen med familien i Algerie skal de ha støttet blant annet GIA (Armed Islamic Group) (Akerhaug & Skjærli, 2012) Broren Abdelghani Merah har i etterkant av terrorangrepet skrevet en bok med tittel «Min bror, terroristen». Her uttrykker broren seg om at barneoppdragelsen var en atmosfære av rasisme og hat, hvor salafistene badet terroristen i religiøs ekstremisme. Søsteren og den andre broren Abdelkader skal ha støttet Mohamed sine handlinger, samt vært bidragende elementer for å fostre Salafisme i familien (Kolberg, 2012). Abdelghani, bror av Mohamed og forfatter av biografen, skal ha tatt avstand til familien sin. Dette skyldes trolig familiens politiske og religiøse tilhørighet, samt deres støtte ovenfor Merahs handlinger (Kolberg, 2012).

På lik linje med Breivik ble Merah sin oppvekst satt i medias fokus. Den beskrives utfyllende av blant annet broren Abdelghani, som mørk og bar preg av dyrkende Salafisme. I henhold til Merah sin ideologiske tilnærming er det nærliggende å tro at hans oppvekst har en sentral trolle i handlinger og ideologiske dyrkning.

Ideologi

Flere forskere og aviser har forøkt å fortelle hvem Merah var for å gi terroristen en profil. Hans motiv har ofte blitt beskrevet i forbindelse med familiens oppvekst. Mohamed ble oppfostret til å hate jødiske barn og har blitt beskrevet som en gutt med unormal tilnærming til døde mennesker (Akerhaug & Skjærli, 2012). Det kan tolkes at Abdelkader, bror, også tilnærmet seg samfunnet noe lignende som Mohamed. De to skal ha vært i kontakt med en militant neo-jihadist gruppe, som ble eldet av Syrisk Imam i 2006 (Akerhaug & Skjærli, 2012). I artikkelen til Kolberg blir barndommen til Merah beskrevet som mørk. Barndomshjemmet bar preg av vold, og oppfostring av rasisme og hat. Hans vei til å bli en ekstrem islamist, beskriver broren er et resultat av hvordan han vokse opp. Merah skal også ha latt seg påvirkning fra salafister, hvor hans religiøse ekstremisme skal ha blomstret.

Flere artikler har forsøkt å forklare Mohamed sin radikaliseringsprosess med å kartlegge hans valg i livet. Andre og Harris-Hogan argumentere for at hans inspirasjon til å bli radikaliserert kom også fra gjentatte besøk i konfliktfylte land, som Afghanistan. De peker også fram hans sosiale nettverk, ved siden av familiære situasjon og tid i fengsel, er viktige spillebrikker i det helhetlige bildet. Advokat Christian Etelin skal også ha påpekt Merah sin tid i fengsel som en viktig faktor for radikaliseringsprosessen, i følge VG. Det har også blitt pekt fram en endring i Mohameds oppførsel før terrorangrepene. Han skal blant annet vært aktiv i politiske debatter som omhandlet Islam på sosiale medier. Han fikk en utagerende oppførsel rettet mot franske soldater som hadde kampet i Afghanistan, etter sitt fengselsopphold i 2009. Om Mohamed Merah opererte gjennom en større organisasjon eller alene er det uenighet og usikkerhet rundt i forskningen. Flere nettaviser, som blant annet BBC News (2012, 1) har skrevet at Mohamed reiste til grensen mellom Pakistan og Afghanistan etter fengselsoppholdet i 2009, hvor han da skal ha vært i kontakt med islamistiske grupper. Hva som har utviklet seg av eventuelle samarbeid er det mindre informasjon om. Det som er gjennomgående i de offentlige kildene er hvordan terrorangrepet passer det mer moderne mønsteret, som blant annet Al Qaida sine strategier (Andre & Harris-Hogan, 2013:315).

Som Andre og Harris-Hogan (2013) skriver er det klare tegn som viser at Mohamed Merah var tilhenger av Islamistisk ekstremisme. BBC (2012, 2), VG (2012) og andre medier har forøkt å knytte Merah opp mot organiserte grupper som Al Qaida. Om det er en direkte tilknytning er plausibelt basert på brorens biografi, men i de offentlige kildene er det ingen endelig uttalelse fra myndigheter som bekrefter dette. Samtidig er Merah sitt terrorangrep fordelt mellom ulike konflikter. Han motiv var å skade militært personell, samt jødiske barn og voksne. Det er nærliggende å tro at han både handlet ut fra politisk- og religiøst motiv.

Sivilstatus,

Avisa og forskeres fokus har omfattet hans oppvekst, radikaliserings og motiv, men har ikke kartlagt noe klart bilde rundt hans sivilstatus. Det er lite informasjon rundt hans situasjon i henhold til egne barn, kone eller kjæreste. Det vil derfor ikke være mulig å konkludere noe videre om hans sivilstatus.

Kriminell historikk og mental psyke

Det er poengtert at hans har sonet for lavere kriminelle handlinger, noen mer «lovtunge» enn andre, som igjen førte radikaliserings spørsmål. Det er lite offentlig informasjon utover dette, og gjør derfor kategorien noe mindre konkret å anvende i analyse. I henhold til hans sivilstatus skrev en fransk avis, Le Point (2012), at han var gift i et år ca., men generelt er det lite informasjon hans ekteskap. Hans kriminelle historie er omfattende og har vekt oppmerksomhet i etterkant av terrorangrepene. Som 17åring ble Mohamed arrestert for første gang. Fra denne dagen og fram til terrorangrepet skal han ifølge Andre og Harris-Hogan (2013) ha hatt mer enn 17 dommer. Fokuset ligger fortsatt i hvordan hans kriminelle fortiden kan knyttes opp til terrorhandlinger, hvor familiære elementer er sentrale. Det er gradert informasjon om hvilke typer kriminelle handlinger de 17 sakene som Andre og Harris-Hogan skriver om omfatter.

Hans oppvekst og antall av kriminelle handlinger kan belyse noen temaer ved hans mentale psyke. Herunder tolkes det som at Merah hadde et vanskelig liv fra tidlig alder, selv om ingen aviser har framhevet noe diagnose. Sett at informasjon rundt oppveksten og hans tidligere kriminelle handlinger er korrekte er det nærliggende å tro at Merah hadde det psykisk vanskelig. Som statistikken viser skal 41.2 prosent av solo-terrorister ha en historisk tilknytning til kriminalitet, før terrorhandlingen(e) (Gill, 2015). Merah sitt tilfelle stemmer godt med Gills

data, og står i kontrast til Breivik sin kriminelle historie. Dette gir tydelige tall og kriminell historikk anses som en sterk kategori her.

Oppsummering

Mohamed Merah gjennomførte voldsomme terrorhandlinger som berørt mange mennesker. Aviser og artikler internasjonalt har publisert detaljerte beskrivelser rundt Merah sitt liv og hans oppvekst som barn. Det er lite informasjon rundt hans utdannelse, men han skal ha vært i arbeidslivet i korte perioder. Under selve angrepet hadde ikke Merah noe ansettelse ifølge avisa. Hans familiære relasjoner har en mørk historie og er internasjonalt kjent gjennom blant annet brorens biografi. Det er her konkludert med at hans oppvekst har sterke relasjoner til sin ideologiske retning. Det legges også til grunn at flere medier har poengtert hans kriminelle oppvekst. Merah var en kjenning hos myndighetene og har tydelig tegn på voldsom adferd. En mer utfordrende faktor er Merah sin psykiske helse. Verken aviser eller artikler har presisert noe om at terroristen var diagnostisert fra tidligere. En antydning om mentale utfordringer vil derfor være en tolkning ut fra brorens uttalelser og avisa sin dekning av hans oppvekst. Ut fra oppvekstkår, et langt kriminelt liv og informasjon rundt hans radikaliseringsprosess er det nærliggende å tro at Merah hadde mentale utfordringer

Mohamed Lahouaiej-Bouhlel

Mohamed Lahouaiej-Bouhlel ble 31 år gammel. Han ble født 3. januar 1985 i Tunisia I 2005 skal han ha søkt oppholdstillatelse i Frankrike, som resulterte til et medhold på søknaden og jobb (Visser & Orjoux, 2016).

Utdanning og arbeidsmuligheter

Det er generelt lite offentlig informasjon rundt terroristens utdanningsløp. Da Mohamed bodde i Tunisia skal han ha fullført noe skolegang, uten at kilder har utdypet hvilken skolegang dette innebærer (Amara, 2016). I henhold til arbeids skal vedkommende ha jobbet som yrkessjåfør. Lahouaiej-Bouhlel blir beskrevet som en voldelig mann, hvor det blant annet skal ha oppstått en konflikt med en annen yrkessjåfør (Stephen, 2015). Hendelsen skal ha forekommet i 2016 og ført til inndragelse av kjørelisens. Det skriver også at før han mistet kjørelisensen mistet Mohammed jobben grunnet en uklar hendelse. Om hvilken rekkefølge av de hendelsen som stemmer er uklart. Det som er bekreftet gjennom flere aviser er at Lahouaiej-Bouhlel hadde ikke noe jobb på tidspunktet av terrorangrepet.

Grunnet lite tilgjengelig kildematerialet rundt Lahouaiej-Bouhlel sin utdanning anses den her som problematisk å anvende som en kategori. Aviser har i et begrenset omfang omtalt hans arbeidssituasjon. Det som fremkommer av informasjon er hans karriere som yrkessjåfør, og problematiske jobbrelasjoner og situasjoner. På lik linje med de to første solo-terroristene, skal Lahouaiej-Bouhlel ha vært arbeidsledig på det tidspunktet angrepet inntraff.

Familiære forhold og sivilstatus

Mohamed Lahouaiej-Bouhlel var gift og hadde på dette tidspunktet tre barn, hvor den yngste var 18 måneder og de to eldste var tre og fem år. Hans tidligere kone hadde også tunisisk opphav, men bodde i Frankrike. Ifølge nettavisa The Guardian skal de ha vært skilt i to år ca. før selve angrepet, hvor da barna skal ha bodd sammen med mor i egen leilighet (Stephen, 2016). Flere kilder har påpekt forholdet mellom Mohamed og eks kona, hvor han beskrives som en voldelig mann ovenfor henne. De skal ha kranglet ofte, samt skal både barna og eks kona ha vært lite ute i offentlighet når de bodde sammen (Beaumont & Ficher, 2016) (Dagsavisen, 18. juli 2016).

Som den første av de omdiskuterte casene hadde Lahouaiej-Bouhlel barn. Som statistikken til Sageman (2008) viser skal 41.1 prosent av hans datamateriale ha vært foreldre på det tidspunktet terrorhandlingen skal ha skjedd. Hans familiesituasjon er noe annerledes enn Merah og Breivik. Deres caser har et betydelig fokus på oppvekst og foreldres rolle. Lahouaiej-Bouhlel har ikke samme typen mediedekning. Her har det heller vært fokus på hans voldelige forhold til sin tidligere ektefelle. Det vil si at kategorien dekkes ikke av samme informasjon og gir ulikt fokus.

Ideologi

Etter terrorangrepet ble det omdiskutert i media, i hvor stor grad terroristen var organisert eller eventuelt tilhenger av noe større enn seg selv. Selve terrorhandlingen kan linkes til tidligere organiserte terrorangrep, som ofte har hatt link til radikaliseret islamistisk praksis og tro¹². Det har vært mer problematisk å finne en dirket tilknytning til organiserte grupper i dette tilfellet. Flere kilder bekrefter at han ideologiske drivkraft har vært mer komplisert å kartlegge. Hvis Mohamed Lahouaiej-Bouhlel ble radikaliseret må dette ha forekommet på kort tid, skriver

---

¹² IS (Den Islamsk stat) har oppfordret til å bruke så enkle midler som mulig i terrorangrep. Dette har ledet til at lastebiler har blitt anvendt som våpen da de er enkel tilgang og enkel gjennomføring. (Langset, 2017)

Nettavisen (2017). Både familie og naboer beskriver Mohamed som en lite religiøs person, hvor han framfor å be samt faste, drakk og hadde interesser i damer. Han beskrives som en mann med interesse for alkohol og som ofte opphold seg i en lokal bar nært leiligheten hans (Beaumant & Fischer, 2016). Khan og Nhlabatsi sin statistikk viser også at Mohamed hadde et mer fraværende forhold til religiøs aktivitet og tro. Det kan tolkes at selv om hans religiøse aktivitet var lav, øker de sympatiserende holdningene ovenfor eksempelvis ekstremistiske islam gjennom hans valg av våpen.

Både Breivik og Merah hadde klare ideologiske trekk. Mohamed Lahouaiej-Bouhlel er en av de mer kompliserte tilfellene i forhold til identifisering av ideologi. Som tidligere nevnt har de offentlige kildene fremhevet hans livsstil som lite religiøst praktiserende. Det er heller ikke fremhevet i kildene at han skal ha hatt noe form for ekstreme politiske standpunkter eller holdninger. Det tolkes her at Lahouaiej-Bouhlel går inn under den tredje største gruppen til Gill (2014), også kjent som personlige motiver. Denne gruppen åpner for flere elementer som kan spille inn i terroristers motiver. Herunder kan personlige opplevelser være et motiv alene. Selv om dataen er uklare og kildene få, kan det trekkes svake relasjoner til religiøs ideologi.

Kriminell historikk og mental psyke

Beaumant og Fischer (2016) skrev i sin artikkel at naboen gjentatte ganger har bekreftet i etterforskningen at terroristen var innesluttet. Han skal ikke ha vist noe interesse av å bli kjent med naboene. Dagsavisen (2016) opplyste om at gjerningsmannen skal ha hatt flere mindre lovbrudd på rullebladet sitt og var derfor ikke ukjent for politiet. Lahouaiej-Bouhlel var ikke ansett som noe mistenkelig for myndigheten og var derfor ukjent på tidspunktet av terrorangrepet.

Før Lahouaiej-Bouhlel flyttet til Frankrike skal han ha slitt med depresjon og mottatt behandling i Tunisia, i form av medikamenter og terapi. Dette skal ha omfattet perioden 2002 – 2004 (Beaumant & Fischer, 2016). The Guardian skriver at en psykologi i Tunisia skal ha uttrykket seg om hans behandling. Mohamed slet med både selvtillit og sinne. Hans sinne var rettet mot foreldrene og opptrådte i den sammenheng voldelig. Han skal ha vært mye alene og opplevdes som depressiv (Stephen, 2016). Resultatet deres i forhold til Mohamed kan tolkes som relativt høy.

Solo-terroristen var ikke ukjent for politiet, men graden av alvorlighet som ligger bak de tidligere kriminelle handlingene er ikke omdiskutert i avisa. Lahouaiej-Bouhlel sitt sinne mot andre ble i større grad omtalt og dekket enn hans straffbare handlinger. Det konkluderes derfor her med at lite kilder gir svak data rundt kriminell historikk. I forhold til hans mentale helse er det noe av samme kildeproblematikk. Medier har nevnt med utydelig kontekst at Lahouaiej-Bouhlel slet med ulike psykiske utfordringer (Stephen, 2016). Det kom også fram i studie til Khan og Nhlabatsi (2017), hvor han skal ha hatt høy verdi på psykiske og sosiale vanskeligheter. Ut fra deres data og andre aviser er det nærliggende å tro at Mohamed Lahouaiej-Bouhlel hadde mentale utfordringer, uten å kunne forklare spesifikt hva som illegges begrepet konkret.

Oppsummering

Mohamed Lahouaiej-Bouhlel gjennomførte et terrorangrep som drepte 84 mennesker og skadet mange fler. Terrorangrepet fikk raskt mediedekning grunnet omfang av antall skadde og omkomne og forsøket på å kartlegge terroristen ble fristende. Senere i analysen (se tabell VII) kommer det fram at hans case har vært nok så vanskelig å analysere grunnet lite tilgjengelige kilder. Overraskende tyder det på at mediene ble utfordret på å finne informasjon om Lahouaiej-Bouhlel, og ble her ansett som repeterende ovenfor hverandre. Det har med andre ord vært noe mer utfordrende å finne kilder som forteller noe utdypende om terroristens historie før angrepet. Det som aviser i flertall har poengtert er at solo-terroristen var arbeidsledig under angrepet. Det er ingen informasjon rundt hans skolegang og gir ikke grunnlag for noe konklusjon rundt utdanning. Lahouaiej-Bouhlel beskrives som en temperamentfull mann med voldelig oppførsel. Det er nærliggende å tro at hans voldelige oppførsel, alkoholbruk og isolering er relevante for radikaliseringsprosessen Lahouaiej-Bouhlel hadde. Det er mer komplisert å peke ut konkrete elementer da det ikke er dekning rundt temaene i offentlige kilder. Det som bekreftes fra flere aviser er hans sivilstatus som singel, men hvor han skal ha hatt barn og en ekskone i samme land. Det er med andre ord flere kategorier i oversiktstabellen (se tabell VII) som får «ikke grunnlag» som konklusjon, da det er lite kildegrunnlag.

Rakhmat Akilov

Rakhmat Akilov er, i skrivende stund, en 41 år gammel Usbekistaner som opphold seg i Sverige. Akilov har vært noe mer problematisk å kartlegge i de ulike temaene som de andre casene berører, da det er færre kilder og mindre offentlig informasjon.

Utdanning og arbeidsmuligheter

Case til Rakhmat Akilov var mer problematisk å avdekke enn de tre første. En forklaring kan ligge i at terrorhandlingen er relativt ny i forhold til de andre. Noen kategorier har derfor vært mer problematisk å utfylle enn andre. Herunder har utdanning og tidligere jobber vært vanskelig å dokumentere. Han skal i sitt opphold i Sverige ha jobbet i bygge-bransjen, men om sider fått sparken av ukjent årsak (Gjerstad, 2017). Dette gir relativt svak data, men bekrefter et felles trekk med de tre andre casene. Akilov hadde ingen jobb på tidspunktet av terrorhendelsen.

Familiære forhold og sivilstatus

Rakhmat Akilov kommer opprinnelig fra Usbekistan og i hjemlandet skal han en kone og fire barn. De skal ha mottatt penger fra Norge (BBC, 7. juni 2018) men generelt er det lite informasjon om hans familie, både kone og relasjoner til foreldrene. Ut fra BBC sin artikkel (2018) tolkes det her at Akilov ikke var særlig omgjengelig uansett hvilken setting en ser på. I artikkelen ble det skrevet at kollegaer og arbeidsgiver anså terroristen som et stille og lite sosialt menneske. Samtidig påpekte de at han opptrådte ikke noe mer «uvanlig» enn andre, men ble beskrevet som en innesluttet person som ikke snakket svensk.

På lik linje med Lahouaiej-Bouhlel hadde Akilov barn under angrepet. I motsetning til de andre casene skal terroristen også vært gift. Han er en av fire som under terrorangrepet skal ha hatt noe form for forhold. Det er uvisst om han besøkte de eller motsatt, og hvilke roller hans familie spilte i hverdagen. Det tolkes her at familie var noe mer fraværende da det ikke er skrevet mer om hans rolle som familie-mann.

Ideologi

Rakhmat Akilov søkte asyl i Sverige i 2014, men skal da ha fått avslag på søknaden sin. Til følge ble det begjært utvisning i 2016. Siden mars 2017 skal han ha vært etterlyst som en konsekvens av å ikke forlate landet. Akilov skal også ha vært i kontakt med terrorgrupper som eksempelvis IS. Her skal Akilov ha vist sin støtte over internett, noe myndighetene hadde registrert (Sletten, K. 2018). Det ble også fremhevet hvilket motiv Akilov hadde for sine handlinger i flere medier. Her skriver blant annet Dagbladet at hans ønske var å skape frykt hos det Svenske folk som hevn. Akilov ønsket at Sverige skulle trekke seg ut fra Kurdistan, avslutte deres opplæring og aktiviteter. Dette for å stoppe bekjempelsen mot IS. Samtidig ønsket han at

all økonomisk støtte til NATO, samt den svenske innsats i minerydding i Kurdistan skulle avsluttes (Sletten, 2018).

Det er ingen tvil hos verken forskere eller journalister om at Rakhmat Akilov er IS- sympatisør. Det er noe mer uklart i hvor stor grad han har fått respons fra utlandet i henhold deling av sine planer over internett. De som skal ha vært i kontakt med den terrorsiktede under angrepet, oppholder seg i andre land. Etter to måneder fant retten Akilov skyldig i å ha begått terror, og dommen ble fengsel for livstid og utestengelse fra landet (Solheim. M, 2018).

Det er gjennomgående i mediedekningen rundt Rakhmat Akilov hvordan han skal ha sympatiserte med IS. Hans terrorhandling var motivert av både svensk utenrikspolitikk og den islamistiske terrorgruppen IS. På det grunnlaget er det mulig å inkludere Akilov i religiøs ideologi. Det er ikke fjernt å tenkes at Akilov vil kunne plasseres inn under begge kategoriene som dominerer teoriens statistikk, herunder politisk og religiøs ideologi.

Kriminell historikk og mental psyke

Ifølge TV2 (2017) sin rapport skal kollegaer ha informert om en endring i Akilov sin adferd. Han skal med tiden ha trukket seg mer og mer vekk fra sosiale settinger. Videre skal terroristen ha informert om at hans dager gikk ut på å sove og røyke (Gjerstad, 2017)..

Generelt er det lite informasjon i det offentlig om hans mentale helse og kriminell historikk, annet enn sitt fravær i sosiale settinger og innelukket personlighet. Temaer som viser seg å være mer omdiskutert er hvordan han ble oppfattet som en mindre sosial mann. Å være mindre sosial gir ikke et utdypende svar er på hans mentale helse, men kan forklare hvilken rolle han hadde i samfunnet. Herunder tolkes avisartiklene som lite utfyllende og Akilov sin introverte oppførsel vil nødvendigvis ikke være i samsvar med hans terrorhandling. En slik påstand vil kreve mer utfyllende teori enn hva de anvendte aviser og artikler her beskriver.

Oppsummering

Rakhmat Akilov er den yngste casen i dette studiet og er en av to som fortsatt lever i skrivende stund. På lik linje med de andre casene hadde ikke Akilov noen jobbrelasjoner under angrepet. Avisa skriver lite om hans utdanning, men det poengteres at terroristen var på flukt i Sverige etter avslag på asylsøknaden sin. I likhet med Lahouaiej-Bouhlel er det problematisk å

konkludere noe rundt kategoriene grunnet avisers og nyhetsartiklers innfallsvinkler. Ønske om å beskrive Akilov som person er derfor utfordrende, men det er nærliggende å tro at hans korte opphold i landet har gjort det vanskelig å finne informasjon. Av den informasjon som her er anvendt er det da konkludert med at Akilov er den eneste solo-terroristen som var i et forhold under angrepet. Det tolkes her at flere aviser poengterer at det var et bakenforliggende jihadistisk ideologisk motiv. Samtidig som religiøs tilhørighet fremheves, drøfter aviser i hvor stor grad det kan ligge politiske elementer i radikaliseringsprosessen til Akilov. Som tabell VII viser i konklusjon er det flere kategorier som ikke har grunnlag for å kunne dra slutninger.

Kategorisk oversiktstabell

For å vise resultatene av de fire casene i lys av teorien, er det her anvendt en kategorisk oversiktstabell. Som tidligere nevnt var det ønskelig å gjøre et lignende profilstudium som McCauley og Moskalenko gjennomførte i 2014. Å predikere en mulig profil, slik som McCauley og Moskalenko (2014), forutsetter at man har en forståelse for studiets begrensninger i henhold til å trekke konklusjoner. All informasjon som er innsamlet og anvendt her er fortolkninger. Forskningsspørsmål, kategorier og begreper blir tilpasset studiets formål og vil derfor kreve en grundig begrunnelse. En slik kvalitativ tilnærming er også kjent som hermeneutisk sirkel¹³ (Johannessen, et al., 2007:315).

Under teorikapittelet 2.4.1 ble det forklart hvordan de ulike kjennetegnende som ble gjennomgått, vil bli anvendt som ja/nei-kategorier. Som tabellen viser er de fire solo-terroristene målt opp mot hver kategori. Her er det konkludert med tre svaralternativer; som sier om personene kan plasseres inn under kategorien (ja = **X**), om personen ikke kan plasseres inn under kategorien (nei = -), eller om det ikke er nok kildegrunnlag for å kunne trekke en konklusjon (Ikke tilgjengelig = NA).

---

¹³ Fortolkninger i kvalitativ data er menneskets spor i andres virkelighetsforståelse. Hvordan en fortolker essensen, konteksten, samt hvordan man setter sammen fortolkninger og representerer de. Altså handler den hermeneutiske sirkel om hvordan begrunnes fortolkningene i forskning (Johannessen, et al., 2007:315).

Kategorisk oversiktstabell

Forventet kjennetegn	Har høyere utdanning	Var arbeidsledig	Preget av barndom/familie	Var separert	En tydelig ideologi	Tidligere kriminell	Psykiske utfordringer
Breivik	NA	X	X	-	X	-	X
Merah	-	X	X	NA	X	X	X
Lahouaiej-Bouhlel	-	X	NA	X	NA	NA	NA
Akilov	NA	X	NA	-	X	NA	X

X = Ja   - = Nei   NA = Ikke tilgjengelig

Tabell VII) Oversikt over casenes plassering i henhold til kategoriene.

Tabellen viser en oversikt med noen interessante funn. Først vil det poengteres at ingen av casene lot seg plasseres under alle kategoriene. Alle solo-terroristene har en eller flere *ikke-grunnlag* registrert i tabellen. Det vil si at med det kildegrunnlaget som her legges til grunn er det gjennomgående manglende informasjon rundt de ulike kategoriene.

Kategorien *Utdanning* er en av tre som fikk 50 prosent treff. Merah og Lahouaiej-Bouhlel var de eneste som, gjennom flere aviser, ble bekreftet at skolegang var noe fraværende. De skal tidlig ha falt ut av skolen og ikke ha gjennomført noe offentlig registrert utdanning etter å ha blitt myndig. For Breivik og Akilov var det mer uklart om det faktisk var noe registrert utdanning. Eksempelvis skriver blant annet Dagbladet (2012) at Breivik skal ha gjennomført flere kurs over nett. Det spesifiseres ikke hvilken type kurs han skal ha tatt, og hvilken grad eventuelle kurs skal ha hatt for hans utdanningsløp. Det vil på dette grunnlaget ikke trekkes noe endelig konklusjoner rundt hans utdanning. Det er heller ikke gjort rede for hvilke typer utdanning Akilov eventuelt har, da det ikke er skrevet noe om hans liv før asylsøking i Sverige. Kategorien *Arbeidsmulighet* er den eneste som fikk 100 prosent treff i denne tabellen. Alle solo-terroristene hadde hatt arbeidsrelasjoner før terrorhandlingene inntraff. Det er ingen tydelig likhet i karrierene da alle hadde ulike yrkesgrupper. Merkverdig har alle, ifølge primærkildene, fått sparken eller mistet jobben av ulike årsaker. Det er fristende å tolke at misnøye eller frustrasjon i henhold til arbeidslivet kan være en medvirkende årsak til deres radikaliserings, men det mangler kildegrunnlag for en slik påstand. Det vil derfor her konkluderes med at det er nærliggende å tro at arbeidsrelasjoner er medvirkende årsak til å utvikle radikale tanker. Kategorien *Familiære årsaker* hadde på lik linje med utdanning 50 prosent treff, hvor

Lahouaiej-Bouhleb og Akilov ble registret som ikke-grunnlag. I kontrast ble de to eldste¹⁴ casene, Breivik og Merah, beskrevet utfyllende i henhold til deres oppvekst og familiære relasjoner. Det er nærliggende å tro at de eldste casene er bedre dekket grunnet lengre tidsperspektiv. Eksempelvis har det gått mindre enn 30 måneder siden Akilov sitt terrorangrep i Stockholm. Han har også en begrenset tidsperiode i Skandinavia som kan være en medvirkende årsak for mindre offentlig informasjon. Lahouaiej-Bouhleb sitt terrorangrep er kun måneder eldre og anses her å være i samme situasjon med tanken på kildetilgang.

Kategorien *Sivilstatus* har også 50 prosent treff blant de fire casene. Det ble gjennom flere nettaviser bekreftet at Breivik og Lahouaiej-Bouhleb ikke var i noe forhold på det tidspunktet terrorhendelsene inntraff. For Merah og Akilov var det noe mer uklart. BBC (2018) antydte at Akilov skal ha hatt kone i et annet land, men dette ble ikke bekreftet i andre kilder. Le Point (2012) skal ha skrevet i en artikkel at Merah var gift, men det bekreftes ikke når dette giftemålet var. Det er heller ikke nevnt i andre kilder. Kategorien *Ideologi* er en av to som hadde 75 prosent treff i tabellen. Lahouaiej-Bouhleb var den eneste som manglet en tydelig bekræftelse på motiv som lå til grunn for terrorangrepet. Flere aviser, som Nettavisen (2017), poengterte at det ikke er noen direkte tilknytning mellom Lahouaiej-Bouhleb og et motiv. Selv om det antydes religiøs ideologi i avisa, anses det her som ikke sterkt nok kildegrunnlag for noe endelig konklusjon. *Kriminell historikk* er den eneste kategorien som registreres med både ja og nei, samt ikke-grunnlag. Lahouaiej-Bouhleb og Akilov er de to yngste casene og er, som tidligere nevnt, i lavere grad gjort rede for i aviser og andre medier. Herunder var det ikke grunnlag for å registrere de under ja eller nei.

Den siste kategorien er *Mentalt psyke*, som stemmer for tre av casene, og med manglende grunnlag for den siste. For Lahouaiej-Bouhleb var det problematisk å konkludere noe endelige funn. Flere artikler, deriblant Beaumont & Fischer (2016) poengterte at Lahouaiej-Bouhleb hadde vanskeligheter, men en endelig diagnose ble ikke bekreftet. Riktig nok er det kun Beaumont & Fischer (2016) som skriver om hans tidligere behandling for mentale utfordringer i hjemlandet sitt. Da ingen flere kilder bekrefter dette blir konklusjon at kildegrunnalet er for vagt til å kunne trekke en endelig slutning om at Lahouaiej-Bouhleb var mentalt syk. Det er heller ikke redegjort for hvordan vanskeligheter Lahouaiej-Bouhleb skal ha hatt utover høyt temperament og sinne. De resterende casene hadde flere aviser som bekreftet de samme

---

¹⁴ Eldste her menes fra datering på terrorangrepet, som her blir 2011 og 2012.

påstandene om sosialt tilbaketrukket, deprimert, innesluttet, og i Merah sitt tilfelle betydelig utagerende. Uten å kunne konkret forklare hvorfor de opptrådte slik og hva som er den bakenforliggende årsak, konkluderes det her med at de tre casene hadde mentale utfordringer på ulike plan og nivåer.

Tabellen må tolkes ut fra de konkrete kildene som er anvendt i dette studiet. Ved å anvende andre kilder, eller ved å supplere med nyere forskning, vil man muligens finne andre resultater enn de som her presenteres. Det er også tatt høyde for andres tolkninger av de anvendte kildene, som da nødvendigvis ikke gir samme resultat. Tabellen viser derfor dette studiet tolkninger og hvilke etiske vurderinger som har blitt gjort, i henhold til de konklusjoner som blir presentert. En kategori som kunne vært interessant å ha med i tabellen er radikaliseringsprosessen til de utvalgte terroristene var vanskelig å kartlegge grunnet manglende informasjon. Anders Behring Breivik er den eneste som er drøftet av fagkyndige i offentlige studier. Tore Bjørgo stilte som ekspertvitne under rettsaken til Breivik og uttalte seg om hvordan man best mulig vil forstå terroristens utsagn og handlinger gjennom to hypotetiske forklaringer;

«(...) a) At Breiviks utsagn og handlinger best kan forstås ut fra kjente former for høyreekstremistisk ideologi og det vi vet om terroristers strategier, operasjonsmønstre og prinsipper for målutvelgelse, og b) at Breiviks uttalelser og handlinger er forenlige med og best kan forstås ut fra psykiatriske diagnoser» (Bjørgo & Gjelsvik, 2015:83).

De to hypotetiske forklaringene kan utfylle hverandre, og må nødvendigvis ikke sees hver for seg. Det poengteres hvor viktig en faglig psykologisk vurdering vil kunne berike eventuelle evalueringer og hypoteser (Bjørgo & Gjelsvik, 2015:83). I forhold til Maskaliūnaitė (2015) sitt fokus på å se radikaliseringsprosesser i sammenheng med sosialt nettverk, familie, og andre faktorer vil flere elementer falle utenfor i Bjørgos hypoteser. Det tolkes her at måten man ser på radikaliseringsprosessen er, på lik linje med definisjonsmangfoldet, ulik ettersom hva en ønsker å finne ut er forskjellig. Som tidligere nevnt er det ikke gjort en videre analyse av Merah, Lahouaiej-Bouhlel og Akilov sine radikaliseringsprosesser grunnet manglende kilder. Videre vil det med utgangspunkt i oversiktstabellen drøftes i hvor stor grad casene kan plasseres i teoretiske profiler.

4.2 En mulig profil

Som tidligere nevnt i profilkapittelet (2.2.4) har McCauley og Moskalenko (2014) to hypotetiske profiler, som her vil være utgangspunktet for en videre analyse. Deres første profil tolkes her som mer fraværende mennesker med en misnøye i livet og interesse for våpen. De er ofte usosiale med en form for psykologisk utfordring. Profil nummer to tolkes her som individer med sosiale ferdigheter, som har et godt nettverk rundt seg og ingen psykologiske utfordringer. Ofte føler de et ansvar for de som lider, som medfølger et ansvar for å handle på vegne av noen eller hevne seg for noen.

McCauley og Moskalenko (2014) sin konklusjon var at det ofte manglet data til å kunne plassere solo-terrorister i den første profilen, og flertallet da ofte ble plassert under profil nummer to. I dette studiet er det nærliggende å plassere tre av fire caser i den første profilen og en i profil nummer to. Det vil si at Merah, Lahouaiej-Bouhlel og Akilov er alle beskrevet som mennesker med sosiale og samfunnsrelaterte utfordringer. Som Jonathan Rae (2012)¹⁵ skrev i sin artikkel fra *Journal of Terrorism Research*, er det oftest enklere å identifisere terrorister gjennom sosioøkonomiske profiler framfor psykologiske. Her legges det til grunn at den type data som kreves for å kunne tilegne seg nok kunnskap om et individ, ofte ikke er tilgjengelig til lignende forskning (Rae, 2012:71). Dette studiet viser problemstillingen i praksis. For å kunne forklare noe om deres psykiske utfordringer må sensitive personopplysninger inkluderes, noe som tenderer å være utfordrende i kvalitativ forskning. Ved da å se på individers rolle i samfunnet, som eksempelvis kategoriene arbeidsliv og ideologiske fostring, kan man få en indikasjon på hvem personene er. Rae (2012) sin drøftelse er nokså forenelig med McCauley og Moskalenko (2014) sine profiler.

På grunn av informasjon rundt Merah, Lahouaiej-Bouhlel og Akilov, vil det her konkluderes med at solo-terroristene delvis passer profil nummer en. Konklusjon kan styrkes gjennom påstander som er skrevet i avisartiklene. Eksempelvis skrev BBC (2012) at Akilov ble observert som tilbaketrucken og fraværende av tidligere kollegier. Som tidligere skrevet ble lignende påstander skrevet om Merah og Lahouaiej-Bouhlel også. Profilene til McCauley og Moskalenko (2014) vil nødvendigvis ikke fungere som en fasit. De ulike elementene som misnøye og våpeninteresse tolkes her som indikatorer for hva en kan se etter når en ønsker å

---

¹⁵ Jonathan Rae publiserte en artikkel for *Journal of Terrorism Research* i 2012; *Will it Ever be Possible to Profile the Terrorist?*, hvor han blant annet ser på kjennetegn som anvendes når man ønsker å predikere en profil. Hans artikkel diskuterer både gruppeaktører og soloaktører i henhold til terrorisme.

sammenligne, framfor en sjekkpunktliste. Om et element er beskrivende og et annet fraværende, vil det nødvendigvis ikke bety at profilen ikke er belysende samt mulig å anvende.

Den siste casen, Anders Behring Breivik kan her plasseres inn under begge profilene til McCauley og Moskalenko (2014), grunnet et større tilgjengelig kildegrunnlag. Som første og mest omfattende terrorangrep på norsk jord etter andre verdenskrig, har ønsket om å forklare det uforklarlige vært stort. Det kan også tenkes at et bredere kildematerialet i dette case er i større grad er tilgjengelig, grunnet 22. juli-kommisjonen. Som Rapporten skriver innledningsvis var en gjennomgang av terrorangrepene nødvendig for å kunne trekke lærdom (Gjørsv et al., 2012:13). Sett i lys av den første profilen var Breivik en av de fire casene som hadde en tydelig diagnose. Det ble opplyst under rettsaken at Breivik fikk diagnosen Schizofrenia (Meldalen et al., 2012), samt andre personlighetsforstyrrelser. Hans fraværende oppførsel som opptrådte noen år før terrorhandlingene, var bemerkelsesverdig. Anders B. Breivik hadde et nettverk rundt seg i lang tid og ble ofte omtalt som en normal person (Olsen, 2017). Utviklingen som her nevnes tolkes som en retning av profilen. En mer sosialt avskjermet oppførsel. Samtidig handlet Breivik ut fra en sterk tro på at verden måtte reddes. Hans tro på det norske politiske systemet falt, og en altruistisk fostring på å endre systemet fikk rot (Meloy et al., 2015) Ideelt vil det være mer givende for en analyse å kunne anvende begge profilenes elementer her. Breivik beveger seg mellom det McCauley og Moskalenko (2014) drøfter som asosialt og mentalt psyk til altruistisk, med en indre tro om å endre noe større enn seg selv. Breivik er også et av fire caser som har etterlatt seg et manifest som forklarer godt hans tro og meninger om verden. Inntrykket av Breiviks ønske om å kunne endre verden er herunder styrket.

Som McCauley og Moskalenko (2014) poengterer i sin artikkel er både hypotetiske profiler, radikaliseringsprosesser og modellering av sosiale individer forslag framfor fasiter. Det å plassere sosiale fenomener i kategoriske bokser krever ydmyk tolkning og tid. For å kunne plassere et menneske inn i en profil vil det kreve enorm mengde data, tid og kunnskap. Rae (2012) skriver at en slik modellering av mennesker vil gi mer nytte i forskning om man ser fenomenet i sin helhet. Å kunne se en terrorist i sin komplekse prosess og system vil gi bedre perspektiv, enn å kategorisere et individ i utvalgte elementer. (Rae, 2012:71 – 72). Med utgangspunkt i McCauley og Moskalenko, og Rae sin profileringsstilnærming vil det her forsøkes å svare på forskningsspørsmålene som ble stilt innledningsvis.

5.0 Konklusjon

For å kunne svare på oppgavens problemstilling; *hva kjennetegner soloterrorister, og finnes det en entydig profil*, ble to forskningsspørsmål (se 3.1) drøftet hvor første var; hvordan defineres solo-terrorisme? Som teorien viste er det mulig å forklare hvem solo-terroristene er gjennom definisjoner, men en internasjonal enighet er nok så problematisk. Sett i lys av casene er ICCT sin definisjon nokså treffende, da alle fire casene opptrådte alene i deres voldshandlinger. Det er noe mer uklart om de fire soloterroristene handlet ut fra egne intensjoner eller ikke. For å kunne belyse et slikt spørsmål vil mer informasjon være nødvendig. Det som er tydelig for alle casene er at terroristene siktet på et bredere publikum, og selve terrorhendelsene fikk god mediedekning. Merah er en av de mer usikre casene i henhold til om terrorangrepet fikk støtte i planleggingen og gjennomføringen. Ut fra kildene er det nærliggende å tro at de resterende tre var alene om å planlegge og utføre terrorangrepene. Det som er mest problematisk å dekke er om de utvalgte soloterroristene var inspirert, og i så fall, fra hvem og av hva. Det er ingen konkrete konklusjoner rundt temaet i dag, men Mohamed Merah er den som har vært mest omdiskutert. BBC (2012.1) skrev blant annet at Merah skal ha reist og besøkt flere områder hvor Islamistisk ekstremisme dyrkes. Om det er en direkte sammenheng mellom hans reiser og terrorhandling vil her anses som spekulasjoner, da en eventuell sammenheng ikke er bekreftet av myndighetene til nå. Ut fra ICCT sin definisjon er det her konkludert at definisjon er anvendelig for de utvalgte casene. For å kunne svare mer utdypende for hvem personene bak terrorangrepene er, vil neste spørsmål være mer utfyllende.

Det var også ønskelig å se hvilken type fellestrekk som ofte anvendes i lignende studier. Vider ble de utvalgte kjennetegnene anvendt i et forsøk på å identifisere de fire soloterroristene. Som den kategoriske tabellen viser er det noen kategorier som er mer treffende for de utvalgte casene enn andre. Herunder fikk arbeidsmulighet 100 prosent treff, da alle fire soloterroristen var arbeidsledig på det tidspunktet angrepene inntraff. Interessant nok var tre av terroristene tilfeller av å bli sparket fra arbeidsgiver, og en case opplevde konkurs. De resterende kategoriene var mer usikre da det manglet data for å kunne trekke en slutning. Selv om de resterende kategoriene ikke stemte for alle casene kan de anvendes som mulige teorier til videre forskning. I dette studiet fikk kjønn, arbeidsmuligheter, ideologi og mental psyke høyre treff enn 50 prosent, og anses derfor som gjennomgående fellestrekk for de fire representerte casene. Kan man ut fra den type data lage en terroristprofil? Dette leder til studiets siste forskningsspørsmål.

Kan man predikere en mulig terrorist-profil? Forskere har forsøkt å forklare hvem terroristen er gjennom ulike parameter. Studiet til Khan & Nhlabatsi (2017) viste hvordan man kan anvende ulike kategorier for å identifisere individene. For de utvalgte casene som her representeres var kjennetegn mer komplisert å tyde, grunnet manglende konkret data. Casene ble analysert i henhold til McCauley og Moskalenko (2014) sine to hypotetiske profiler. Merah, Lahouaiej-Bouhlel og Akilov kan plasseres under den første profilen, mens Breivik kan plasseres i den andre profilen. McCauley og Moskalenko (2014) sine hypotetiske profiler er riktig nok to måter å profilere soloterrorister. Det vil ikke her konkluderes med at de representerte profilene er generaliserbare, da det vil kreve store mengder data og tid for å kunne verifiseres. Konklusjoner her er at de fire utvalgte casene er mulig å plassere inn i de to hypotetiske profilene. Det er nærliggende å tro at alle fire casene slet sosialt og hadde mentale utfordringer, i den forstand jobb og personlige opplevelser preger en. Casene viser også to interessante fellestrekk; hvor alle casene representerer menn, og ingen av de hadde noe form for jobb. Samtidig vil det poengteres at de predikert profilene forteller kun noe om de konkrete casene, og ikke noe om andre soloterrorister. Konklusjon her må derfor ses i sammenheng med kildegrunlaget.

Tidligere profilstudier som McCauley & Moskalenko (2014) og Khan & Nhlabatsi (2017) viser at med en hypotetisk tilnærming og konkret operasjonalisering av kategorier, kan en muligens drøfte profilering. Av nevneverdige funn er både arbeidsrelasjoner, sosiale utfordringer og oppvekst tre kategorier som utpreger seg. Selv om casene ikke fikk et høyt prosentutslag i tabellen, peker kildene fram enkelte temaer som er sentrale hos alle fire casene. Basert på hva som har vært gjennomgående for Anders Behring Breivik, Mohamed Merah, Mohamed Lahouaiej-Bouhlel og Rakhmat Akilov, vil det her konkluderes med at; Alle soloterroristene er menn i ulike aldersgrupper. Alle fire terroristene var arbeidsledige på det gjeldende tidspunktet, og hadde trolig et negativt forhold til sin arbeidssituasjon. To av fire har hatt vanskelige forhold i oppveksten. Tre av fire hadde en tydelig ideologisk retning og motiv, samt hadde alle fire casene mentale utfordringer i ulik form og på ulikt nivå. Det tolkes at soloterroristene har vist tegn av sinne og frustrasjon ovenfor samfunnet eller det internasjonale systemet, til venner og kollegier.

Min konklusjon kan gi en indikasjon på hvilken type profil de fire soloterroristene kan plasseres under. Beskrivelsen er tilpasset de konkrete casene, men er forenelig med ICCT sin definisjon. Det vil si at noen av de utvalgte kjennetegnene gir mulighet for tolkning av hvem

soloterroristene er. Beskrivelsen er nokså marginalisert grunnet mengden data, men vil muligens være anvendelig i andre casestudier som supplerende data. Det vil derfor konkluderes med at teorien og egne funn viser hypotetiske profiler i flertall, noe som indikerer på at det å lage én entydig profil vil være problematisk å forsvare. Herunder vil en bredere analyse, med større kildemateriale, flere caser og dypere teoridykk i de ulike kategoriene være rikelig, samt gi konklusjon mer validitet. Som Lia og Skjølberg (2004) skrev, tenderer teorien med sine historiske røtter å beskrive soloterrorister som «gale-mennesker», noe som viser seg å være mer komplekst. Dette bekreftes også i Philip Manshaus sitt tilfelle. Som en aktuell sak i skrivende stund har medier skrevet i flertall om den terrorsiktede mentale helse. Det er mindre fokus på andre faktorer som utdanning, jobb og lignende. Det vil derfor være interessant å se om Manshaus kan plasseres, i dette studiets tilnærming, i en mulig terroristprofil. Riktig nok vil mer informasjon rundt hvem Manshaus er være nødvendig.

5.1 Videre forskning

Dette studiet har gjort en dokumentanalyse på fire solo-terrorister i Vest-Europa i nyere tid, basert på tilgjengelig litteratur. Hensikten med profilstudium er å komplimentere eksisterende studier om kategorisering av terrorister, for å gi bedre grunnlag for å kartlegge hvem terroristen er. For å gi dette profilstudiet mer tyngde, vil det vært interessant å teste metodikken på flere caser. Et dypere innblikk i terroristenes kjennetegn, som eksempel arbeidssituasjon, ville også berike et bilde av hvem de er. Det ville også vært interessant å se hvordan man kan dekke informasjon rundt kategoriene gjennom å intervju de nærmeste. Dette kan skje gjennom intervju av venner og sosiale kretser rundt terroristen, samt nærmeste familie.

Nyere terrorhendelser som Philip Manshaus viser også hvilken betydning internett og sosialt nettverk har i radikaliseringsprosessen. Det ville derfor ha vært interessant å se hvordan sosiale medier og nettforum påvirker radikaleringen. Hvis man kartlegger aktiviteten til soloterroristen rett før angrepet, vil man da se et mønster? Vil det vært mulig gjennom kvantitativ data, rundt terroristens nettaktiviteter, finne en felles utløsningsfaktor for terrorangrepene? Her vil da spesifikke hendelser som uttalelser på nett, eller eventuelle søk på nett, være interessant å se i sammenheng med timene før angrepene.

Om lignende studier som dette casestudie skulle være av interesse, kunne et bredere bestemt utvalg finne nye interessante funn. Eksempelvis et komparativt studium av et større antall høyreekstremistiske terrorister versus islam ekstremistiske terrorister. Teorien påpeker ulikheter mellom disse to ideologiene, men er forskjellen betydelig sett i lys av kjennetegn? Det er flere studier som ville berørt temaet *soloterrorist* og *profilering*. Uavhengig av hvilken type studium en velger, vil det meste bidra til en nærmere forståelse av hvem de ensomme ulvene er, eventuelt bekrefte forskeres påstander om at en felles terroristprofil er teoretisk umulig.

Litteraturliste

Aase, K. et al. (2016): 'Derfor angripes Frankrike av terror'. *VG*, 15. juni. Hentet fra <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/AK0Qx/derfor-angripes-frankrike-av-terror> [Lest 10.01.19].

'Action plan against Radicalisation and Violent Extremism', *Ministry of Justice and Public Security*. Regjeringen, 28.august 2014. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/Action-plan-against-Radicalisation-and-Violent-Extremism/id762413/> [Lest 19.08.19]

Anders Behring Breivik Biography (2014). *The Biography*. Hentet fra <https://www.biography.com/people/anders-behring-breivik-20617893> [Lest 21.03.19]

Andre, V. & Harris-Hogsn, S. (2013): Mohamed Merah: From Petty Criminal to Neojihadist. *Politics, Religion & Ideology*. Volum 14(2). s. 307 – 319. Doi: <https://doi.org/10.1080/21567689.2013.792655>

Aniruddha Bagchi, Jomon A. Paul, (2018): Youth unemployment and terrorism in the MENAP (Middle East, North Africa, Afghanistan, and Pakistan) region, *Socio-Economic Planning Sciences*, Volum 64 s. 9-20. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.seps.2017.12.003>.

Appleton, C. (2014): Lone Wolf Terrorism in Norway, *The International Journal of Human Rights*. Volum 18(2) s. 127-142. Doi: <https://doi.org/10.1080/13642987.2014.889390>

Baele, S. J. (2017): Lone-Actor Terrorists' Emotions and Cognition: An Evaluation Beyond Stereotype. *Political Psychology*. Volum 38(3) s. 449-468. Doi: <https://doi.org/10.1111/pops.12365>

Bakker, E. & Leede, S. (2015): European Female Jihadists in Syria: Exploring an Under-Researched Topic. Nederland: ICCT. s. 1-13. Hentet fra: <https://icct.nl/wp-content/uploads/2015/05/ICCT-Bakker-de-Leede-European-Female-Jihadists-In-Syria-Exploring-An-Under-Researched-Topic-April2015.pdf> [Lest 04.03.19]

Berg, R. & Munthe-Kaas, H, (2013): Systematisk oversikter og kvalitativ forskning. *Norsk Epidemiologi*. Volum 23(2). s. 131-139. Doi: <https://doi.org/10.5324/nje.v23i2.1634>

Bjørge, T. & Gjelsvik, I. M. (2015): Forskning på forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme: En kunnskapsstatus. *PHS Forskning*. Volum 2(1). s. 7-102. Hdl: <http://hdl.handle.net/11250/284584>

Brynielsson, J. et al. (2013): Harvesting and analysis of weak signals for detecting lone wolf terrorists. *Springer Link*. s. 1-15. Doi: <https://doi.org/10.1186/2190-8532-2-11>

Corner, E. et al. (2016): Mental Health Disorders and the Terrorist: A Research Note Probing Selection Effects and Disorder Prevalence. *Studies in Conflict & Terrorism*. Volum 39(6). s. 560-568. Doi: <https://doi.org/10.1080/1057610X.2015.1120099>

Corner, E. & Gill, P. (2015): A False Dichotomy? Mental Illness and Lone-Actor Terrorism. *Law and Human Behavior*. Volum 39(1). s. 23-34. Doi: <http://dx.doi.org/10.1037/lhb0000102>

'Ekstremstremisme og terrorisme'. FN, 01. juli 2019. Hentet fra <https://www.fn.no/Tema/Konflikt-og-fred/Ekstremisme-og-terrorisme> [Lest 12.02.19]

Ellis, C. et al. (2016): Lone-Actor Terrorism, Analysis Paper. *Countering Lone-Actor Terrorism Series*. (4) s. 1-22. London: Royal United Services Institute. Hentet fra <https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/44280/CLAT-Series-4-Analysis-Paper.pdf?sequence=1> [Lest 04.03.19]

Gill, P. (2015): Lone-Actor Terrorists, A behavioral analysis. *Political Violence*. London: Routledge s. 192

Gill, P. et al. (2014): Psychiatry & Behavioral Sciences, Bombing Alone: Tracing the motivations and antecedent. *Behaviors of Lone-Actor Terrorists*. Volum 59(2). s. 425-435. Doi: <https://doi.org/10.1111/1556-4029.12312>

Gjørsv, A. B. et al. (2012): Rapport fra 22. juli-kommisjonen. NOU. Departementenes servicesenter. *Informasjonsforvaltning*. Oslo: Aurskog AS.

Global Terrorism Index 2018: Measuring Peace in A Complex World. *Report by Institute for Economics and Peace*. s. 1-64. Hentet fra <http://visionofhumanity.org/app/uploads/2018/12/Global-Terrorism-Index-2018-1.pdf> [Lest 17.01.19]

Johannessen, A. et al. (2007): Introduksjon til samfunnsvitenskapelige metode. (3). Oslo: Abstrakt forlag AS.

Jongman, A. J. & Schmid, A. P. (2005): Political Terrorism: A New Guide To Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories, And Literature. (1) Routledge. E-book. Hentet fra https://books.google.no/books?id=NgDks1hUjhMC&pg=PA1&hl=no&source=gbs_toc_r&ca#v=onepage&q&f=false [Lest 17.01.19]

Khan, K. & Nhlabatsi, A. (2017): Identifying Common Behavioural Traits of Lone-Wolves in Recent Terrorist Attacks in Europe. *World Academy of Science, Engineering and Technology International Journal of Humanities and Social Sciences*. Volum 11(7). s. 1821-1824. Hentet fra <https://waset.org/publications/10007469/identifying-common-behavioural-traits-of-lone-wolves-in-recent-terrorist-attacks-in-europe> [Lest 17.01.19]

Knudsen, E. et al. (2018): Mistillit til den andre siden, ideologisk selektiv eksponering og tillit til røde og blå medier. *Norsk Medietidsskrift*. Volum 25(2). s. 1-20. Doi: <https://doi.org/10.18261/issn.0805-9535-2018-02-04>

Kydd, A. & Walter, B. (2006): The Strategies of Terrorism”. *International Security*. Volum 31(1). s.49-80. Doi: <https://doi.org/10.1162/isec.2006.31.1.49>

Laruelle, M (2015): Russia as a ”Divided Nation”, from Compatriots to Crimea: A Contribution to the Discussion on Nationalism and Foreign Policy. *Problems of Post-Communism*. Volum 62(2). s. 88-97. Doi: <https://doi.org/10.1080/10758216.2015.1010902>

Lia, B. & Skjølberg, K. (2004): CAUSES OF TERRORISM: An Expanded and Updated Review of the Literature. *FFI Rapport*. s. 1-73. Doi: <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.3776.6882>

Maskaliūnaitė, A. (2015): Exploring the Theories of Radicalization. *International Studies, Interdisciplinary Political and Cultural Journal*. Volum 17(1). s. 9-26. Doi: <https://doi.org/10.1515/ipcj-2015-0002>

Meloy et al., (2015): The warning behaviors of Anders Breivik. *Journal of Threat Assessment and Management*. *Journal of Threat Assessment and Management*. Volum 2(3-4). s. 164-175. Doi: <http://dx.doi.org/10.1037/tam0000037>

Miles, M. et al. (2014): *Qualitative Data Analysis, A Methods Sourcebook*. (3). Los Angeles: SAGE Publications, Inc.

Moskalenko, S. & McCauley, C. (2011): The psychology of lone-wolf terrorism. *Counselling Psychology Quarterly*. Volum 24(2). s. 115-126. Doi: <https://doi.org/10.1080/09515070.2011.581835>

Moskalenko, S. & McCauley, C. (2014): Toward a Profile of Lone Wolf Terrorists: What Moves an Individual From Radical Opinion to Radical Action. *Terrorism and Political Violence*. Volum 26(1). s. 69-85. Doi: <https://doi.org/10.1080/09546553.2014.849916>

Nadim, M. (2015): Generalisering og bruk av analytisk kategori i kvalitativ forskning. *Sosiologisk tidsskrift*. Volum 23(3). s. 129-148 Hentet fra:

[https://www.idunn.no/st/2015/03/generalisering og bruken av analytiske kategorier i kvalita](https://www.idunn.no/st/2015/03/generalisering_og_bruken_av_analytiske_kategorier_i_kvalita) [Lest 02.06.19]

Neset, P. (2015): *Islamist Terrorism in Europe. A History*. London: C.Hurst & Co. Ltd.

Nesser, P. et al. (2016): *Jihadi Terrorism in Europe: The IS-Effect. Perspectives on Terrorism*. Volum 10 (6). s. 3-24. Hentet fra <http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/553/1096> [Lest 12.8.19].

Rae, J. (2012): *Will it Ever be Possible to Profile the Terrorist? Contemporary Voices*. Volum 3(2). s. 64-72. Doi: <http://doi.org/10.15664/jtr.380>

Rapoport, D. (1984): *Fear and Trembling: Terrorism in Three Religious Traditions. American Political Science Review*. Volum 78(3). s. 658 – 677. Doi: <https://doi.org/10.2307/1961835>

Rapoport, D. (2011): *The four waves of modern terror: International dimensions and consequences. The Four Waves of Global Terror*. s. 1-44. Doi: <http://doi.org/10.4324/9780203093467>

'Rapport om soloaktører'. PST, 22. Juni 2017. Hentet fra <https://www.pst.no/alle-artikler/utgivelser/soloaktorer---rapport/> [Lest 15.03.19].

Pripp, A. H. (2018): *Validitet, medisin og tall. Tidsskriftet, den norske legeforening*. (13). s.1-3. Doi: <https://doi.org/10.4045/tidsskr.18.0398>

Sageman, M. (2008): *Leaderless Jihad: Terror Networks in the Twenty-First Century*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press. s. 199

Spaaij, R. (2010): *The Enigma of Lone Wolf Terrorism: An Assessment. Studies in Conflict & Terrorism*. Volum 33(9). s. 854-870. Doi: <https://doi.org/10.1080/1057610X.2010.501426>

Spaaij, R. (2012): *Understanding Lone Wolf Terrorism Global Patterns, Motivations and Prevention. Springer Briefs in Criminology*. (2) Springer. s. 119

Stenersen, A. (2017): *Thirty Years after its Foundation – Where is al-Qaida Going?. Perspectives on Terrorism*. Volum 11(6). s. 5-16. Hentet fra <http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/653/1300> [Lest 02.06.19]

Tilly, C. (2004): Terror, Terrorisme and Terrorists. *Sociological Theory*. Volum 22(1). s. 5-13. Doi: <https://doi.org/10.1111/j.1467-9558.2004.00200.x>

Tjora, A. (2017): Kvalitativ forskningsmetoder- i praksis. (3) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS. s. 285

Vidje, G. (2015): 'Det finnes grobunn for ekstremisme i alle religioner. Hva er radikalisering'. Utveier, 26. februar. Hentet fra: <https://utveier.no/hva-er-radikalisering/det-finnes-grobunn-for-ekstremisme-i-alle-religioner/> [Lest 02.06.19]

Victoroff, J. (2015): The Mind of the Terrorist: A Review and Critique of Psychological Approaches. *A Journal of Conflict Resolution*. Volum 49(1). s. 3-42. Doi: <https://doi.org/10.1177/0022002704272040>

Wang, T. & Zhuang, J. (2017): The True Meaning of Terrorism and Response to Terrorism. *Social Sciences*. Volum 6(6). s. 160-168. Doi: <https://doi.org/10.11648/j.ss.20170606.13>

Wessely, S. (2012): The public, and psychiatry. *The Lancet*. Volum 379(1). Doi: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(12\)60655-2](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(12)60655-2)

White, J. (2017): Terrorism and Homeland Security. (9) Boston: MA Cengage Learning.

Zeidan, S. (2003): Desperately Seeking Definition: The International Community's Quest for Identifying the Specter of Terrorism. *Cornell International Law Journal*. Volum 36(3). s. 491-496. Hentet fra: <https://scholarship.law.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1530&context=cilj> [17.01.19]

Zuijdewijn, J. & Bakker, E. (2016): Lone-Actor Terrorism, Policy Paper 1: Personal Characteristics of Lone-Actor Terrorists. (5). Nederland: ICCT. s. 1-12. Hentet fra <https://icct.nl/publication/personal-characteristics-of-lone-actor-terrorists/> [Lest 04.03.19]

Artikler fra media

Akerhaug, L. & Skjærli, B. (2012): 'Mohammed Merah – Den smilende terrorist'. VG, 22. mars. Hentet fra: <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/yQ7wg/mohammed-merah-den-smilende-terroristen> [Lest 28.03.19]

Amara, T. (2016): 'Nice attacker Mohamed Lahouaiej Bouhlef sent brother 'laughing' pic as he mingled with crowd'. News, 18.juli. Hentet fra

<https://www.news.com.au/world/europe/nice-attacker-mohamed-lahouaiej-bouhlel-sent-brother-laughing-pic-as-he-mingled-with-crowd/news-story/3e7310be31d590810eea90d6a8524417> [Lest 03.04.19]

Craik, D. (2017): 'Terror on the streets'. News, 19. Januar. Hentet fra https://search-proquest-com.eazy.uin.no/docview/1866517242?rfr_id=info%3Axri%2Fsid%3Aprimo [Lest 02.04.19]

'Dette vet vi om gjerningsmannen bak angrepet i Stockholm'. TV2, 2017. Hentet fra <https://www.tv2.no/v/1185610/> [Lest 28.03.19]

'EXCLUSIF. "J'étais l'épouse de Mohamed Merah"'. Le Point, 31.mai 2012. Hentet fra https://www.lepoint.fr/societe/j-etais-l-epouse-de-mohamed-merah-31-05-2012-1467480_23.php [Lest 28.03.19]

Elster, K. (2019): 'PST fikk tips om terrorsiktet'. Nrk, 10. august. Hentet fra <https://www.nrk.no/norge/pst-fikk-tips-om-terrorsiktet-1.14657613> [Lest 12.08.19]

Gjerstad, S. (2017): Rakhmat Akilov (39) siktet for Stockholm-terroren'. TV2, 9. april. Hentet fra: <https://www.tv2.no/a/9054433/> [Lest 03.04.19]

Hansen, A. & Malm, M. (2019): 'Terrorsiktet fengslet i fire uker' NRK. 12. august. Hentet fra <https://www.nrk.no/ostlandssendingen/terrorsiktet-fengslet-i-fire-uker-1.14657340> [Lest 12.08.19].

Haugsgjerd, S. (2012): 'Sint ung mann. Å forstå Breivik, er nødvendig for å forstå samfunnet vi lever i. Å forstå samfunnet vi lever i, er nødvendig for å forstå Breivik'. Dagbladet, 27. april. Hentet fra <https://www.dagbladet.no/kultur/sint-ung-mann/63320321> [Lest 28.03.19]

'Jakter motivet'. Dagsavisen, 18. juli 2016. Hentet fra <https://www.dagsavisen.no/verden/jakter-motivet-1.754040> [Lest 03.04.19]

Kolberg, M. (2012): 'søstrene til Toulouse-drapsmannen stolt over brorens handlinger', NRK, 1.november. Hentet fra <https://www.nrk.no/urix/sosteren-stolt-av-mohamed-merah-1.8392332> [Lest 28.03.19]

Kolberg, M. (2012): 'Søsteren til Toulouse-drapsmannen stolt over brorens handlinger'. Nrk.no 11. november. Hentet fra <https://www.nrk.no/urix/sosteren-stolt-av-mohamed-merah-1.8392332>. [Lest 19.12.18].

Langset, M. (2017): 'I disse angrepene brukte de bil som terrorvåpen'. VG, 19. august. Hentet fra: <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/d3IPJ/i-disse-angrepene-brukte-de-bil-som-terrorvaapen> [Lest 03.04.19]

Lofstad, R. et al. (2017): 'Breivik fikk erotisk novelle fra svensk «kjæreste»'. Dagbladet, 11. januar. Hentet fra <https://www.dagbladet.no/nyheter/breivik-fikk-erotisk-novelle-fra-svensk-kjaereste/66627049> [Lest 12.02.19]

Meldalen, S. et al. (2012): 'Dette er diagnosen på Breivik'. Dagbladet, 9. juni. Hentet fra <https://www.dagbladet.no/nyheter/dette-er-diagnosene-pa-breivik/63358031> [Lest 12.02.19]

Mogen, T. et al. (2019): 'Dette vet vi om siktede: Millionær, ungdoms-leder og «smart»'. VG, 11. august. Hentet fra <https://www.dagbladet.no/nyheter/dette-vet-vi-om-siktede-millionaer-ungdomsleder-og-smart/71479555> [Lest 12.08.19]

'Mohamed Merah: Who was Toulouse gunman?'. BBC, 22. mars 2012. nr. 1. Hentet fra <https://www.bbc.com/news/world-europe-17456541> [Lest 02.04.19]

Olsen, A. (2017): 'Breivik var skadet allerede som toåring'. TV2, (Red). 17. Januar. Hentet fra <https://www.tv2.no/a/8142855/> [Lest 12.02.19]

Ording, O. et al. (2019): 'Medelever var bekymret for siktedes holdninger: – Jeg skjønnte at noe sånt kunne skje'. VG, 11. august. Hentet fra https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/Wbxn6G/medelever-var-bekymret-for-siktedes-holdninger-jeg-skjoente-at-noe-saant-kunne-skje?utm_source=vgfront&utm_content=row-17 [Lest 12.8.19].

Persen, K. (2012): 'Breivik rippet moped som 14-åring'. TV2 22. juni. Hentet fra <https://www.tv2.no/a/3816286/> [Lest 02.04.19]

'Profile: Anders Behring Breivik'. BBC, 12. april 2012. Hentet fra <https://www.bbc.com/news/world-europe-14259989> [Lest 12.02.19]

'Rakhamt Akilov åtalas för dådet på Drottninggatan'. Expressen, 30. januar 2018. Hentet fra <https://www.expressen.se/nyheter/brottscentralen/rakhmat-akilov-atalas-for-dadet-pa-drottninggatan/> [Lest 03.04.19]

Sandli, E. et al., (2012): 'da hun gjorde det slutt begynte livet hans å falle fra hverandre'. Dagbladet, 29. mai. Hentet fra <https://www.dagbladet.no/nyheter/da-hun-gjorde-det-slutt-begynte-livet-hans-a-falle-fra-hverandre/63348471> [Lest 12.02.19]

Schjetne, S. (2015): 'Mislykket med utdanning, penger og politikk', Dagsavisen, 26. november. Hentet fra <https://www.dagsavisen.no/innenriks/mislyktes-med-utdanning-penger-og-politikk-1.467663> [Lest 28.03.19]

'Shootings in Toulouse and Montauban: What we know'. BBC, 22. mars 2012. nr. 2. Hentet fra <https://www.bbc.com/news/world-europe-17428860> [Lest 02.04.19]

Sletten, K. (2018): 'Ber om livstid for Rakhmat Akilov (39)'. Dagbladet, 30. januar. Hentet fra <https://www.dagbladet.no/nyheter/ber-om-livstid-for-rakhmat-akilov-39/69391600> [Lest 03.04.19]

Solheim, M. (2018): Akilov (40) drepte fem uskyldige med lastebil – dømmes til livstid'. TV2, 7. juni. Hentet fra <https://www.tv2.no/a/9902712/> [Lest 04.04.19]

Stephen, C. (2016): 'Nice attack bewilders Mohamed Lahouaiej-Bouhlel's relatives'. The Guardian, 16. juli. Hentet fra <https://www.theguardian.com/world/2016/jul/16/nice-attack-bewilders-mohamed-lahouaiej-bouhlel-relatives> [Lest 03.04.19]

'Stockholm truck attack: Who is Rakhamt Akilov?'. BBC News, 7. Juni 2018. Hentet fra: <https://www.bbc.com/news/world-europe-39552691> [Lest 28.03.19]

'Terrorangrep i Europa, 564 drept siden 2015'. Nettavisen, 18. august 2017. Hentet fra <https://www.nettavisen.no/nyheter/utenriks/terrorangrep-i-europa-564-drept-siden-2015/3423364787.html> [Lest 03.04.19]

Visser, S. & Orjoux, A. (2016): 'Who was Mohamed Lahouaiej Bouhlel? CNN, 17. July. Hentet fra <https://edition.cnn.com/2016/07/15/europe/nice-france-terrorist-driver/index.html> [Lest 03.04.19]

Walnum, A. N. (2018): 'Ebba (11) døde i Stockholm-terroren- Viser til brudd på sikkerhetstiltakene i Drottninggatan. Nå vil faren stevne Sverige'. Dagbladet, 1. februar. Hentet fra <https://www.dagbladet.no/nyheter/ebba-11-dode-i-stockholm-terroren-na-vil-faren-stevne-sverige/69394507> [Lest 03.04.19]